

**Beskrivning av
socialtjänsten i
Stockholms stad
2015
Juni 2016**

stockholm.se

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad 2015
Juni 2016

Diarienummer: 3.1.2-141/2016
Utgivare: Socialförvaltningen

Innehåll

Förkortningar	6
Inledning	8
Demografi	9
Flyktingmottagning 2015	10
<i>Socialjouren</i>	10
Ekonomiskt bistånd	11
<i>Behovet av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad</i>	11
<i>Biståndshushållen</i>	13
<i>Kostnader för ekonomiskt bistånd</i>	17
<i>Hinder för egen försörjning</i>	19
<i>Ändamål med biståndet</i>	20
<i>Avslutade ärenden</i>	22
<i>Etableringsreformen</i>	23
<i>Felaktiga utbetalningar och bidragsbrott (FUT)</i>	24
<i>Budget- och skuldrådgivning</i>	24
Barn och ungdom	28
Stadsdelsnämndernas ansvar	28
Anmälningar och inledda utredningar	28
Öppna insatser	34
<i>Dygnet-runt-vård</i>	37
<i>Familjerätt</i>	37
<i>Barn och ungdomar med LVU-beslut</i>	39
<i>Unga lagöverträdare</i>	40
<i>Ensamkommande barn och unga som söker asyl</i>	43
Våld i nära relationer	48
<i>Skyddade boenden</i>	48
<i>Samverkan med andra aktörer</i>	51
<i>Brottsstatistik om våld i nära relationer</i>	52
Missbruk och beroende	58
<i>Icke biståndsbedömd öppenvård</i>	58
<i>Biståndsbedömd öppenvård</i>	58
<i>Boendeinsatser</i>	59
<i>Institutionsvård</i>	59
<i>Familjehemsvård</i>	60
<i>Anmälningar enligt LVM</i>	60
<i>Vård enligt LVM</i>	61
Hemlöshet	63
<i>Stockholms stads program för att motverka hemlöshet</i>	63
<i>Hemlösa personer och barnfamiljer utan stadigvarande boende</i>	63
<i>Äldre hemlösa personer</i>	71
<i>Tak-över-huvudet-garantin (TÖG)</i>	71
<i>Antal använda nätter på akutboende</i>	72
<i>Bostad Först</i>	74
<i>Försöks- och träningslägenheter</i>	74

<i>Vräkningsförebyggande arbete</i>	75
<i>Utsatta EU-medborgare</i>	77
<i>Socialpsykiatri</i>	78
<i>Målgruppsbeskrivning</i>	78
<i>Samverkan och regeringens PRIO-satsning</i>	82
<i>Valfrihet och uppföljning</i>	83
<i>Brukarundersökning</i>	84
<i>Sysselsättning</i>	85
<i>Boendestöd</i>	89
<i>Boenden</i>	93
<i>Förmedling av boenden</i>	95
<i>Funktionsnedsättning</i>	96
<i>Målgruppen för LSS - riket</i>	97
<i>Målgruppen – Stockholms stad</i>	98
<i>KBH</i>	106
<i>Ej verkställda beslut enligt LSS och SoL 2015</i>	107
<i>Valfrihet, LOV</i>	109
<i>Omfattning och kostnader för verksamheterna</i>	111
<i>Brukarundersökning</i>	112
<i>Hälso- och sjukvård i vissa verksamheter enligt LSS</i>	114
<i>Kvalitet i handlägningsprocessen</i>	114
<i>Lex Sarah</i>	116

Förkortningar

ASI	Addiction Severity Index
BBIC	Barns behov i centrum
DUR	Dokumentation, Utvärdering, Resultat
FB	Föräldrabalk (1949:381)
FUT	Felaktiga utbetalningar
HSL	Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)
HVB	Hem för vård eller boende
IB	Initial bedömning
IPS	Individual placement and support
KBH	Kommunalt bostadstillägg för personer med funktionsnedsättning
LMA	Lag om mottagande av asylsökande (1994:137)
LSS	Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade
LSU	Lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård (1998:603)
LVM	Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall
LVU	Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
LYHS	Lag (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område
PRIO	Plan för riktade insatser inom området psykisk ohälsa
SFB	Socialförsäkringsbalken (2010:110)
SIP	Samordnad individuell plan
SiS	Statens institutionsstyrelse
Skoll	Skollagen
SoL	Socialtjänstlag (2001:453)

Inledning

Socialnämnden arbetar för att stadens socialtjänst ska bedrivas utifrån likställighet, rättsäkerhet och med god kvalitet för medborgarna. Medborgarna ska få likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var i staden de bor. Nämnden upprättar riktlinjer för stadsdelsnämndernas olika verksamhetsområden, stödjer dem genom bl.a. utbildningar och seminarier samt medverkar till utvecklandet av en kunskapsbaserad socialtjänst. En annan viktig uppgift är att följa upp stadens socialtjänstverksamhet.

Detta är den sjunde socialtjänstrapporten som publiceras för att ge en samlad bild av läget inom delar av stadens socialtjänst. Den första gjordes för år 2009 och de följande redovisar i huvudsak samma variabler för att möjliggöra jämförelser över tid. Statistikuppgifter är hämtade från stadens befintliga verksamhetssystem, om inte annat anges.

Demografi

Befolkningen i Stockholms stad har ökat med 262 258 personer mellan åren 1976 och 2015. Den sista december 2015 uppgick befolkningen till 923 516 personer. Jämfört med 2014 är det en ökning med 11 527 personer, vilket innebär en procentuell ökning med 1,3 procent.

Befolkning per stadsdelsnämnd 2014 och 2015, förändring i antal och procentuellt

Stadsdelsnämnd	2014	2015	Förändring antal	Förändring %
Bromma	73 974	76 068	2 094	2,8
Enskede-Årsta-Vantör	96 470	97 260	790	0,8
Farsta	55 058	55 693	635	1,2
Hägersten-Liljeholmen	83 100	83 700	600	0,7
Hässelby-Vällingby	70 819	72 561	1 742	2,5
Kungsholmen	67 893	70 577	2 684	4,0
Norrmalm	69 319	69 536	217	0,3
Rinkeby-Kista	48 828	48 604	-224	-0,5
Skarpnäck	45 150	46 043	893	2,0
Skärholmen	35 585	35 863	278	0,8
Spånga-Tensta	38 591	37 868	-723	-1,9
Södermalm	126 316	127 323	1 007	0,8
Älvsjö	27 159	27 710	551	2,0
Östermalm	70 488	71 802	1 314	1,9
Hela staden	911 989	923 516	11 527	1,3

Könsfördelningen är jämn med 49 % män och 51 % kvinnor.

En del av befolkningsökningen i staden förklaras av att flyttnettot varit positivt, det vill säga inflyttningarna är fler än utflyttningarna. 2015 var det 69 738 personer som flyttade in till staden och 65 531 som flyttade ut, vilket ger ett flyttnetto på 4 207 personer. Även skillnaden mellan antalet som dog respektive föddes 2015 är positivt, vilket också bidrar till befolkningsökningen.

Typ av förändring	2014	2015
Födda	14 145	13 900
Döda	-6 664	-6 661
Inflyttningar	68 365	69 738
Utflyttningar	61 721	65 531
Flyttnetto	6 644	4 207

Flyktingmottagning 2015

Under 2015 tog Sverige emot närmare 163 000 asylsökande.

Enligt Migrationsverkets statistik bodde 8 100 personer som väntar på uppehållstillstånd i Stockholms stad den 18/3 2016. Cirka 5 100 av dem har ordnat boende på egen hand. De flesta av de övriga 3 000 personerna bor på ett asylboende. I de 8 100 personerna är Stockholms stads 2 000 ensamkommande barn inräknade. Barnen bor i hem för vård eller boende (HVB) eller familjehem.

Stockholms stad strävar efter att planera långsiktigt för att arbetet med nyanlända ska bli bra. Framöver väntas flera förvaltningar och bolag att beröras, i nuläget är det främst stadsdelsförvaltningarna, utbildnings-, arbetsmarknads- och socialförvaltningen, exploaterings- och stadsbyggnadskontoret samt Stiftelsen Hotellhem i Stockholm (SHIS) som berörs. Biträdande stadsdirektörerna Anders Carstorp och Ingela Lindh leder planeringsarbetet utifrån sina respektive ansvarsområden

Socialjouren

Socialjouren har under 2015 haft ett uppdrag att placera ensamkommande asylsökande barn fram till den dag kommunanvisning sker samt vara en del i stadens mottagande av nyanlända och kvotflyktingar från anläggningsboenden. Utifrån ett avtal med länsstyrelsen var målet att ta emot 134 personer och med de lägenheter som är matchade och klara nådde staden ett mottagande av 128 personer under 2015.

Av totalt 9 753 nyregistrerade ärenden hade 3 039 (31 %) ett komplett personnummer. Det innebär att 69 procent av nyregistrerade ärenden saknade personnummer. Under tidigare år har denna siffra legat runt 30 procent och förklaringen ligger i det ökade antalet ensamkommande asylsökande barn.

Ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd utgör samhällets yttersta skyddsnät och kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses på något annat sätt. Ekonomiskt bistånd består av två delar, försörjningsstöd och stöd till livsföringen i övrigt. I den senare delen ingår andra nödvändiga utgifter vid sidan av försörjningen, som exempelvis kostnader för barnomsorg, läkarvård, medicin, och tandvård. Utgångspunkten för biståndet är att tillförsäkra befolkningen en skälig levnadsnivå, vilken preciseras i riksnormen för försörjningsstöd och i stadens riktlinjer.

4 kap 3 § SoL Försörjningsstöd lämnas för skäligen kostnader för

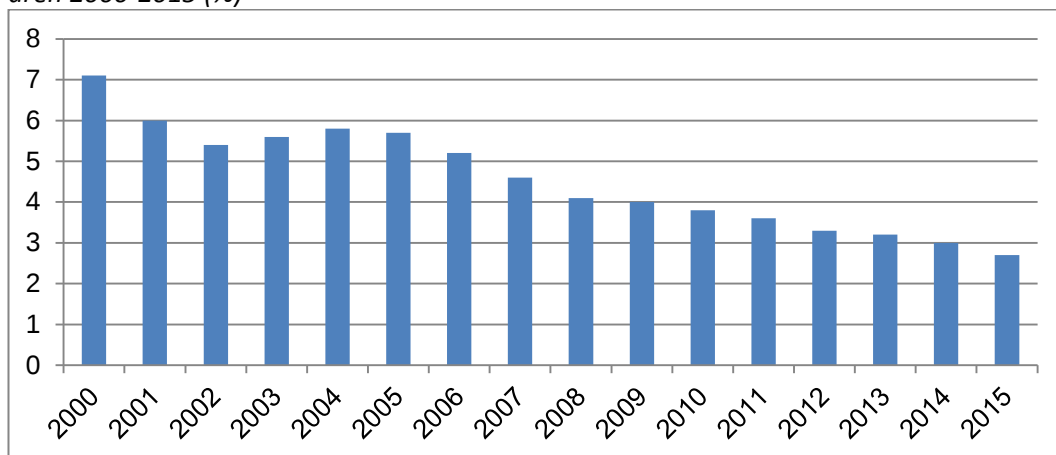
1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och radio- och TV-avgift. (riksnorm)
2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

I arbetet med ekonomiskt bistånd är huvuduppgiften att hjälpa personer så att de kan klara sin försörjning på egen hand. Den andra uppgiften är att ge försörjningsstöd till dess att självförsörjningsmålet är uppnått. Det är stadsdelsnämnderna och socialnämnden som ansvarar för bistånd till enskilda. Utgångspunkt i handläggningen av ekonomiskt bistånd är rätt utbetalning till rätt person och att så långt det är möjligt förebygga felaktiga utbetalningar. Vid eventuell misstanke om felaktig utbetalning lämnas ärendet vidare till stadens utredare av felaktiga utbetalningar (FUT-utredare).

Behovet av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad

Behovet av ekonomiskt bistånd påverkas främst av situationen på arbetsmarknaden. Även utvecklingen inom andra områden, såsom exempelvis integrations- och utbildningspolitiken samt hur sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna är utformade påverkar hur stor andel av befolkningen som har svårt att klara sin försörjning på egen hand.

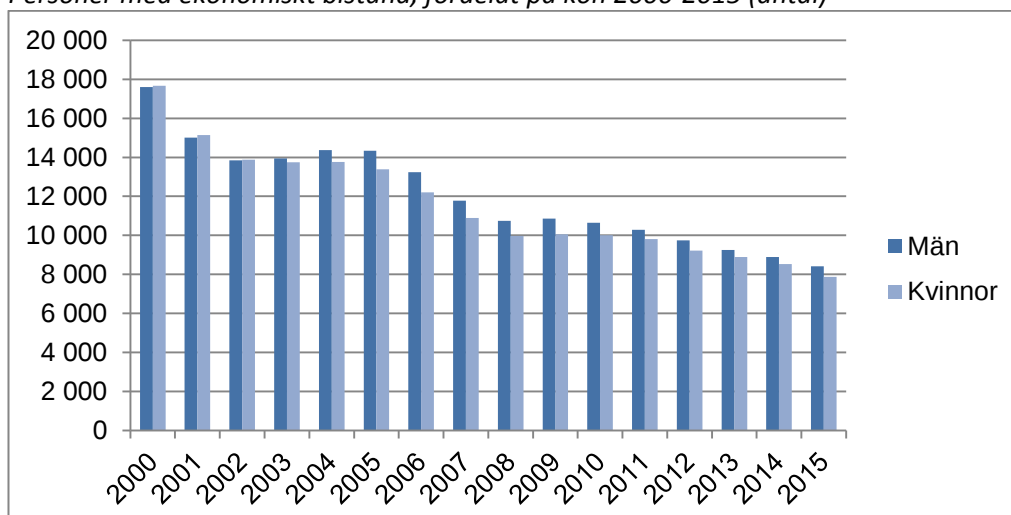
Andel av befolkningen, vuxna och barn, som fått ekonomiskt bistånd någon gång under åren 2000-2015 (%)

Tabellen ovan visar utvecklingen av mottagandet av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad under de senaste 15 åren, där det framgår att biståndstagandet har avtagit. År 2015 fick totalt 25 055 personer, vuxna och barn, någon gång ekonomiskt bistånd vilket utgör 2,7 procent av befolkningen. Det är den lägsta nivån på biståndstagandet som observerats i staden sedan 1982 när socialtjänstlagen trädde i kraft. De senaste sex åren har visat en fortsatt minskning, trots den konjunkturedgång som inleddes i landet under hösten 2008. Detta kan förklaras med att arbetsmarknaden i Stockholmsområdet har varit jämförelsevis fortsatt god, men sannolikt har det även påverkats av stadens tydliga krav på den enskildes medverkan till självförsörjning, tillgång till insatser på jobbtorgen samt förbättrade utredningsmetoder för att dels undvika utbetalningar till personer som inte har ett egentligt behov av ekonomiskt bistånd, dels i ett tidigt skede erbjuda individuellt anpassade insatser för självförsörjning.

I början av 2000-talet hade något fler kvinnor än män bistånd vilket skiftade från 2003 och sedan dess har fler män haft bistånd.

Personer med ekonomiskt bistånd, fördelat på kön 2000-2015 (antal)

Befolkningens behov av ekonomiskt bistånd fördelar sig olika över staden beroende på befolkningssammansättningen. Överlag framgår att det finns en tydlig skillnad mellan innerstaden och de ytterstadsområden där en stor andel av befolkningen har utländsk bakgrund (utländska medborgare eller svenska medborgare födda utrikes) och är relativt nyanlända i landet. Andelen biståndsmottagare av befolkningen varierar från högst i Rinkeby-Kista (8,5 %) och Spånga-Tensta (7,1 %) till lägst på Östermalm och Norrmalm (0,5 %). I ytterstadsområdena består biståndshushållen även i större utsträckning av barnfamiljer vilket medför att hushållen i genomsnitt är större.

Nyanlända flyktingar tillhör de grupper som ofta har särskilt svårt att komma i kontakt med arbetslivet och få arbete, och många nyanlända bor i ytterstadsområden. I dessa stadsdelar tillkommer det kontinuerligt nya hushåll med behov av socialtjänstens insatser, då många av de nyanlända flyttar in under osäkra bostadsförhållanden och utan egen försörjning.

Behov av ekonomiskt bistånd - jämförelse mellan stadsdelsnämnderna*

2015	Andel bistånds-mottagare i befolkningen (%)	Genomsnittlig biståndstid mån/år	Bistånds-mottagare per hushåll	Andel utrikesfödda i befolkningen (%)
Bromma	1,4	6,3	1,5	16
Enskede-Årsta-Vantör	3,8	7,6	1,8	27
Farsta	3,3	7,4	1,6	24
Hägersten-Liljeholmen	1,5	6,8	1,4	18
Hässelby-Vällingby	4,3	7,3	1,9	30
Kungsholmen	0,6	6,8	1,3	16
Norrmalm	0,5	6,7	1,2	17
Rinkeby-Kista	8,5	8,2	2,0	57
Skarpnäck	3,0	7,3	1,6	21
Skärholmen	6,2	7,2	1,9	50
Spånga-Tensta	7,1	7,9	2,1	40
Södermalm	1,0	7,0	1,3	15
Älvsjö	1,5	6,8	1,5	17
Östermalm	0,5	7,3	1,3	17
Hela staden	2,7	7,3	1,7	24

**baserat på antal personer som beviljats bistånd någon gång under året*

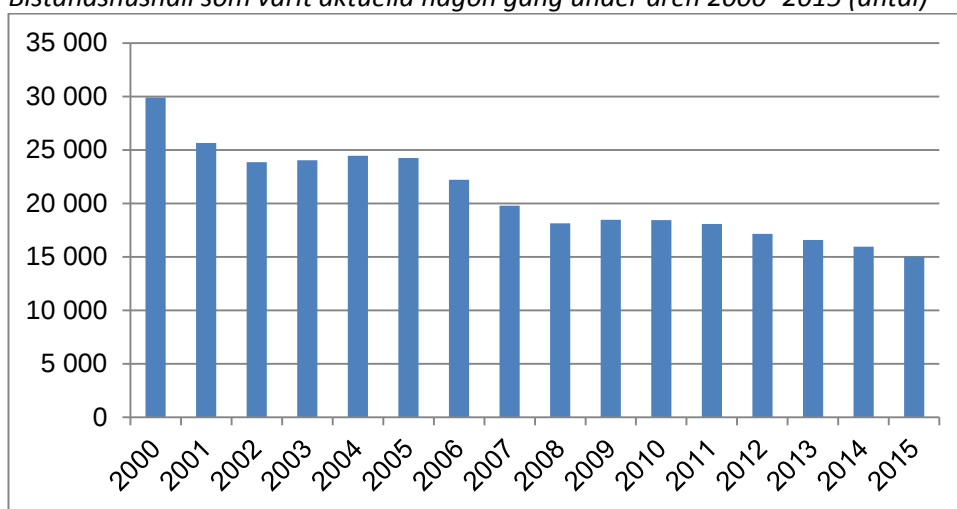
Biståndshushållen

Antalet biståndshushåll har inte varit så få sedan före 1965. Mellan 1990 och 1994 ökade antalet hushåll drastiskt. Den nedåtgående trenden som följde startade i högkonjunkturen 1997 och avstannade endast något under lågkonjunkturen 2002 till 2005. Trots den kraftiga lågkonjunktur som rådde 2009 ökade inte antalet hushåll i samma utsträckning som under lågkonjunkturen på 1990-talet eller

början 2000-talet. Efter 2009 har minskningen av antalet hushåll inte varit lika stor som tidigare år.

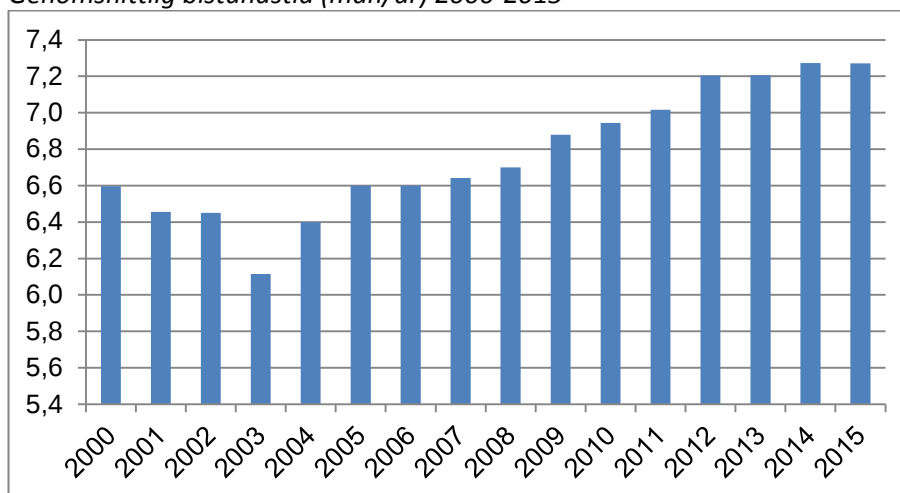
Under 2015 var totalt 15 030 hushåll aktuella för ekonomiskt bistånd. Den genomsnittliga hushållsstorleken har legat stabilt på 1,7 personer sedan 2011. I de flesta stadsdelsnämnder minskade antalet biståndshushåll. Störst minskning var det i Östermalm (16 %), Norrmalm (14,1 %) och Spånga-Tensta (13 %). I två stadsdelsnämnder ökade istället antalet biståndshushåll, Hägersten-Liljeholmen (2,7 %) och Älvsjö (1,7 %).

Biståndshushåll som varit aktuella någon gång under åren 2000 -2015 (antal)

Tabellen nedan visar hur den genomsnittliga biståndstiden har utvecklats de senaste 15 åren och visar på en trend mot ökade biståndstider. I genomsnitt fick hushållen år 2015 bistånd under 7,3 månader under den senaste 12 månaders perioden, vilket har varit genomsnittet för alla år sedan 2012. I ett längre perspektiv har biståndstiderna ökat relativt kontinuerligt och är de högsta som uppmätts i staden sedan mätningarna började. 1990 var den genomsnittliga biståndstiden 4,6 månader.

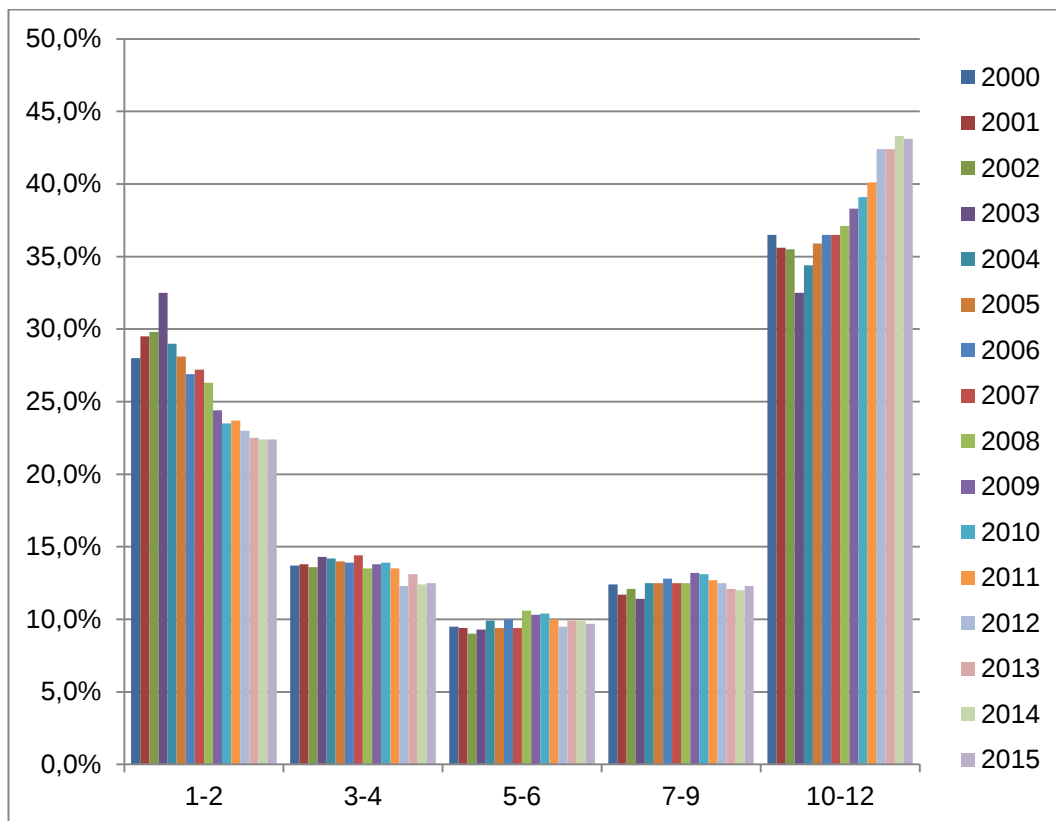
Genomsnittlig biståndstid (mån/år) 2000-2015

Hushåll med långa biståndstider har dominerat sedan 1997. Tidigare var förhållandet det omvända. Tabellen nedan visar hur biståndstiden har förändrats genom åren. Det har skett en kontinuerlig ökning av andelen biståndshushåll med biståndstider på 10-12 månader och en minskning av biståndshushåll med biståndstider på en till två månader. Andelen biståndshushåll med biståndstider på 10-12 månader ökade från 36 procent år 2000 till 43 procent år 2015 medan andelen med biståndstider på en till två månader minskade från 28 procent år 2000 till 23 procent år 2015. År 2015 fick 43 procent bistånd i 10-12 månader medan endast 23 procent fick bistånd i 1-2 månader. Utvecklingen visar att ekonomiskt bistånd i allt större utsträckning har kommit att röra sig längre ifrån det tillfälliga komplement till försörjning som det är avsett att vara.

Långa biståndstider ger höga årskostnader. År 2015 gick 73 procent av kostnaden för ekonomiskt bistånd till de 43 procent av hushållen som hade långa biståndstider. Endast tre procent av kostnaden 2015 gick till de 23 procent av hushållen som hade kort biståndstid. Det är ett förhållande som varit relativt oförändrat sedan 1997. År 1990 gick drygt 50 procent av kostnaden till de 20 procent av hushållen som hade långvarigt behov och nio procent av kostnaden till de 45 procent som hade kortvariga behov.

Andel biståndshushåll (%) fördelat efter biståndstid (antal månader) 2000-2015

Ekonomiskt bistånd är tänkt att vara en tillfällig lösning men biståndstiderna har ökat och för många har det till och med blivit en permanent lösning. Det finns ett behov av att kartlägga hur målgruppen ser ut och se över vilka metoder som behövs för att stödja målgruppen till självförsörjning.

Biståndshushållens sammansättning 2015

Hushållstyp	Andel av hushållen (%)
Ensam man utan barn	42
Ensam kvinna utan barn	4
Par utan barn	26
Ensam man med barn	3
Ensam kvinna med barn	17
Par med barn	7
Dödsbo	2

Hushåll utan barn utgör drygt 2/3 av biståndshushållen. Ensamstående män i arbetsför ålder är den enskilt största gruppen som har behov av bistånd. Bland hushållen med barn är ensamma kvinnor med barn den vanligast förekommande hushållstypen. I förhållande till sin andel av befolkningen är ensamstående kvinnor med barn den procentuellt största gruppen med behov av bistånd.

Biståndsmottagarnas åldersfördelning 2015, procent

Barn	18-24 år	25-29 år	30-39 år	40-64 år	65 år och äldre
34	8	7	14	35	3

Högst biståndstagande finns i åldersgruppen 40-64 år. Från 90-talet till 2007 var biståndstagandet högst i gruppen 18-24 år.

Ungdomar 18-20 år ingår med hänsyn till föräldrarnas försörjningsskyldighet i föräldrarnas hushåll så länge de går i gymnasieskolan. Ungdomar som fyllt 18 år och avslutat sina gymnasiestudier betraktas som vuxna med eget hushåll. Biståndsmottagare som är 65 år och äldre utgör sedan äldreförsörjningsstödet hos Pensionsmyndigheten infördes 2003 en mycket liten andel som i första hand ansöker om bistånd utöver försörjningsstödet som exempelvis till glasögon och tandvård.

8 510 barn levde 2015 i hushåll som någon gång under året hade behov av ekonomiskt bistånd, vilket motsvarar 4,7 procent av stadens barn. Det var en minskning med 0,6 procent jämfört med 2014.

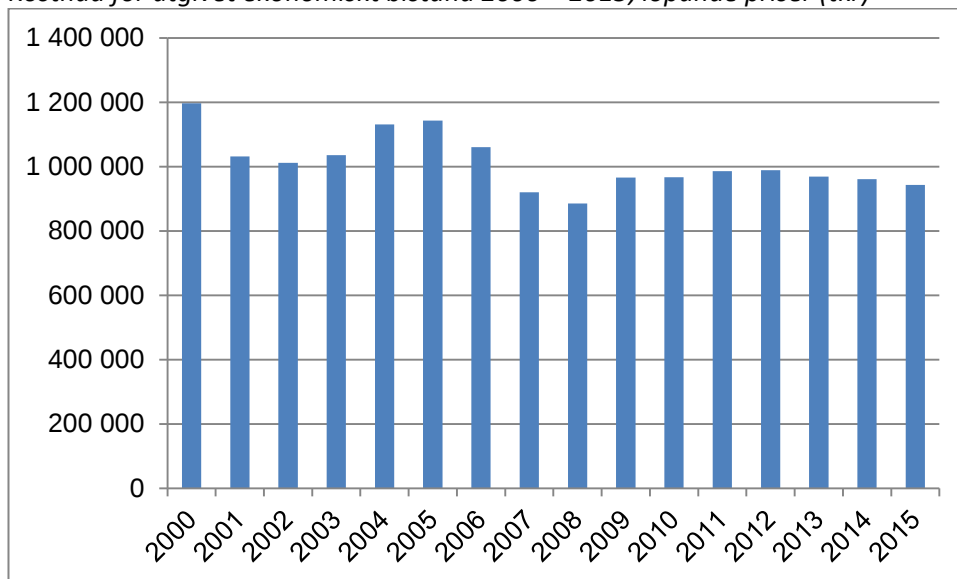
Kostnader för ekonomiskt bistånd

I ett historiskt perspektiv är kostnaderna för ekonomiskt bistånd låga. Trots den inflation som varit under åren ligger kostnaderna i ungefär samma nivå som vid inledningen av lågkonjunkturen i början på 1990-talet.

Kostnaden för ekonomiskt bistånd var 943 miljoner kronor (mnkr) under 2015. Det var en kostnadsminskning med 18 mnkr eller 1,9 procent jämfört med föregående år. Flera stadsdelsnämnder, med undantag för Bromma, Hägersten-Liljeholmen, Farsta och Spånga-Tensta hade en minskning av sina kostnader. Utöver detta ökade även socialförvaltningens enhet för hemlösa och boutredningsenheten sina kostnader.

Från och med januari 2013 handläggs ekonomiskt bistånd till begravningskostnader på boutredningsenheten på socialförvaltningen och under 2015 beviljades 3,2 mnkr vilket är en ökning med 0,5 mnkr jämfört med 2014.

Kostnad för utgivet ekonomiskt bistånd 2000 – 2015, löpande priser (tkr)

En mängd faktorer påverkar kostnaderna för ekonomiskt bistånd, däribland inflationen, antalet biståndsmottagare, medelbidrag per person, hushållstorlek och hur länge var och en av dessa har behov av bistånd. Antalet biståndshushåll påverkas i sin tur av till exempel befolkningsutvecklingen, konjunkturen, arbetsmetoder och bedömningar. Medelbidraget per person påverkas av normförändringar, inflation, hushållens inkomster och utgifter, handläggningsrutiner, pris- och hyresutveckling.

Under 2015 minskade kostnaden för ekonomiskt bistånd jämfört med 2014, från 961 mnkr till 943 mnkr. Minskningen beror främst av ett minskat antal biståndshushåll men den motverkades av ett högre medelbidrag per person. Medelbidraget per hushåll var 8 624 kr under 2015, vilket var en ökning med 4,2 procent i förhållande till 2014. Medelbidraget påverkas av normhöjning, hyreshöjningar och övrig inflation, hushållens storlek samt relationen mellan hushållens inkomster och utgifter. Mellan 2014 och 2015 skedde ingen normhöjning.

Kostnadsförändring mellan 2014 och 2015

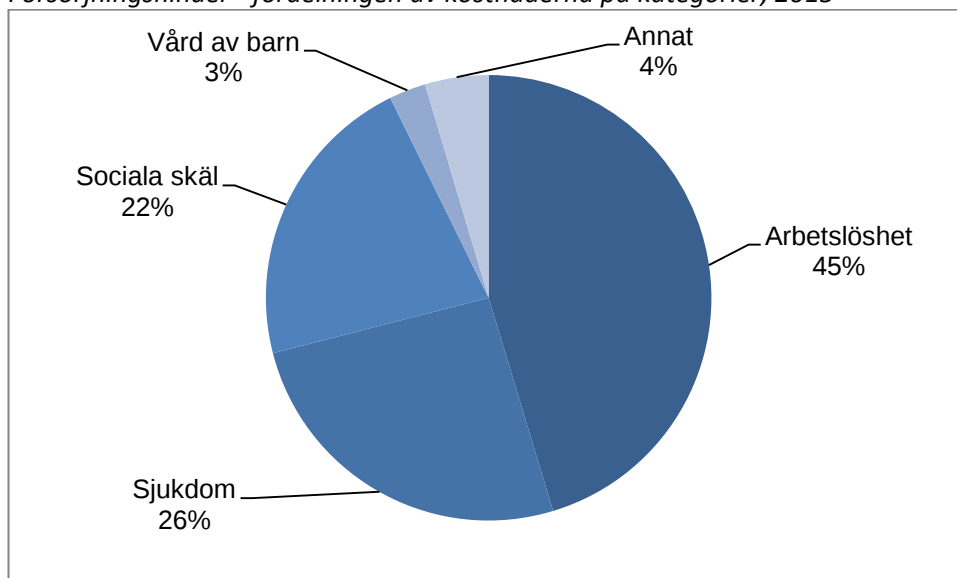
	Förändring i mnkr	Förändring i %-enheter
<i>Minskning beroende på:</i>		
Färre biståndshushåll	-56,2	-5,9
Mindre hushållstorlek	-14,2	-1,5
Relativt oförändrad biståndstid	-0,1	0,0
<i>Motverkades av:</i>		
Högre medelbidrag per person	55,5	5,8
Synergieffekt	-3,2	-0,3
Summa	-18,3	-1,9

När en motsvarande beräkning görs för respektive stadsdelsnämnd framkommer något olika förklaringar till kostnadsförändringarna. Det beror bland annat på stadsdelsområdenas sinsemellan olika befolkningsstrukturer och troligtvis i viss mån på olika arbetssätt. De kostnader som ökat 2015 i huvudsak är de som är kopplade till bostadssituationen. Det rör sig främst om kostnader för vandrarhem och hotell för bostadslösa personer och familjer.

Hinder för egen försörjning

Nedan visas en fördelning av kostnaderna uppdelat utifrån försörjningshinder vilket kan delas in i tre dominerande huvudkategorier: arbetslöshet, sjukdom samt sociala skäl. Indelningen har en koppling till vilka insatser som är lämpliga för att undanröja den sökandes hinder för självförsörjning.

Försörjningshinder - fördelningen av kostnaderna på kategorier, 2015

I jämförelse med 2014 är fördelningen av kostnaderna på kategorier ungefär densamma 2015.

Arbetslöshet

De flesta som har behov av försörjningsstöd saknar ett arbete. De som är arbetsföra och oförhindrade att börja arbeta direkt tillhör kategorin arbetslösa. Kategorin rymmer personer med otillräcklig eller ingen arbetslöshetsersättning, med otillräcklig ersättning av aktivitetsstöd samt flyktingar som av något skäl inte erhållit introduktionsersättning inom introduktionsperioden. Personer som är arbetslösa ska aktivt söka arbete och göra det som krävs för att kunna få ett arbete. Arbetslösa hänvisas som regel till stadens jobbtorg för stöd och insatser.

Kategorin arbetslösa omfattar en långt större andel av de vuxna biståndstagarna än den andel av kostnaden för ekonomiskt bistånd som de står för. Årskostnaden per arbetslös person är lägre än för dem med sociala skäl eller de med sjukdom, vilket bland annat beror på att biståndstiden för arbetslöshet är något kortare.

Sjukdom

När det gäller kategorin som på grund av sjukdom har behov av försörjningsstöd så består den av en grupp som bedömts ha varaktigt nedsatt arbetsförmåga men som har otillräcklig sjuk- eller aktivitetsersättning och därför behöver kompletterande försörjningsstöd. Kategorin innefattar även gruppen sjukskrivna, det vill säga personer med läkarutlåtande som styrker nedsatt arbetsförmåga som inte har kvalificerat sig för sjukpenning eller som har låg sjukpenning. I arbetet med personer som söker försörjningsstöd på grund av att de av hälsoskäl inte anser sig kunna arbeta är det inte sjukdomen i sig som ska bedömas utan arbetsförmågan, och för detta krävs nära samverkan med konsultläkare, vårdcentraler, psykiatrimottagningar, arbetsförmedlingen och försäkringskassan. Det finns också personer som fått sin sjukpenning eller sjukersättning indragen på grund av att försäkringskassan bedömt att de har arbetsförmåga, och dessa hänvisas i första hand till stadens jobbtorg för stöd och insatser för att komma ut på arbetsmarknaden igen.

Sociala eller medicinska hinder

Personer som av socialtjänsten bedöms som att de av sociala eller medicinska skäl är förhindrade att arbeta har ofta behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från sjukvården. Skälen kan exempelvis vara ett allvarligt missbruk, psykisk ohälsa eller en plötslig krissituation.

Ändamål med biståndet

De totala kostnaderna för utbetalt bistånd uppgick 2015 till 943 mnkr och 797 mnkr (85 %) utgjordes av försörjningsstöd.

Försörjningsstödet andel i procent av det totala ekonomiska biståndet 2006-2015

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Försörjningsstöd	89	89	89	90	90	88	87	86	85	85
Övrigt ekonomiskt bistånd	11	11	11	10	10	12	13	14	15	15

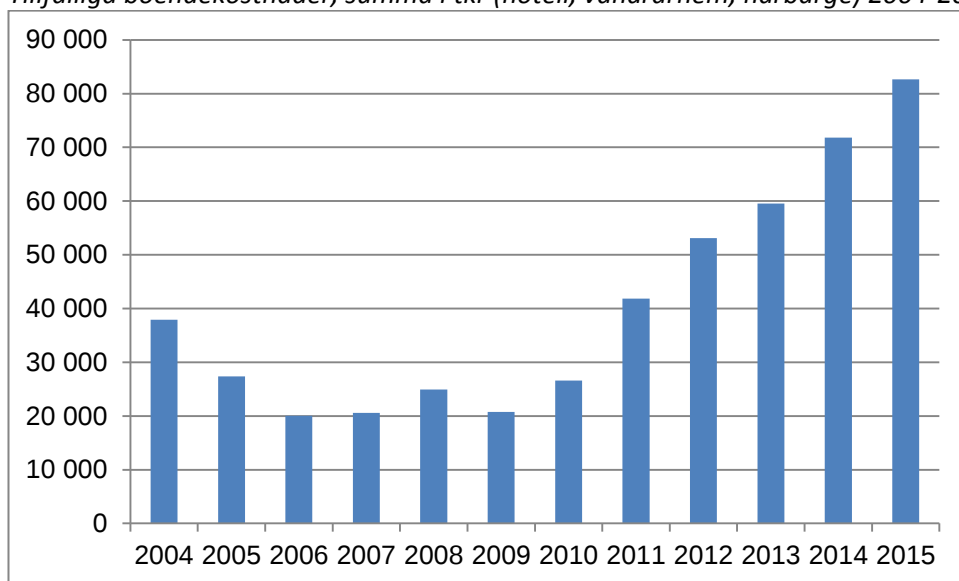
Försörjningsstödet andel av det ekonomiska biståndet ökade svagt mellan 2003 och 2010. Nedan följer en jämförelse av kostnaderna för de vanligaste ändamålen utöver försörjningsstödet samt hur många hushåll som erhållit medel för respektive ändamål.

Övrigt ekonomiskt bistånd 2005 resp. 2015

Ändamål	Summa i tkr		Antal hushåll	
	2005	2015	2005	2015
Boendekostnad härbärge	5 347	8 332	680	646
Boendekostnad vandrarhem	2 729	29 664	240	948
Boendekostnad hotell	19 269	44 651	512	919
Ej akut tandvård	16 896	9 427	3 243	1 967
Medicinkostnad	10 757	9 019	10 142	7 285
Läkarvård	7 385	6 362	9 456	6 533

Sedan 2005 har en minskning skett avseende de flesta redovisade ändamål både vad gäller kostnader och antal hushåll. Det som har ökat är kostnader för härbärge med 2,9 mnkr, vandrarhem med 26,9 mnkr och hotell med 25,3 mnkr.

Tillfälliga boendekostnader, summa i tkr (hotell, vandrarhem, härbärge) 2004-2015

Kostnaderna för ändamålen kopplade till bostadsanknytning där tillfälliga boendelösningar är inkluderade skiljer sig åt mellan stadsdelsnämnderna, där dessa kostnader framförallt är koncentrerade till Rinkeby-Kista, Spånga-Tensta, Enskede-Årsta-Vantör och Farsta.

För de flesta stadsdelsnämnderna har kostnaderna i gruppen ökat sedan 2014, dock inte i Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista, Skärholmen, Älvsjö och Östermalm där de istället har minskat.

*Summa ekonomiskt bistånd (i tkr) i
ändamålsgrupp bostadsanknytning**

	2014	2015
Bromma	1 654	2 531
Enskede-Årsta-Vantör	10 736	10 811
Farsta	7 157	11 294
Hägersten-Liljeholmen	2 205	4 739
Hässelby-Vällingby	5 224	4 091
Kungsholmen	1 708	2 085
Norrmalm	847	1 518
Rinkeby-Kista	18 356	16 291
Skarpnäck	5 784	7 035
Skärholmen	9 296	8 088
Spånga-Tensta	7 398	11 405
Södermalm	4 288	4 583
Älvsjö	1 732	1 136
Östermalm	1 287	1 237
Enheten för hemlösa	2 983	4 550
Hela staden	80 656	91 394

**flyttkostnader, magasineringskostnader, förmedlingsavgift
bostad, hemutrustning, boendekostnad härbärge/vandrарhem/hotell*

Under drygt tio års tid har kostnaderna mer än fördubblats för tillfälliga boendelösningar. Bostadsmarknaden i Stockholm är fortsatt svår, framförallt för personer som är nyanlända i Sverige, vilket medför att dessa kostnader förväntas fortsätta att öka. Handläggningen av dessa ärenden är tidskrävande och behöver utvecklas. Socialtjänsten kan inte påverka bostadsmarknaden men ett exempel för att utveckla arbetet är att tillsätta särskilda team på förvaltningarna som särskilt kan prioritera frågan och målgruppen.

Avslutade ärenden

Totalt avslutades 5 070 ärenden under 2015, vilket motsvarade 34 procent av biståndshushållen. Det var 160 hushåll färre avslutade än 2014. Tabellen visar orsakerna till varför ett ärende avslutas, den största andelen avslutades till arbete. Andra stora kategorier är flytt och engångsansökan, det vill säga att den sökande i grunden är självförsörjande. Andelen med okänd orsak är stor vilket beror på att det inte finns någon skyldighet att rapportera varför man inte längre ansöker om bistånd. Tabellen visar även att fördelningen av skälen till avslut är snarlik mellan olika familjesammansättningar.

Avslutsorsaker 2015

Avslutsorsak	Ensamstående utan barn (%)	Ensamstående med barn (%)	Par utan barn (%)	Par med barn (%)
Börjat arbeta	42	57	37	63
Börjat studera	9	12	1	5
Beviljats sjuk-/akt.ers/pens/äldref	10	3	5	3
Beviljats A-kassa/Alfa/akt.stöd	6	1	20	2
Beviljats annan ersättning	4	4	6	3
Flyttat från stadsdelen	11	13	9	13
Övrigt/okänt	18	11	23	10
Totalt	100	100	100	100

Etableringsreformen

Från och med 1 december 2010 har Arbetsförmedlingen det samordnande ansvaret för nyanländas etablering och beslutar därmed om rätten till etableringsplan och etableringsersättning.

I vissa situationer kan ändå de nyanlända som omfattas av etableringslagen ha behov av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Detta både under ”glappet” som uppstår mellan ersättningen från Migrationsverket och etableringsersättningen från Försäkringskassan, samt i andra situationer då denna ersättning inte är tillräcklig.

Ekonomiskt bistånd beviljades till 554 hushåll med försörjningshinder för de personer som omfattas av etableringsersättningen under 2015 vilket var en ökning med drygt 200 hushåll jämfört med 2014. Flest etableringshushåll finns i Spånga-Tensta, Hässelby-Vällingby, Enskede-Årsta-Vantör och Skärholmen. Totalt utbetalades 19,8 mnkr vilket var en ökning med 3,7 mnkr.

Bostadssituationen för nyanlända är fortsatt svår och medför kostnader för ekonomiskt bistånd i akuta situationer, särskilt för anhöriga till ensamkommande barn. Dessa anhöriga har inte ett ordnat boende när de anländer och faller under kommunens yttersta ansvar.

Antalet nyanlända personer som har sökt kompletterande ekonomiskt bistånd under tiden de ingick i etableringen hos Arbetsförmedlingen har ökat. Med anledning av det ökade antalet flyktingar som kommit till Sverige så finns det anledning att anta att nyanlända som är i behov av ekonomiskt bistånd kommer att fortsätta öka och där är vissa stadsdelsnämnder mer berörda än andra.

Felaktiga utbetalningar och bidragsbrott (FUT)

I de fall där det finns en misstanke om felaktig utbetalning av ekonomiskt bistånd lämnas ärendet till FUT-utredare för vidare utredning. Utredningen syftar till att klargöra om det skett en felaktig utbetalning eller inte. Utifrån utredningen görs en bedömning om det finns grund för beslut om återkrav och/eller polisanmälan. Den vanligaste orsaken till en felaktig utbetalning är oredovisade inkomster, framförallt löneinkomster.

I staden arbetar 14 FUT-utredare på stadsdelsförvaltningarna och enheten för hemlösa. Det har under 2015 inkommit 697 nya anmälningar om misstankar om felaktig utbetalning och 393 utredningar inleddes. Det stod totalt 200 ärenden i kö vid årsskiftet 2015/2016. Under 2015 beslutades om 239 återkrav och gjordes 33 polisanmälningar. Återkravsbeloppet uppgick till 5,2 mnkr och under samma period återbetalades nästan 1,6 mnkr. Förvaltningarna har fått 19 bifall på ansökan om ersättningstalan hos förvaltningsrätten, motsvarande ett belopp på 480 057 kr och tre yrkanden har avslagits. Under året har förvaltningarna fått sju fällande bidragsbrottsdomar med tilldömt skadestånd på 358 297 kr. Flera personer slutar ansöka om ekonomiskt bistånd när en felaktig utbetalning upptäcks eller när en FUT-utredning inleds, vilket innebär en besparing och en uppskattning av det inbesparade beloppet görs utifrån en gemensam modell för staden. Inbesparat belopp för 2015 uppgick till närmare 2,0 mnkr.

	2012	2013	2014	2015
Inkommande FUT	797	811	817	697
Inledda utredningar	487	415	513	393
Ärenden i kö (31.12 varje år)	700	349	233	200
Återkrav	272	319	334	239
Återkravsbelopp	8 303 979 kr	7 236 425 kr	6 465 566 kr	5 101 174 kr
Inbesparat belopp	4 465 727 kr	3 383 850 kr	3 679 688 kr	1 993 705 kr
Återbetalat	1 188 566 kr	1 277 721 kr	1 362 388 kr	1 597 469 kr
Polisanmälan	80	61	51	33

Budget- och skuldrådgivning

Sedan 2013 har socialnämnden i uppdrag att samordna stadens budget- och skuldrådgivning. Arbetet sker främst i form av nätverksmöten för chefer och rådgivare. Riktlinjer för verksamhetsområdet tillkom 2012 och är nu under revidering, ett arbete som kommer att slutföras tidigt 2017. Innan revideringen kan slutföras inväntas dels nya regeringsdirektiv till Konsumentverket att ta fram anvisningar för kommunernas arbete med budget- och skuldrådgivning, dels att en ny skuldsaneringslag förväntas träda i kraft 1 november 2016.

Kommunerna har en skyldighet att lämna råd och anvisningar i budget- och skuldfrågor och att förebygga överskuldsättning. Arbetet med budget- och skuldrådgivning delas in i fyra områden: hushållsekonomisk rådgivning, råd och

stöd vid frivilliga uppgörelser, råd och anvisningar i samband med skuldsanering samt förebyggande arbete.

Stadens budget- och skuldrådgivning finns på stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningens enhet för hemlösa. Samtliga förvaltningar har en eller flera rådgivare. Kungsholmen, Norrmalm, Södermalm och Östermalm samarbetar och har sina tjänster samlade på Norrmalms stadsdelsförvaltning under benämningen Innerstaden. Staden har under 2015 haft sammanlagt 19,75 heltidstjänster budget- och skuldrådgivare.

Konsumentverket ansvarar för att stödja kommunerna i budget- och skuldrådgivningsfrågor och anordnar utbildningar för landets budget- och skuldrådgivare. Konsumentverket tillhandahåller även dokumentationssystemet Boss som samtliga rådgivare i staden arbetar i.

På stadens hemsida finns Guiderummet som lanserades i januari 2014. Guiderummet är en situationsanpassad klickguide som ska ge enklare rådgivning och information på webben. Guiden vänder sig till såväl rådsökande som samarbetspartners inom socialtjänsten. Guiderummet hade under 2015 ca 1100 besökare vilket är en ökning mot föregående år då antalet besökare var ca 1000.

I stadens budget 2012 beslutades att alla förvaltningar skulle införa en öppen mottagning varje vecka med särskilt fokus på att barnfamiljer snabbt skulle erbjudas rådgivning. Förvaltningarna har sedan dess organiserat och utformat den öppna mottagningen på olika sätt. Majoriteten av förvaltningarna erbjuder drop-in-tider medan några förvaltningar kräver tidsbokning. De flesta förvaltningarna har öppen mottagning en gång per vecka men det varierar hur många timmar per tillfälle som erbjuds. Variationen beror bland annat på hur många rådgivare som arbetar i förvaltningen. Erbjuden besökstid är ungefär en timme per besök. Utöver öppen mottagning erbjuds möjlighet att boka tid vid akuta situationer eller om det inte är möjligt för en person att komma till den öppna mottagningen.

Samtliga nämnder uppfyller stadens mål om att inga barnfamiljer ska vänta mer än en vecka på budget- och skuldrådgivning. Om inte en barnfamilj kan komma på besök på öppen mottagning har förvaltningarna rutiner för att erbjuda ett besök inom en vecka på annat sätt.

Redovisning av antalet besök i öppen mottagning, barnfamiljer och totalt, samt antalet nya, pågående och avslutade ärenden i Boss under 2015.

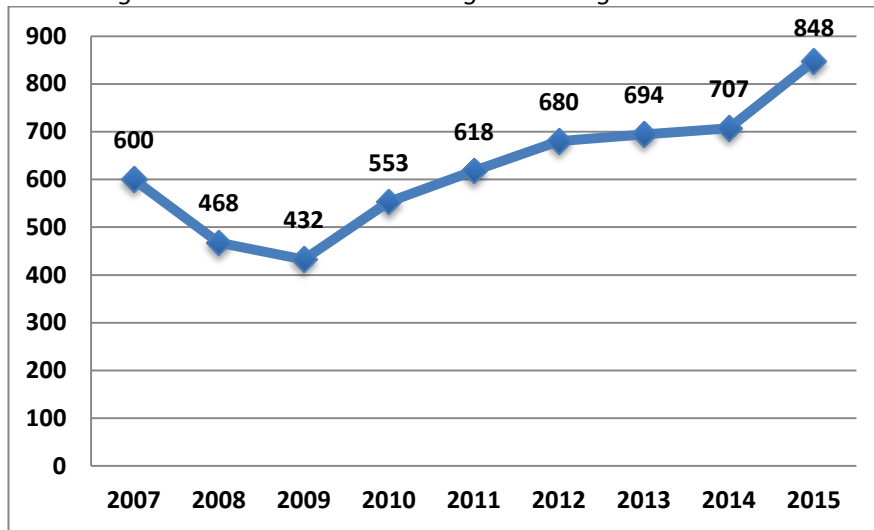
Stadsdelsnämnd	Besök i öppen mottagning*	Besök barnfamiljer i öppen mottagning*	Nya ärenden i Boss	Pågående ärenden i Boss	Avslutade ärenden i Boss
Bromma	84	16	83	91	58
Enskede-Årsta-Vantör	221	83	231	226	228
Farsta	78	21	75	90	61
Hägersten-Liljeholmen	120	22	132	119	119
Hässelby-Vällingby	139	49	128	170	131
Innerstaden	345	81	235	226	232
Rinkeby-Kista	1 380	-	193	361	144
Skarpnäck	87	25	93	87	95
Skärholmen	158	31	99	79	88
Spånga-Tensta	122	49	147	241	51
Älvsjö	58	16	40	24	35
Enheten för hemlösa	230	0	72	91	74
Totalt	3 022	393	1 528	1 805	1 316

*Källa: Statistik från Boss utom * manuell statistik från stadens budget- och skuldrådgivare.*

Under 2015 registrerades totalt 1 528 nya ärenden (personer) i Boss. Motsvarande antal under 2014 var 1 306 ärenden. Även antalet pågående ärenden var fler under 2015 än under 2014, 1 805 respektive 1 615. Dokumentationssystemet Boss har fram till 2015 saknat ett tillförlitligt statistiksystem. Före 2015 har rådgivarna lämnat samtliga uppgifter manuellt vilket begränsar jämförbarheten över tid. Statistiken för öppen mottagning hanteras fortfarande manuellt. Jämförelsen av denna statistik är därför mer tillförlitlig. I jämförelse med 2014 har antalet besök i öppen mottagning ökat från 2 496 till 3 022. Antalet barnfamiljer i öppen mottagning har minskat från 455 till 292 mellan 2014 och 2015.

De senaste åren har Kronofogden rapporterat om att antalet skuldsaneringsansökningar har ökat. Det har medfört att de har utökat sin verksamhet. I en stor andel av skuldsaneringsansökningarna har en rådgivare varit behjälplig med ansökan. Budget- och skuldrådgivarnas arbete omfattar råd och stöd före, under och efter avslutad skuldsanering. Mellan åren 2014 och 2015 var ökningen av antalet inkomna skuldsaneringsansökningar 20 procent för Stockholms stad, från 707 stycken 2014 till 848 stycken 2015.

Utvecklingen av inkomna skuldsaneringsansökningar i Stockholms stad år 2007 till 2015.

Källa: Kronofogdemyndigheten

Stadens statistik visar att antalet nya och pågående ärenden i Boss har ökat liksom antalet besök i öppen mottagning. Kronofogdemyndighetens statistik över antalet inkomna skuldsaneringsansökningar visar också på en ökning. Sammantaget indikerar statistiken att antalet personer som söker kontakt och stöd rörande budget- och skuldfrågor ökar.

Barn och ungdom

Stadsdelsnämndernas ansvar

Socialnämnden (stadsdelsnämnden) är det samhällsorgan som i lag ålagts ett särskilt ansvar för barns uppväxtvillkor och för skydd och stöd till barn och ungdomar i utsatta livssituationer. Socialnämndens barn- och ungdomsverksamhet förutsätts omfatta såväl preventiva som avhjälpande insatser. Kommunens socialtjänst ska verka för att undanröja sådana missförhållanden i barns miljö, som kan innebära risk för skadlig påverkan på den personliga och sociala utvecklingen. Ansvaret omfattar bl.a. skydd, vård, stöd och psykosocial behandling av utsatta barn och ungdomar i enlighet med lagstiftningen i SoL, FB, LVU och LSS.

Socialtjänstens uppmärksamhet ska i första hand riktas till barn (under 18 år) som far illa eller riskerar att fara illa på grund av förhållandena i hemmet eller sitt eget beteende (prop. 2002/03:53 Stärkt skydd för barn i utsatta situationer). Socialnämndens yttersta ansvar att förhindra att barn utvecklas ogynnsamt framtar inte andra myndigheter: förskolan, skolan och hälso- och sjukvården, att inom ramen för sina ålägganden svara för verksamheter som syftar till att främja personlig och social utveckling hos barn och motverka social utslagning och marginalisering. Samhällets särskilda skyddsansvar för utsatta barn och unga förutsätter nära samverkan mellan myndigheter och organisationer (5 kap 1a § SoL, 1 kap. 2a § SkolL, 2f § HSL, 2 kap 1a § och 2 § LYHS).

Anmälningar och inledda utredningar

En förutsättning för att socialtjänsten ska kunna ingripa till barns stöd och skydd och utreda deras behov är att socialtjänsten får vetskap om förhållandena som kan innebära en risk för ogynnsam utveckling. Kännedom om missförhållanden erhålls främst genom anmälningar som kommer från andra myndigheter och organisationer och från enskilda. Ansökningar från barn och deras familjer ska alltid föranleda utredning och är inte medräknade nedan.

Antal inkomna anmälningar och inledda utredningar under åren 2011 till och med 2015

År	0-20 år	Antal inkomna anmälningar	Antal inledda utredningar	Varav flickor	Varav pojkar
2011	185 684	11 033	4 366	1 888	2 478
2012	191 465	14 115	6 454	2 742	3 712
2013	195 084	15 224	7 889	3 343	4 546
2014	198 671	17 701	9 593	4 262	5 331
2015	201 631	21 926	13 012	5 038	7 974

Under år 2015 inkom totalt 21 926 anmälningar enligt 14 kap. 1§ SoL till stadsdelsnämnderna. Flera anmälningar kan ha inkommit för varje enskilt barn eller ungdom. Motsvarande antal för år 2014 var 17 701. En jämförelse mellan åren 2014 och 2015 visar på att antalet anmälningar har ökat med cirka 24 procent. En förklaring till ökningen av inkomna anmälningar är ökningen av antal ensamkommande barn som söker asyl i Sverige. Totalt anvisades 2 143 ensamkommande barn till staden under 2015.

Mellan åren 2011 och 2015 har antalet inkomna anmälningar ökat med nästan 100 procent. Även vid jämförelse med åldersgruppens andel av befolkningen har antalet anmälningar ökat sedan 2011, från 5,9 procent till 10,9 procent. Andelen anmälningar som ledde till att en utredning inleddes var drygt 59 procent. Motsvarande andel för 2014 var 54 procent. En kontinuerlig ökning har skett sedan år 2011 då andelen inledda utredningar uppgick till 40 procent. En förklaring till ökningen av inkomna anmälningar sedan 2011 och den stora ökningen under 2015 är det allt mer ökande antal ensamkommande barn som söker asyl i Sverige.

*Antal inkomna anmälningar och av dessa inledda utredningar enligt 11 kap. 1 och 2 §§
SoL per stadsdelsnämnd under 2015*

Stadsdels- nämnd	Antal invånare 0-20 år	Antal inkomna anmälningar **	Antal inledda utredningar*	Andel inledda utredningar (%)	Flickor	Pojkar
Bromma	19 642	1 235	689	55,8	252	437
Enskede- Årsta- Vantör	22 694	2 543	1 436	56,5	565	871
Farsta	13 250	1 646	933	56,7	412	521
Hägersten- Lilje- holmen	18 602	2 213	1 445	65,3	560	885
Hässelby- Vällingby	19 834	3 191	1 994	62,5	879	1 115
Kungsholm en	11 556	721	368	51,0	111	257
Norrmalm	12 325	635	385	60,6	126	259
Rinkeby- Kista	13 802	2 122	1 295	61,0	455	840
Skarpnäck	10 944	1 576	942	59,8	330	612
Skär- holmen	9 736	1 673	1 090	65,2	416	674
Spånga- Tensta	11 764	1 541	991	64,3	398	593
Söder- malm	23 250	1 568	808	51,5	296	512
Älvsjö	7 894	570	280	49,1	138	142
Östermalm	12 374	692	356	51,4	100	256
Hela staden	207 919	21 926	13 012	59,3	5 038	7 974

**Inklusive kopplade utredningar (dvs när en anmälan inkommer då en utredning redan är inledd, anmälan kopplas då till den befintliga utredningen). Notera att siffrorna beskriver förvaltningarnas totala antal inkommande anmälningar rörande barn och ungdomar, inte endast till exempel mottagningsenheternas.*

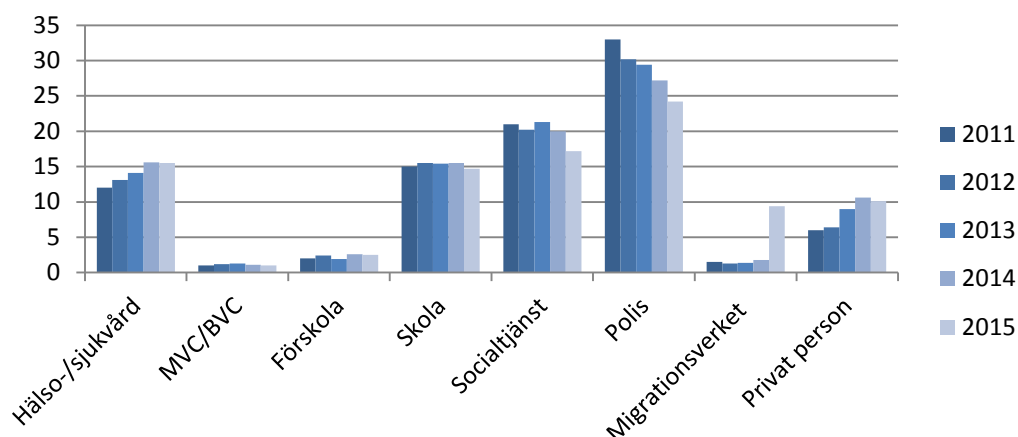
***Siffrorna avseende antal inkomna anmälningar bör tolkas med försiktighet då en stadsdelsnämnd upptäckt felaktig registrering pga .otydlighet i verksamhetssystemet Paraplyet. Efter att detta upptäckts har flera nämnder informerat att även de kan ha registrerat fel.*

Liksom tidigare år inkom under år 2015 flest antal anmälningar från polisen och andelen uppgick till 24 procent av totalt antal inkomna anmälningar. Andelen anmälningar från polisen har stadigt minskat sedan år 2011. Andelen inkomna anmälningar från Migrationsverket uppgick till drygt 9 procent under år 2015.

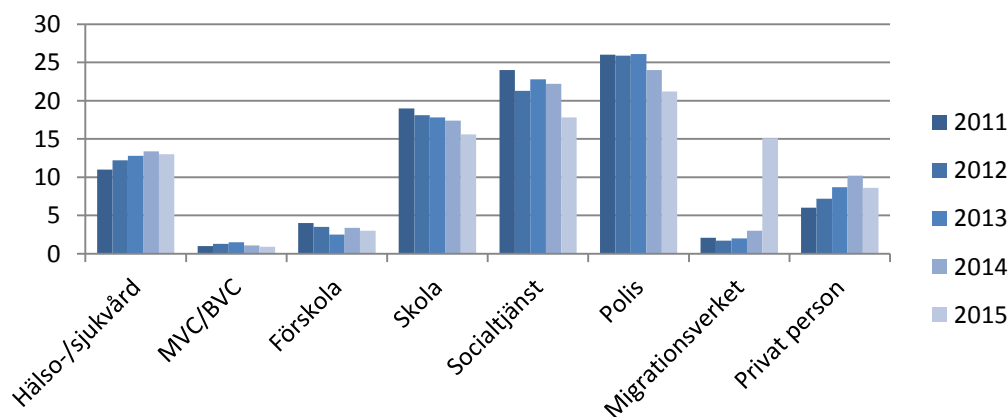
Anmälningar från mödravårds- och barnavårdscentraler liksom från förskolan utgör fortfarande en mycket liten andel av det totala antalet inkomna

anmälningarna. En ökande tendens kan konstateras av inkomna anmälningar från övrig hälso- och sjukvård.

Andel (procent) anmälningar per kategori uppgiftslämnare av totalt inkomna anmälningar

Andel (procent) aktualiseringar per kategori uppgiftslämnare av totalt antal aktualiserade

Inom Stockholms stad finns generellt sett en hög ambition om att utveckla samverkan. Detta inkluderar också samverkan mellan individ- och familjeomsorgen i stadsdelsförvaltningarna och mödra- och barnhälsovården respektive förskolan för att förebygga problem och tidigt upptäcka behov av stöd. En möjlig förklaring till att så få anmälningar inkommer trots att samverkan sker mellan ansvariga lokala verksamheter kan vara att en allmän försiktighet finns hos personal inom mödra- och barnhälsovården respektive förskolan kring att konstatera brister i föräldrars omsorg av sina barn.

Andel anmälningar som ledde till utredning, i relation till befolkningen i respektive åldersgrupp (i procent) inklusive kopplade utredningar

Stadsdelsnämnd	0-5 år	6-12 år	13-14 år	15-17 år	18-20 år	Samtliga
Bromma	1,4	2,0	4,2	8,8	0,3	2,6
Enskede-Årsta-Vantör	3,5	5,0	6,2	11,8	1,4	4,9
Farsta	3,1	4,5	9,7	16,0	1,5	5,4
Hägersten-Liljeholmen	1,6	3,6	7,1	15,2	1,5	3,8
Hässelby-Vällingby	4,6	4,6	6,6	13,6	1,0	5,5
Kungsholmen	0,9	1,4	4,9	15,3	0,2	2,5
Norrmalm	1,3	2,4	4,8	12,3	0,6	2,8
Rinkeby-Kista	2,9	3,8	9,4	20,5	2,3	6,0
Skarpnäck	2,7	3,8	8,6	18,4	1,3	5,2
Skärholmen	5,8	6,2	10,5	21,5	2,2	8,0
Spånga-Tensta	4,1	4,2	9,8	15,4	2,2	6,1
Södermalm	1,0	2,2	5,4	10,8	0,8	2,7
Älvsjö	1,4	1,5	2,2	6,7	1,2	2,1
Östermalm	1,1	1,7	3,7	11,2	0,3	2,5
Hela staden	2,3	3,4	6,6	13,8	1,2	4,2

Av de anmälningar som leder till utredning utgör de mindre barnen en låg andel och ungdomar mellan 15 och 17 år den högsta andelen vilket har varit fallet under de senaste åren. Det finns dessutom variationer mellan stadsdelsförvaltningarna när det gäller hur hög andel av barn i olika åldersgrupper som utreds. Stadsdelarnas sociala utsatthet generellt förklarar en del av dessa skillnader. Andra faktorer som påverkar förhållandet kan vara hur aktiv och omfattande den förebyggande och uppsökande barn- och ungdomsverksamheten är.

Andel inledda utredningar per uppgiftslämnare, inklusive kopplade, i olika åldersgrupper, i procent

Uppgiftslämnare	0-5 år	6-12 år	13-14 år	15-17 år	18-20 år	Samtliga
Hälso- och sjukvård	16,6	15,3	11,8	8,5	12,9	13
MVC och BVC	3,2	0,3	0,1	0	3,8	0,9
Skola och fritids	5,5	26,7	22,9	10	15	15,6
Förskola	10,6	2,3	0,2	0,1	0	3
Socialtjänst	21,3	17,5	15,1	17	19,6	17,8
Polis	22,3	17,6	22,8	22,4	33,1	21,2
Privatperson	9,1	9,9	5,2	3	5,3	6,7
Migrationsverket*	0,5	2,1	17	35,1	1,5	15,1
Övrigt	9,9	8,2	5,4	3,8	9,3	6,4

*ny, var tidigare inkluderad i övrigt

Ovanstående tabell visar andelen aktualiserade barn och ungdomar i olika åldersgrupper, relaterat till de vanligaste uppgiftslämnarna. Anmälningar från polisen medför oftast att en utredning inleds.

Av de anmälningar som ledde till aktualisering kom över 22 procent som rörde barn 0-5 år och över 17 procent som rörde barn 6-11 år från polisen. Det är sannolikt att dessa till övervägande del rör barn som lever med våld, antingen för att de har bevittnat våld eller själva varit utsatta för våld. Det är motsägelsefullt att anmälningar från polisen rörande mindre barn så sällan leder till utredning, möjligen är det så att en utredning inleds i ett senare skede och att anmälan då registreras som inkommen från socialtjänst. Enligt riktlinjerna ska en utredning alltid inledas när det förekommit våld i barnets familj.

Utredningstider

En mätning av utredningstider har skett mellan januari och juni under de senaste tre åren. Under första halvåret 2012 var det en stor andel, nästan hälften, av utredningarna som hade pågått mer än de lagstadgade fyra månaderna. Denna andel sjönk under första halvåret 2013 till 38,5 procent i staden som helhet, men ökade igen första halvåret 2014 till nästan samma nivå, 43,7 procent. Under 2015 fortsatte ökningen och kom upp i 44 procent. Även antalet utredningar som pågått länge och där beslut om förlängning finns ligger fortsatt högt. Ett beslut om förlängning av utredningstiden kan bara fattas om det finns godtagbara skäl för det. Hög arbetsbelastning är inte ett godtagbart skäl vilket kan förklara att beslut om förlängning endast finns i 16,2 procent.

Andel utredningar som pågått mer än 4 månader samt andel med beslut om förlängning (i procent)

Stadsdels- nämnd	Andel utredningar som pågått mer än 4 månader i procent			Därav med förlängningsbeslut, antal			Andel utredningar som pågått mer än 4 månader med beslut om förlängning, i procent		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Bromma	31	24,5	22,7	5	3	2	12,5	8,6	5
Enskede- Årsta-Vantör	36,9	59,4	45,5	23	24	12	15,3	9,2	5
Farsta	28,3	40,2	41,6	20	20	11	26,3	18,9	8,9
Hägersten- Liljeholmen	38,7	51	67,0	19	19	23	26,4	18,4	13,0
Hässelby- Vällingby	47,8	53,9	47,0	106	83	109	70,2	41,7	50,9
Kungsholmen	19,2	23	51,9	10	5	9	43,5	21,7	22,0
Norrmalm	29,8	9,1	26,4	13	5	3	31	38,5	7,7
Rinkeby-Kista	46,4	52	47,7	78	38	35	58,2	24,4	20,8
Skarpnäck	48,9	41	39,1	14	11	2	15,2	13,4	2,2
Skärholmen	37,7	48,3	58,0	37	13	21	29,1	10	11,4
Spånga- Tensta	56,7	52,6	35,1	9	19	23	6,6	13,3	21,3
Södermalm	26,4	23,1	27,9	5	3	2	9,8	4,6	2,6
Älvsjö	29,9	51,9	60,4	0	-	1	-	-	1,8
Östermalm	31,9	25,7	38,5	13	6	6	56,5	23,1	15
Hela staden	38,5	43,7	44,0	352	249	259	31	18	16,2

Det finns vissa skillnader avseende kön där andelen utredningar som pågått mer än fyra månader var högre för flickor (46,3%) än för pojkar (42,5 %) sett till hela åldersgruppen 0-20 år. För de lägre åldersgrupperna är skillnaderna inte stora men när det gäller åldersgrupperna 15-17 och 18-20 år är skillnaden mer än 10 %.

Öppna insatser

Många öppna insatser erbjuds i form av rådgivande verksamhet utan att formellt beslut krävs. Dessa rådgivande öppna insatser redovisas inte i denna rapport. Detta gäller t.ex. kuratorssamtal eller samtalsgrupp vid någon av stadens ungdomsmottagningar och andra stödgruppsverksamheter som riktar sig till barn och unga eller deras föräldrar vilka erbjuds via lokala öppenvårdsverksamheter av stadsdelsförvaltningarna.

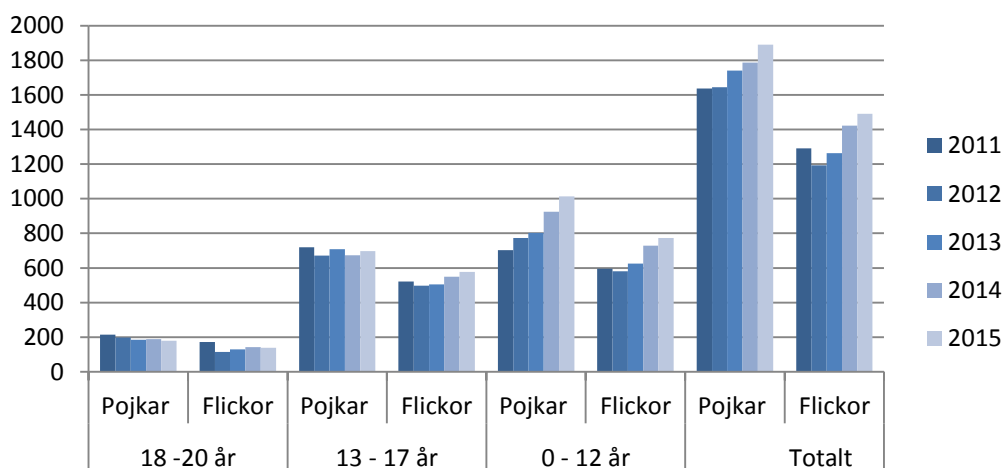
En jämförelse under tidsperioden 2011 till 2015 visar att antalet barn och unga med beslutade öppenvårdsinsatser har ökat något, men i princip legat relativt konstant under åren.

Antal beslutade öppenvårdsinsatser enligt 4 kap. 1§ SoL under åren 2011 t.o.m. 2015

År	Pojkar	Flickor	Alla
2011	1 636	1 290	2 926
2012	1 644	1 192	2 836
2013	1 740	1 263	3 003
2014	1 787	1 422	3 209
2015	1 890	1 491	3 381

Sammanställningarna ovan och nedan visar att något fler pojkar än flickor beviljas öppenvårdsinsatser oavsett ålder.

Antal beslutade öppenvårdsinsatser enligt 4 kap. 1 § SoL under åren 2011 t.o.m. 2015 fördelat på olika åldersgrupper och kön

Kontaktperson eller -familj

Den vanligaste biståndsbedömda insatsen är fortfarande beviljande av en kontaktperson eller -familj. Insatsen är ett lekmanuppdrag och syftet är att stödja barnet eller den unge eller dess föräldrar. Tendensen under de senaste åren är att insatsen minskar i omfattning, från 41 procent beviljade öppenvårdsinsatser år 2005 till 18 procent beviljade öppenvårdsinsatser under år 2015. Orsakerna till minskningen är sannolikt flera, men under de senaste åren har forskning visat på en osäkerhet kring vilka effekter insatsen uppnår.

Andel (procent) beviljad insats i form av kontaktperson/-familj enligt 4 kap. 1 § SoL

År	18-20 år	13-17 år	0-12 år	Totalt
2005	31	34	48	41
2006	26	34	41	36
2007	23	29	37	34
2008	31	40	75	51
2009	24	30	39	33
2010	28	26	32	29
2011	27	23	30	27
2012	24	22	24	23
2013	26	23	22	22
2014	27	21	18	20
2015	27	19	15	18

Antal ungdomar med beslutad insats om särskilt kvalificerad kontaktperson enligt 3 kap. 6 § SoL

Insatskategorin ”särskilt kvalificerad kontaktperson” kan ges antingen med stöd av 3 kap. 6 § SoL eller med stöd av 22 § LVU. Bestämmelserna innebär att en särskild kvalificerad kontaktperson ska kunna utses för unga som har behov av särskilt stöd och särskild vägledning för att motverka missbruk, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. Under år 2015 beviljades insatsen till 90 ungdomar (76 pojkar och 14 flickor). Detta innebär att insatsen har fortsatt öka. År 2014 beviljades insatsen till 74 ungdomar (59 pojkar och 15 flickor).

Dygnet-runt-vård

*Antal barn och ungdomar i dygnet-runt-vård fördelat på stadsdelsnämnd och placeringsform**

Stadsdelsnämnd	§12-hem	HVB	Jour-hem	Familje-hem	Familjehem, ensamkommande	Skyddat boende	Stöd-boende	Totalt
Bromma	6	49	134	34	9	2	5	207
Enskede-Årsta-Vantör	23	89	256	85	10	4	27	393
Farsta	8	163	79	62	49	3	77	370
Hägersten-Lilje-holmen	5	68	150	32	4		28	237
Hässelby-Vällingby	3	118	231	45	21	2	22	369
Kungs-holmen	1	60	117	16	11		16	182
Norrmalm	6	54	108	12	1	1	15	178
Rinkeby-Kista	11	131	289	86	57	1	55	495
Skarpnäck	5	83	166	39	6		41	268
Skär-holmen	5	48	214	63	40		30	326
Spånga-Tensta	6	80	182	50	57		91	382
Söder-malm	13	77	123	46	11	1	113	313
Älvsjö	2	28	32	20	91		14	160
Östermalm	1	47	35	7	1		69	137
Hela staden	95	1 095	2 116	597	368	14	603	4 017

* siffrorna avser födda -95 och senare (0- 20 år), brutto i staden

Antalet barn och ungdomar i samtliga placeringsformer utom skyddat boende har ökat under 2015. Förklaringen torde vara den kraftiga ökningen av antalet ensamkommande flyktingungdomar.

Familjerätt

En stor del av familjerättens ärenden inkommer som en begäran om upplysning eller utredning från tingsrätten. Tingsrätten begär en upplysning enligt Föräldrabalken (FB) 6 kap 20 § inför ett interimistiskt beslut om vårdnad, boende eller umgänge. Enligt FB 19 § är nämnden skyldig att lämna upplysningar om nämnden har tillgång till material som kan vara av betydelse inför en huvudförhandling. Vid begäran om upplysning enligt FB 6 kap. 20 § inleder familjerätten en utredning och träffar det berörda barnet och föräldrarna. Samtliga

statistikuppgifter inom familjerätten är hämtade från stadens uppgifter till Socialstyrelsens årliga statistik.

Tingsrätten kan vid behov uppdra åt den stadsdelsnämnd där barnet är folkbokfört att utreda frågan om vårdnad, boende eller umgänge. Antalet vårdnadsutredningar har sjunkit under senare år. Antalet avtal om vårdnad, boende eller umgänge uppgick i hela staden till 231 under 2015 jämfört med 243 under 2014.

Domstolen kan lämna uppdrag till stadsdelsnämnden att genomföra samarbetsamtal med föräldrar som efter en separation är oeniga om hur de ska lösa frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Föräldrar kan också själva ansöka om att genomföra samarbetssamtal hos sin stadsdelsnämnd eller hos familjerådgivningen, så kallade frivilliga samarbetssamtal. Familjerådgivningen utför endast frivilliga samarbetssamtal. Stadsdelsnämnderna utför både frivilliga samarbetssamtal och de som har beslutats av domstol.

I familjerättens uppgifter ingår dessutom att yttra sig till tingsrätten om nationella adoptioner (inklusive styvbarnsadoptioner), att bekräfta faderskap och föräldraskap och utreda faderskap och föräldraskap där detta krävs. Socialnämnden har också att ta ställning till föräldrars begäran om att adoptera ett barn från utlandet vilket föregås av en medgivandeutredning inom familjerätten.

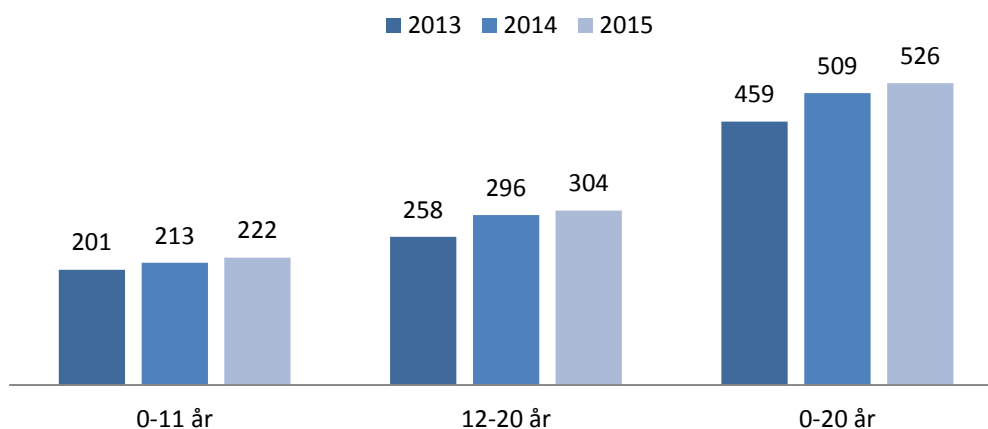
Antal barn aktuella inom familjerättens olika ärendetyper

Stadsdels- nämnd	Antal medgivande- utredningar i samband med adoptioner		Antal barn aktuella i uppgifter		Antal barn aktuella i utredning om vårdnad, boende och/eller umgänge		Antal barn vars föräldrar deltagit samarbetssamtal	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Bromma	1	2	39	111	27	86	117	24
Enskede- Årsta-Vantör	2	3	91	98	68	51	233	118
Farsta	4	3	58	122	66	55	0	125
Hägersten- Liljeholmen	9	8	46	47	49	28	86	160
Hässelby- Vällingby	3	9	120	44	76	29	61	21
Kungsholme n	12	7	50	50	24	18	23	74
Norrmalm	8	6	49	56	32	41	49	79
Rinkeby- Kista	0	12	103	102	62	58	39	144
Skarpnäck	9	9	41	101	26	59	0	168
Skärholmen	1	2	24	41	42	27	0	Ingen uppgift
Spånga- Tensta	1	4	58	68	51	47	111	Ingen uppgift
Södermalm	15	2	101	16	47	8	216	Ingen uppgift
Älvsjö	4	2	12	45	12	35	0	192
Östermalm	3	1	54	58	43	37	86	Ingen uppgift
Familje- rådgivningen		0		0		0	414	401
Hela staden	72	70	903	959	625	579	1 435	1 506

Barn och ungdomar med LVU-beslut

Totalt hade 526 barn och unga någon form av beslut enligt lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) under år 2015. Motsvarande antal var 509 under år 2014. Knappt 60 procent av gruppen barn och unga med LVU-beslut har under de senaste åren utgjorts av åldersgruppen 12 -20 år. Respektive andel flickor och pojkar med beslut enligt LVU har varit relativt konstant under de senaste åren. År 2015 uppgick andelen flickor till 42 procent och andelen pojkar till 58 procent.

Antal barn och ungdomar med LVU-beslut under åren 2013 till 2015

Unga lagöverträdare

I förhållande till sin andel av den straffmyndiga befolkningen, är ungdomar i åldern 15–20 år överrepresenterade i statistik kring personer misstänkta för brott (Brottsförebyggande rådet).

Inom staden pågår sedan flera år ett utvecklingsarbete kring arbetet med unga lagöverträdare. Målet är att få till en långsiktighet och att arbetet ska bygga på evidensbaserad praktik. Utgångspunkten för olika insatser ska finnas i den kunskap som i forskning och praktik visat sig vara mest framgångsrik för att förebygga återfall i kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende.

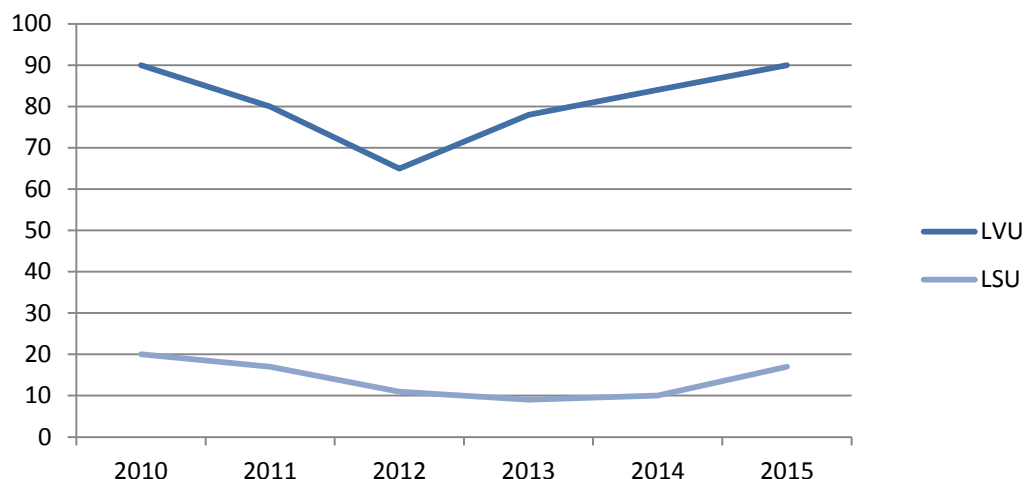
Den dominerande trenden under de senaste åren avseende antalet årligen genomförda placeringar av Stockholmsungdomar, på något av Statens Institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem på grund av beteendeproblem (missbruk, kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende) och med stöd av lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) har varit att antalet placeringar har minskat. Denna trend bröts år 2014. Antalet placeringar fortsatte att öka även under år 2015 då 90 ungdomar placerades (se diagrammet nedan).

Ungdomar från Stockholms stad som har dömts till påföljden sluten ungdomsvård (LSU) har pendlat mellan 10 till 20 dömda ungdomar per år. År 2014 dömdes 10 ungdomar till påföljden och under år 2015 ökade antalet till 17 ungdomar. För hela Sverige var det 44 intagningar med anledning av dom om sluten ungdomsvård (43 pojkar och 1 flicka) under år 2015. Ungdomarna som dömts till sluten ungdomsvård har begått allvarliga brott som rån, grov misshandel, mord, dråp, narkotikabrott och sexualbrott.

Forskning har visat att de ungdomar som döms till sluten ungdomsvård har likartade problem som de ungdomar som vårdas enligt LVU. (SiS) Det innebär att oavsett om ungdomarna vårdas enligt LVU eller är dömda till sluten ungdomsvård

behöver de sannolikt behandlingsinsatser för missbruk, kriminalitet, relations- eller skolproblem.

Antal intagningar på Statens Institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem mellan åren 2010 och 2015

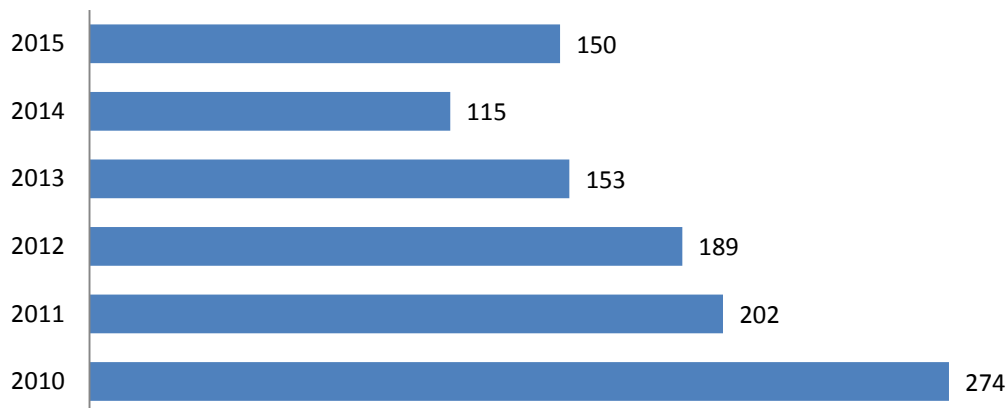
Källa: SiS

Ungdomstjänst

Påföljden ungdomstjänst är en fristående påföljd för unga lagöverträdare och en obligatorisk uppgift för kommunerna att administrera. Ungdomstjänsten är tänkt som ett påföljdsalternativ framför allt för ungdomar som begått brott men saknar eller har ett begränsat vårdbehov. De ungdomar som har ett större vårdbehov ska i stället dömas till påföljden ungdomsvård (sociala vårdinsatser). Ansvaret för att verkställa domar om ungdomstjänst för Stockholms stads del har Stockholms ungdomstjänst, en verksamhet inom socialförvaltningen.

Antalet domar med ungdomstjänst innan år 2007, då en lagändring trädde i kraft som innebar att ungdomstjänst blev en fristående påföljd, uppgick till mellan 50 till 70 domar vad gäller ungdomar boende i Stockholms stad. Från år 2007 fram till år 2010 ökade antalet domar, men från år 2011 och till och med föregående år har antalet inkomna domar till Stockholms ungdomstjänst minskat. År 2015 visade återigen på ett ökat antal inkomna domar om ungdomstjänst.

Antal domar om ungdomstjänst vid Stockholms ungdomstjänst under åren 2010 t.o.m. 2015

Källa: Stockholms ungdomstjänst

Pojkarna utgör en majoritet av de ungdomar som döms till ungdomstjänst och andelen var drygt 80 procent under år 2015 (17 procent flickor).

Könsfördelning i procent

År	Flickor	Pojkar
2010	17	83
2011	15	85
2012	16	84
2013	19	81
2014	20	80
2015	17	83

Källa: Stockholms ungdomstjänst

Ungdomstjänst ska huvudsakligen bestå av oavlönat arbete. Stockholms ungdomstjänst har kontakt med olika verksamheter som regelbundet används som praktikplatser. Verksamheterna finns både inom offentlig förvaltning, privata företag och ideella föreningar och finns i alla delar av Stockholms stad. En dom till ungdomstjänst kan vara som lägst 20 och högst 150 timmar. När det gäller de aktuella ungdomarna i Stockholm är det en stor variation i antalet utdömda timmar. Flertalet av ungdomarna har dömts till relativt korta straff, mellan 20 och 40 timmar.

Intentionerna i lagstiftningen är att ungdomstjänst framför allt ska utgöra en pedagogisk gränssättning för ungdomar som saknar vårdbehov. Uppföljning av ungdomstjänst har visat att påföljden genom sin tydlighet kan anses vara en meningsfull påföljd för ungdomar som har begått ett brott, men som saknar vårdbehov.

Den vanligaste brottstypen för pojkar som dömdes till ungdomstjänst var misshandelsbrott, medan det för flickorna var stöldbrott. Näst vanligaste brottet för pojkarna var stöldbrott och skadegörelse och för flickorna var det misshandelsbrott. Av pojkarna dömdes 13 procent för narkotikabrott, men ingen flicka som dömdes till ungdomstjänst under år 2015 dömdes på grund av denna brottstyp. En hypotes till varför det förhåller sig på detta vis kan vara att flickorna i större utsträckning dömts till påföljden ungdomsvård, när de har gripits för narkotikabrott. Flertalet av ungdomarna har dömts för fler än ett brott i samma dom.

Vanligaste brottstyperna i procent

År	Misshandel	Snatteri/Stöld	Skadegörelse	Olaga hot	Rån	Narkotika
2010	42	25	11	7	15	9
2011	31	28	8	7	12	12
2012	31	25	10	4	16	8
2013	33	25	9	8	10	10
2014	34	20	11	9	9	9
2015	25	25	12	3	6	11

Källa: Stockholms ungdomstjänst

Ensamkommande barn och unga som söker asyl

Den 1 juli 2006 fick kommunerna ansvaret för mottagandet av och för att tillhandahålla boenden för gruppen ensamkommande flyktingbarn som söker asyl. Stockholm stad är en s.k. *anvisningskommun*. För att ha beredskap att kunna ta emot barn som anvisats av Migrationsverket, har Stockholms stad sedan juli 2006 tecknat överenskommelser om ett antal boendeplatser för asylsökande ensamkommande barn och för ensamkommande barn som har beviljats uppehållstillstånd.

Med anledning av att antalet barn som har anlänt till Sverige och sökt asyl kraftigt har ökat under de senaste åren, ändrades bestämmelserna den 1 januari 2014 i lagen om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). De ändrade bestämmelserna innebär att Migrationsverket ska kunna anvisa ett barn även till kommuner som saknar en överenskommelse om mottagande.

Utgångspunkter för Migrationsverkets principer för anvisning är:

- Barnets bästa ska i varje enskilt fall beaktas
- Barnets åsikt och inställning ska tillmätas betydelse
- En anvisning ska ske omedelbart

Migrationsverkets anvisningar till landets kommuner sker enligt fyra steg:

Steg 1. Kommun som det asylsökande ensamkommande barnet har eller anses ha viss anknytning till.

Steg 2. Kommun med överenskommelse och som meddelat att de har en tillgänglig plats.

Steg 3. Kommun

- a) utan överenskommelse om att tillhandahålla asylplatser
- b) med överenskommelse, men vars mottagande inte startat
- c) med överenskommelse, men där de överenskomna asylplatserna är färre än kommunens fördelningstal.

Steg 4. Samtliga kommuner i en jämnviktad turordning.

Ensamkommande barn och unga ger sig ibland till känna hos socialtjänsten i Stockholms stad direkt eller med hjälp av polis eller någon ideell organisation, innan de är kända av Migrationsverket och formellt sett har sökt asyl. För dessa barn utgör staden en *ankomstkommun*. För denna grupp barn ordnar staden ett tillfälligt boende i avvaktan på att Migrationsverket kan anvisa dem vidare till en anvisningskommun.

Antal ensamkommande asylsökande barn som sökt sig till Sverige
Antalet ensamkommande barn och unga som kommer till Sverige och söker asyl har stadigt ökat under de senaste åren. Under sommaren och hösten år 2015 ökade antalet ensamkommande barn som sökte asyl i Sverige mycket kraftigt. Totalt sökte 35 369 ensamkommande barn asyl i Sverige under år 2015. Motsvarande antal barn för år 2014 var 7 049. Av dessa var 2 847 flickor, vilket motsvarar cirka 8 procent (2014: 1 363/19 procent flickor).

Majoriteten av de ensamkommande barnen som sökt asyl i Sverige är pojkar i åldern 15 år och äldre. Medianåldern har legat på 16 år under de senaste åren. Under år 2015 kom flest ensamkommande barn från Afghanistan och utgjorde cirka 66 procent av det totala antalet. Det näst största antalet barn kom från Syrien (drygt 10 procent).

Migrationsverkets prognos för år 2015 var att det skulle komma cirka 8000 ensamkommande barn och unga till Sverige. Denna prognos reviderades uppåt under hösten. Med anledning av att det har visat sig ytterst vanskligt att göra en analys av situationen i världen har prognosen för år 2016 ett väldigt brett spann mellan 12 000 – 27 000 ensamkommande barn.

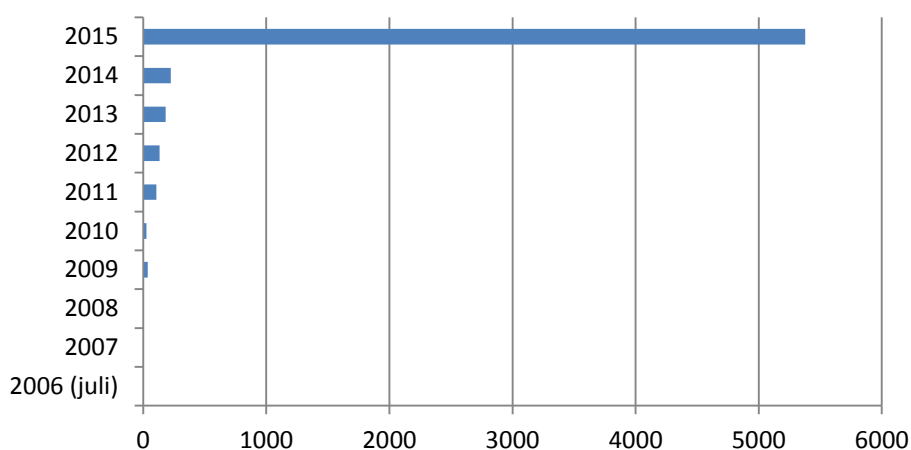
Nyttillkomna ensamkommande barn och unga som mottagits i Stockholms stad

Sammanställning över antal nyttillkomna asylsökande ensamkommande barn under åren 2006 till och med 2015

År	Steg 1	Steg 2	Steg 3 / 4	Anvisningar totalt	Ankomst
2006 (juli)	41	19		60	
2007	94	15		109	
2008	78	28		106	
2009	101	49		150	
2010	69	55		124	26
2011	31	68		99	106
2012	43	140		183	132
2013	98	65		163	181
2014	216	59	41	316	224
2015	513	175	1 451	2 143	5 377

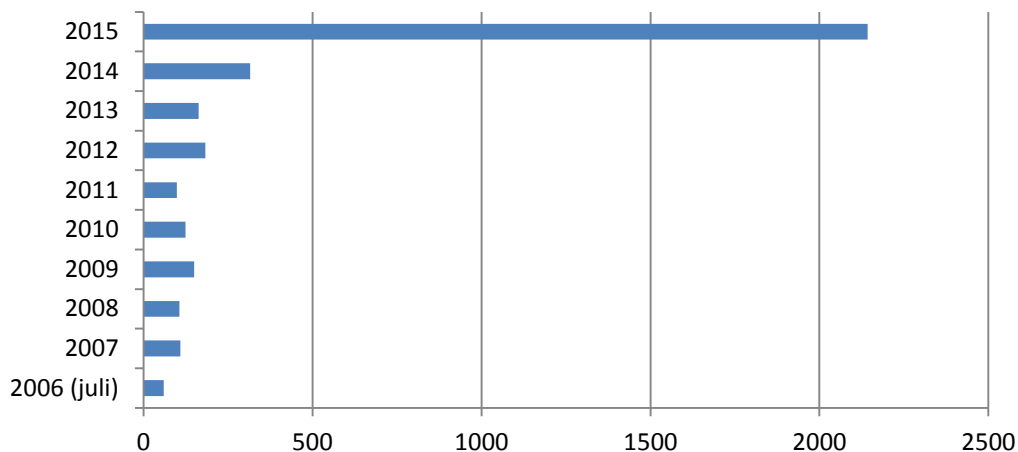
Tendensen under de senaste åren har varit att Stockholms stad har fått ta ansvar för ett stort antal ensamkommande barn som inte ännu har anvisats av Migrationsverket (s.k. ankomstbarn). Merparten av dessa barn och unga anvisas vidare till någon annan kommun i Sverige. Under år 2015 tog Stockholms stad emot 5 377 barn som tillhörde ankomstgruppen.

Antal ankomstbarn under åren 2006 till och med 2015

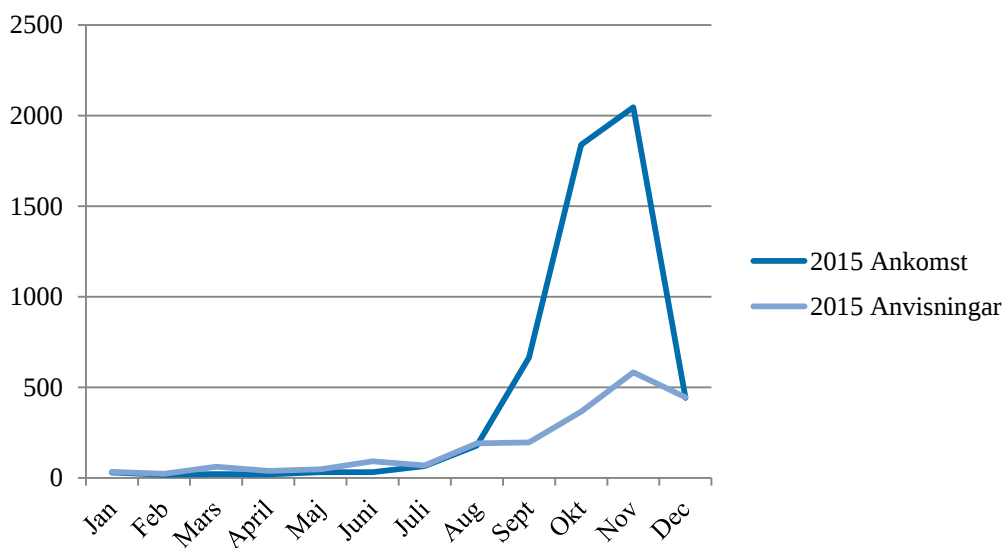
Totalt anvisades 2 143 ensamkommande barn till staden under år 2015. En stor antal av anvisningarna till Stockholms stad har tidigare skett med anledning av att barnet har uppgett en anknytning till staden. Andelen av anvisningarna enligt Migrationsverkets steg 1 minskade under år 2015.

Antal anvisningar totalt under åren 2006 till och med 2015

Merparten av barnen kom till staden under sensommaren och hösten.

Antal ankomstbarn och anvisade barn per månad under år 2015

Med anledning av den stora ökningen av antalet ensamkommande barn under hösten förra året fokuserades en stor del av stadens resurser inom den sociala barn- och ungdomsvården på målgruppen. Detta har lett till att andra behovsområden har fått stå tillbaka. Vilka konsekvenser detta har fått för andra målgrupper inom den sociala barn- och ungdomsvården är svårt att analysera i dagsläget. Bedömningen är att de mottagna barnen och ungdomarna kommer att behöva stöd under flera år. Stödet kommer sannolikt behövas både psykosocialt och i ungdomarnas utbildningssituation. En komplikation i sammanhanget är att Migrationsverkets handläggningstider har förlängts och prognosen är att en asylprövning kan ta upp till två år. Denna förlängda handläggningstid drabbar både barnet och de myndigheter som är involverade runt barnet. Socialtjänsten

binder upp asylplatser och barnen tvingas leva i en ovisshet under lång tid. En stor risk finns för ökad psykisk ohälsa. Många av barnen kommer dessutom att hinna fylla 18 år och bli myndiga under handläggningstiden vilket leder till att villkoren för deras asylansökan förändras.

För att klara mottagandet av de barn som anvisas till Stockholms stad har överenskommelsen om antalet asylplatser kontinuerligt utökats. Ambitionen har varit och är att kontinuerligt starta nya HVB-boenden i stadens egen regi eller via entreprenörer. För att matcha kommande behov av platser fortsätter utvecklingen av egna boende och upphandling sker av platser via enskilt drivna HVB-hem.

Våld i nära relationer

Stockholms stad har sedan 2006 ett program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer, som gäller för alla nämnder och styrelser, och sedan mars 2014 även riktlinjer för socialtjänstens handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer. Riktlinjerna syftar till att invånare som utsatts för eller utövat våld i nära relation ska få likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var i staden de bor.

Stadsdelsnämnderna har organiserat arbetet mot våld i nära relationer på olika sätt. Drygt hälften av stadsdelsnämnderna har idag särskilda relationsvårdsteam och några av dessa har även mottagningar för personer som utövar våld. Andra nämnder har särskilda specialister och resursgrupper som arbetar med frågan.

Personer som lever med våld finns inom socialtjänstens samtliga verksamhetsområden: ekonomiskt bistånd, barn och ungdom, funktionsnedsättning, socialpsykiatri och vuxen/missbruk. För att i större utsträckning identifiera personer som är våldsutsatta finns i de olika utrednings-, bedömnings- och handläggningsinstrument som används inom socialtjänsten frågor om våldsutsatthet, t.ex. i ASI, DUR, BBIC, IB. År 2015 var första året då det fanns en indikator på kommunfullmäktigenivå för området våld i nära relationer. Indikatorn löd ”Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten”, vilket var 1 625 personer år 2015, varav 1 503 kvinnor och 122 män.

Det saknas statistik som särskiljer våld som sker i en hederskontext från annat våld i nära relation, vilket innebär att denna typ av våld är inkluderat i statistiken om våld i nära relationer i rapporten.

Skyddade boenden

Staden driver i egen regi tre skyddade boenden: Kriscentrum för kvinnor och barn, Kruton för unga personer som är utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld samt Hvilan för hemlösa kvinnor och våldsutsatta kvinnor i missbruk. Verksamheterna har tillsammans 47 platser. Under 2015 var belägningsgraden på Kriscentrum för kvinnor och barn 93% och för Kruton 76%.

Socialförvaltningen har sedan 2009 genom en enkät till stadsdelsförvaltningarna inventerat hur många kvinnor över 18 år som placerats i skyddat boende och antalet medföljande barn. För 2015 har även antalet män i behov av skyddat boende inkluderats i enkäten.

Antal placeringar i skyddade boenden 2009-2015 samt antal unika individer och medföljande barn 2015.

Stadsdelsnämnd	2009, kvinnor	2010, kvinnor	2011, kvinnor	2012, kvinnor	2013, kvinnor	2014, kvinnor	2015, kvinnor	Antal unika individer, kvinnor 2015	2015, män	Antal unika individer, män 2016	Antal barn 2015
Bromma	22	8	14	12	15	10	21	21	1	1	10
Enskede-Årsta-Vantör	44	57	27	42	35	63	105	64	2	2	60
Farsta	15	3	12	19	14	10	25	25	0	0	4*
Hägersten-Liljeholmen	7	27	24	18	10	22	20	43	0	0	23
Hässelby-Vällingby	56	40	41	33	49	44	65	40	0	0	38
Kungsholmen	0	3	2	6	8	5	5	3	0	0	5
Norrmalm	12	3	10	2	13	5	9	8	2	1	9
Rinkeby-Kista	90	79	82	49	86	139	40	39	1	1	46
Skarpnäck	17	5	3	6	5	40	25	24	0	0	26
Skärholmen	25	20	28	53	38	58	69	47	4	4	48
Spånga-Tensta	28	29	55	67	51	23	60	37	0	0	38
Södermalm	34	12	15	25	12	19	8	4	1	1	0
Älvsjö	5	2	4	9	16	13	7	7	0	0	5
Östermalm	3	5	3	4	3	4	2	2	0	0	3
Enheten för hemlösa							1	1	0	0	0
Summa	358	293	320	347	355	455	463	366	11	10	315

**Avser perioden september-december då statistik saknas för övriga månader.*

Uppföljningen av indikatorn avseende antalet våldsutsatta personer som var kända av socialtjänsten visade att det var drygt 1 600 personer 2015. 351 personer beviljades skyddat boende samma år, vilket utgör knappt 22 procent av antalet utsatta personer som var kända av socialtjänsten.

Tre av kvinnorna som beviljades skyddat boende var 65 år eller äldre. Nio kvinnor har initialt nekats plats på skyddat boende på grund av platsbrist. Situationen har då lösts genom boende på vandrarhem eller inom det privata nätverket, i avvaktan att en ledig plats på skyddat boende blivit ledig. Det finns få platser i skyddat boende för män och sju har nekats plats på grund av platsbrist, även i de fallen har

situationen lösts genom boende på vandrarhem, hotell eller i jourlägenhet. Stadsdelsnämnderna uppger att elva män beviljades skyddat boende under året.

Stadsdelsnämnderna svarar i enkäten att de ser behov av fler platser i skyddat boende framförallt för kvinnor i missbruk och kvinnor med funktionsnedsättning. Även behov av fler platser för kvinnor respektive män generellt anges av flera nämnder. Ett av stadens egna boenden tar idag emot kvinnor i aktivt missbruk och en ideell jour inom stadens geografiska område har denna inriktning. Våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning är givetvis en heterogen grupp bland annat utifrån att typen av funktionsnedsättning varierar, den kan vara fysisk eller psykisk, lättare eller grav och det kan handla om en eller flera funktionsnedsättningar för samma person. Två av stadens egna boenden och vissa av de ideella jourerna kan ta emot kvinnor som är rullstolsburna. Kompetensen om olika funktionsnedsättningar varierar och många boenden uppger att de inte får så många förfrågningar om plats för personer med fysiska funktionsnedsättningar. Däremot är det vanligare med förfrågningar gällande kvinnor med psykisk ohälsa. Boendena uppger att de ofta får säga nej när det handlar om allvarlig psykisk problematik, eftersom de kvinnorna ofta är personalkrävande samtidigt som det ofta inte fungerar så bra för dem (och de andra boende) med kollektivt boende.

Under 2015 gjordes en uppföljning av kvaliteten i skyddade boenden, där åtta verksamheter följdes upp, däribland stadens egna och de fyra som fick ekonomiska bidrag från socialnämnden. Uppföljningen beskrivs i rapporten ”Kvalitet i skyddade boenden”. Även där lyfts att det finns behov av att se över om det behöver utvecklas skyddat boende där olika kompetens, däribland om funktionsnedsättningar och HBTQ (homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer med queera uttryck och identiteter), finns. Skyddat boende för män har i princip inte funnits tidigare men en större ideell verksamhet i Stockholm har valt att skapa platser för denna målgrupp under det senaste året. En utmaning är att antalet män i behov av skyddat boende uppfattas som litet, vilket gör det svårt att driva ett boende enbart för män.

Placeringarna i skyddat boende har till 83 procent skett inom stadens geografiska område, vilket är en kraftig ökning jämfört med 2014 då andelen var cirka 60 procent. Denna andel har dock fluktuerat från år till år.

Under år 2015 beviljade socialnämnden bidrag till fem kvinnojourer med skyddat boende, som tillsammans tillhandahöll 68 platser, vilket är en ökning jämfört med året innan då fyra jourer fick ekonomiskt bidrag och tillhandahöll 39 platser. Beläggningen på de 68 platserna 2015 var 80 procent vilket också är något högre än föregående år. Placeringar från Stockholms stad utgjorde 34 procent av beläggningen vilket är en mindre andel än året innan. Sammanlagt bodde 233 kvinnor och 210 medföljande barn där.

Samverkan med andra aktörer

Staden har tre verksamheter som arbetar på olika sätt med bland annat våldsutsatta barn, ungdomar och vuxna och som drivs gemensamt med andra aktörer inom området: Origo resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck, Barnahus och Relationsvåldscentrum (RVC).

Origo resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

Staden driver i samverkan med övriga kommuner i Stockholms län, Stockholms läns landsting och Polismyndigheten i Stockholm Origo, ett resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck. Statistiken i detta stycke avser därför ungdomar respektive yrkesverksamma i hela länet. Under 2015 var totalt 112 ungdomar i kontakt med Origo som inte tidigare varit det, varav tio var unga män. Antalet rådgivnings- och stödsamtal med ungdomar ökade med drygt fem procent jämfört med 2014, från 727 till 767. Bland de ungdomar som varit i kontakt med Origo finns alla stadsdelar representerade utom Östermalm, Norrmalm och Älvsjö. 279 yrkesverksamma personer fick konsultativt stöd, drygt hälften var liksom år 2014 från skola och socialtjänst. Både de ungdomar som själva är i kontakt med Origo och de ungdomar som de professionella önskar konsultera Origo om, är cirka 19 år i genomsnitt.

Barnahus

Barnahus är ett samarbete mellan Stockholms stad, Stockholms läns landsting, Åklagarmyndigheten, Polisregion Stockholm samt fyra kranskommuner: Ekerö, Solna, Sundbyberg och Lidingö. På Barnahus kan barn som har upplevt våld och övergrepp få träffa olika professioner på ett och samma ställe, för läkarundersökning, utredning hos socialtjänsten, polisförhör med mera. Barnahus Stockholm är Europas största i sitt slag och varje vecka hålls förhör med 20-25 brottsutsatta barn på Barnahus. Under 2015 hölls ca. 200 så kallade samrådsmöten, där både polis och socialtjänst är inblandade, på Barnahus. Siffrorna gäller barn från alla kommuner som ingår i samverkan.

Relationsvåldscentrum (RVC)

Relationsvåldscentrum är en råd- och stödverksamhet för vuxna personer som utsatts för våld i nära relation och har polisanmält brottet. Verksamheten vänder sig till invånare i Bromma, Hässelby-Vällingby, Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista och drivs i samverkan med Polisregion Stockholm och Åklagarmyndigheten. På RVC kan våldsutsatta personer få stöd inför och genom rättsprocessen som följer av polisanmälan. Under 2015 tog RVC emot 173 ärenden, varav 116 var från de fyra stadsdelsnämnder i Stockholm som ingår i samverkan.

Brottsstatistik om våld i nära relationer

Socialnämnden har ansvar för brottsoffer, vilket regleras i socialtjänstlagen, SoL, 5 kap. 11 §. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående, barn som utsatts för brott och barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående får det stöd och den hjälp som de behöver.

Brottsförebyggande rådet (Brå) har sedan 2008 en brottskod som visar anmälda misshandelsbrott i nära relation. Det bör dock noteras att enligt Brå kommer ca 80 procent av våld mot kvinnor i nära relationer aldrig till polisens kännedom. Minst samma mörkertal kan antas gälla för män.

Misshandel, inkl. grov, mot kvinna/man 18 år eller äldre, inomhus, bekant i nära relation samt grov kvinnofridskränkning. Antal anmälda brott år 2009 - 2015

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	% 2015
Kvinna	1 249	1 362	1 451	1 465	1 379	1 323	1 437	78
Man	430	443	491	463	422	504	405	22
Summa	1 679	1 805	1 942	1 928	1 801	1 827	1 842	100
Grov kvinnofridskränkning	424	383	435	380	320	280	307	

Källa: Brå

Misshandel, inkl. grov, mot kvinna/man 18 år eller äldre, inomhus, bekant i nära relation samt grov kvinnofridskränkning, per stadsdelsnämnd. Antal anmälda brott. År 2015.

Stadsdelsnämnd	Kvinnor	Män	Grov kvinnofridskränkning
Bromma	80	35	16
Enskede-Årsta-Vantör	196	50	46
Farsta	129	42	24
Hägersten-Liljeholmen	97	25	20
Hässelby-Vällingby	157	45	31
Kungsholmen	72	23	13
Norrmalm	84	19	14
Rinkeby-Kista	122	23	30
Skarpnäck	83	21	8
Skärholmen	87	17	36
Spånga-Tensta	89	35	22
Södermalm	122	42	22
Älvsjö	37	5	4
Östermalm	65	22	16
Uppgift om stadsdel saknas	17	1	5
Summa	1 437	405	307

Källa: Brå

I stadens arbete mot våld i nära relationer är det mycket viktigt att uppmärksamma och utreda barn som bevittnat/upplevt våld mellan närstående och som själva

utsatts för våld. Brå för statistik över hur många anmälningar som har inkommit till polisen när det gäller barn som utsatts för misshandel av någon som de är bekant med.

*Misshandel, inkl. grov, mot barn 0-17 år, bekant med offret,
antal anmälda brott år 2009-2015*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Barn 0-6 år	192	246	240	262	253	322	369
Barn 7-14 år	628	635	631	616	715	789	767
Barn 15-17 år	367	361	308	339	327	301	371
Summa	1 187	1 242	1 179	1 217	1 295	1 412	1 507

Källa: Brå

*Misshandel, inkl. grov, mot barn 0-17 år, bekant med offret.
Antal anmälda brott år 2015 per stadsdelsnämnd.*

	0-6 år	7- 14 år	15-17 år	Totalt
Bromma	29	43	26	98
Enskede-Årsta-Vantör	50	104	36	190
Farsta	24	58	35	117
Hägersten-Liljeholmen	26	45	30	101
Hässelby-Vällingby	46	88	27	161
Kungsholmen	8	25	19	52
Norrmalm	24	29	22	75
Rinkeby-Kista	33	81	34	148
Skarpnäck	18	54	23	95
Skärholmen	40	69	26	135
Spånga-Tensta	21	60	37	118
Södermalm	21	52	33	106
Älvsjö	3	18	16	37
Östermalm	17	31	4	52
Uppgift om stadsdel saknas	9	10	3	22
Summa	369	767	371	1 507

Källa: Brå

Antalet polisanmälda misshandelsbrott mot barn 0-17 år, samt andel av befolkningen 0-20 år, antal inkomna anmälningar till socialtjänsten, antalet polisanmälda misshandelsbrott mot person 18 år och äldre, inomhus, bekant i nära relation samt andel av befolkningen*.2015.*

Stadsdel	Antal anmälda misshandelsbrott mot barn, 0-17 år	Andel av antalet barn 0-20 år, (%)	Antal inkomna anmälningar enligt 11 kap. 1 och 2 §§ SoL**	Misshandel inkl.grov,mot kvinna/man 18 år eller äldre, inomhus, bekant i nära relation	Andel av antalet invånare 20 år eller äldre, (%)
Bromma	98	0,50	1 235	115	0,20
Enskede-Årsta-Vantör	190	0,84	2 543	246	0,33
Farsta	117	0,88	1 646	171	0,40
Hägersten-Liljeholmen	101	0,54	2 213	122	0,19
Hässelby-Vällingby	161	0,81	3 191	202	0,38
Kungsholmen	52	0,45	721	95	0,16
Norrmalm	75	0,61	635	103	0,18
Rinkeby-Kista	148	1,07	2 122	145	0,42
Skarpnäck	95	0,87	1 576	104	0,30
Skärholmen	135	1,39	1 673	104	0,40
Spånga-Tensta	118	1,00	1 541	124	0,48
Södermalm	106	0,46	1 568	164	0,16
Älvsjö	37	0,47	570	42	0,21
Östermalm	52	0,42	692	87	0,15
Totalt	1 507	0,72	21 926	1 842	0,26

Källa: Brå samt stadens verksamhetssystem

* Tillgänglig befolkningsstatistik avser barn i åldern 0-20 samt vuxna över 20 år, medan statistiken från Brå avseende anmälda brott gäller barn 0-17 år och vuxna från 18 år. Man kan därmed anta att siffrorna som anger andelen av befolkningen gällande barn är något underskattad eftersom de avser ett större åldersspann, samt att andelen som anges för vuxengruppen är något överskattad då de avser ett mindre åldersspann.

** Alla anmälningar enligt SoL avser inte barns om upplevt våld utan kan röra olika typer av missförhållanden.

I ovanstående tabell bör noteras att kolumnerna för anmälda brott avser antal brott. Ett barn eller en vuxen kan anmäla flera misshandelsbrott, tabellen ska inte tolkas som att det handlar om ett brott per barn alt. vuxen. Det går därmed inte att dra slutsatsen att antalet utsatta barn respektive vuxna i en stadsdel är detsamma som antalet anmälda misshandelsbrott. Man kan dock anta att det i alla stadsdelar finns vissa personer som har anmält flera brott, varför det ändå är relevant att ange andelen för respektive stadsdel för att kunna jämföra olika stadsdelar.

Tabellen visar att av de fyra stadsdelsnämnder som har flest antal anmälda misshandelsbrott mot barn har också flest anmälningar till socialtjänsten enligt 11 kap. 1 och 2 §§ SoL. Forskning visar att det finns en viss överlappning mellan att våld utövas av en vuxen mot en annan vuxen i familjen, och våld som utövas av en vuxen mot ett barn, det vill säga att om en vuxen är utsatt för våld är barnen i

samma familj i vissa fall också det.¹ Tabellen ovan visar antalet anmälda misshandelsbrott mot barn 0-17 år i relation till antalet barn 0-20 år, respektive anmäld misshandel mot vuxna i nära relation där offer och förövare är bekanta, i förhållande till antalet vuxna. Siffrorna visar att de fyra stadsdelsnämnder (Spånga-Tensta, Rinkeby-Kista, Skärholmen och Farsta) som har högst andel anmälda misshandelsbrott mot barn, har också högst andel anmälda misshandelsbrott mot vuxna. De tre nämnder (Östermalm, Södermalm och Kungsholmen) som har lägst andel anmälda brott mot barn och också lägst andel anmälda brott mot vuxna. Viktigt att påpeka är dock att siffrorna inte säger något om huruvida de våldsutsatta vuxna respektive barnen ingår i samma familjer.

¹ Heimer, Gun, Björck, Annika, Kunosson, Chrystal (red.) *Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar*.

Antal våldsutsatta personer kända av socialtjänsten, i förhållande till andel av befolkningen, samt antal placeringar i skyddat boende, anmälda misshandelsbrott mot vuxen inomhus där offer och förövare är bekanta i nära relation samt antal anmälda brott grov kvinnofridskränkning, 2015

Stadsdelsnämnd	Antal invånare 2015	Antal våldsutsatta personer kända av socialtjänsten	Andel av befolkningen	Antal placeringar i skyddat boende (unika individer)	Misshandel inkl.grov, mot kvinna/man 18 år eller äldre, inomhus, bekant i nära relation, antal	Anmälda brott grov kvinnofridskränkning
Bromma	76 068	94	0,12	21	115	16
Enskede-Årsta-Vantör	97 260	247	0,25	64	246	46
Farsta	55 693	120	0,22	1	171	24
Hägersten-Liljeholmen	83 700	129	0,15	43	122	20
Hässelby-Vällingby	72 561	245	0,34	40	202	31
Kungsholmen	70 577	82	0,12	3	95	13
Norrmalm	69 536	26	0,04	8	103	14
Rinkeby-Kista	48 604	146	0,3	39	145	30
Skarpnäck	46 043	123	0,27	24	104	8
Skärholmen	35 863	306	0,85	47	104	36
Spånga-Tensta	37 868	126	0,33	37	124	22
Södermalm	127 323	91	0,07	4	164	22
Älvsjö	27 710	30	0,11	7	42	4
Östermalm	71 802	23	0,03	2	87	16
Socialnämnden		13		1	18	5
Totalt	923 516	1 625	0,17	341	1842	307

Källa: Stadsdelsnämnderna, Paraplysystemet samt Brå.

Syftet med tabellen ovan är att möjliggöra en jämförelse mellan stadsdelsnämnder och mellan olika parametrar. Siffrorna visar att de fem nämnder (Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista, Skärholmen) som har störst antal våldsutsatta personer som är kända av

socialtjänsten också gör flest placeringar i skyddat boende. Tre av ovan nämnda stadsdelsnämnder (Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista och Skärholmen) tillhör också dem med högst antal kända våldsutsatta personer i förhållande till antal invånare. Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista och Enskede-Årsta-Vantör tillhör också dem med flest anmälda misshandelsbrott mot vuxen respektive grov kvinnofridskränkning. Hässelby-Vällingby och Enskede-Årsta-Vantör är tillhör också de största nämnderna sett till invånarantal.

Missbruk och beroende

Socialförvaltningen genomför på uppdrag av socialnämnden vartannat år en kartläggning av personer med missbruks- eller beroendeproblematik som är aktuella inom stadens socialtjänst. Målgruppen är vuxna, 20 år och äldre, som varit aktuella på grund av ansökan, utredning eller biståndsbedömd insats under oktober månad det år kartläggningen genomförs. Vid senaste kartläggningen 2014 var 2 460 personer aktuella. Antalet personer som var aktuella hade då minskat sedan 2012 då antalet aktuella var 2 688 personer. En minskning av antalet aktuella personer har skett successivt vid varje kartläggning sedan början av 2000-talet. Inom respektive stadsdelsförvaltning har dock antalet aktuella personer varierat genom åren.

Icke biståndsbedömd öppenvård

Av de insatser som erbjuds inom stadens missbruks- och beroendevård är majoriteten av insatserna individuellt biståndsbedömda innan stödet beviljas den enskilde. Flera stadsdelsförvaltningar bedriver egen icke biståndsbedömd öppenvård såsom träfflokal, skapande verksamhet, boostergrupp (till exempel fortsättning på eftervårdsgrupp) och friskvård. Staden har även stadsövergripande icke biståndsbedömda öppenvårdsinsatser med verksamheter som erbjuder konsultation, rådgivning och behandling.

Biståndsbedömd öppenvård

Stockholms stad bedriver både egna öppenvårdsverksamheter och köper öppenvårdsinsatser av externa vårdgivare. Den upphandlade externa öppenvården som staden anlitar omfattar behandling och strukturerade öppenvårdsprogram som exempelvis KBT/CRA och 12-stegsbehandling. Insatserna kan ges både enskilt och i grupp. Stadsdelsförvaltningarnas öppenvård drivs i egen regi. Flertalet förvaltningar har sin egen öppenvård men några har utvecklat gemensamma verksamheter. Insatser som ingår i stadsdelsförvaltningarnas öppenvård är strukturerade öppenvårdsprogram med olika inriktning, motivationsgrupper, återfallsprevention enskilt och i grupp, boendestöd samt arbetslivsinriktad rehabilitering. Omfattning och innehåll varierar dock mellan förvaltningarna. Socialstyrelsens nationella riktlinjer *Vård och stöd vid missbruk och beroende* är vägledande vid val av insatser som erbjuds.

Antalet personer med beslut om öppenvårdsinsatser som inte avser dygnet-runt-vistelse var 1 november 2015 totalt 629 personer vilket är en ökning jämfört med 2014. Av dem var 184 kvinnor och 445 män. Vid samma tidpunkt 2014 uppgick antalet personer med öppenvårdsinsats till 592 varav 183 kvinnor och 409 män.

Antal personer med beslut om individuellt behovsprövade öppna insatser (öppenvård) i egen och köpt regi per 1/11 2015

Stadsdelsnämnd	Kvinnor	Män	Totalt
Bromma	6	14	20
Enskede-Årsta-Vantör	18	35	53
Farsta	11	25	36
Hägersten-Liljeholmen	23	55	78
Hässelby-Vällingby	14	36	50
Kungsholmen	4	21	25
Norrmalm	2	1	3
Rinkeby-Kista	6	33	39
Skarpnäck	13	29	42
Skärholmen	23	36	59
Spånga-Tensta	15	40	55
Södermalm	31	76	107
Älvsjö	0	0	0
Östermalm	10	16	26
Enheten för hemlösa	8	28	36
Totalt	184	445	629

Boendeinsatser

Med boendeinsatser avses här alla boenden som inte har tillstånd för hem för vård och boende (HVB). Det kan vara exempelvis försöks- och träningslägenheter, stödboende, genomgångsbostad eller arbetskooperativ. Akutboenden ingår inte i redovisningen.

Under året har 1 091 personer beviljats 200 655 boendedygn inom stadens missbruks- och beroendevård. Motsvarande siffra för 2014 var 1 285 personer med 199 431 boendedygn. Det innebär att färre personer har beviljats fler boendedygn 2015 i jämförelse med 2014.

Antal personer med beslut som avser boende någon gång under 2015

Födelseår	Kvinnor	Män	Totalt
-1950	11	62	73
1951-1965	84	330	414
1966-1980	65	268	333
1981-1990	47	161	208
1991 - 1994	26	37	63
Totalt	233	858	1 091

Institutionsvård

Med institutionsvård avses insatser som ges med stöd av socialtjänstlagen. I insatsen HVB ingår såväl behandlingshem som stöd- och omvårdnadsboende med

HVB-tillstånd. Staden anlitar HVB-hem i hela Stockholms län samt i övriga landet. Antalet inskrivningar i boenden med HVB-tillstånd har varierat mellan åren och uppgår 2015 till 851 personer varav 185 kvinnor och 666 män. Även 2014 skedde en ökning och antalet personer var då 830 personer varav 166 kvinnor och 664 män. Ökningen mellan 2014 och 2015 har till största del skett inom gruppen kvinnor. Inom gruppen män består ökningen av två personer mellan samma år.

Antal personer med beslut om frivillig institutionsvård under 2015

Stadsdelsnämnd	Kvinnor	Män	Totalt
Bromma	12	39	51
Enskede-Årsta-Vantör	15	48	63
Farsta	13	38	51
Hägersten-Liljeholmen	7	19	26
Hässelby-Vällingby	4	20	24
Kungsholmen	6	22	28
Norrmalm	12	18	30
Rinkeby-Kista	14	64	78
Skarpnäck	25	52	77
Skärholmen	10	37	47
Spånga-Tensta	15	37	52
Södermalm	3	8	11
Älvsjö	15	51	66
Östermalm	11	23	34
Enheten för hemlösa	23	190	213
Totalt	185	666	851

Familjehemsvård

Familjehemsvård beviljas enligt socialtjänstlagen. Antalet personer som beviljas familjehemsvård har minskat de senaste åren. Under 2015 har två personer varit placerade i familjehem i jämförelse med 2014 då antalet personer uppgick till sex.

Anmälningar enligt LVM

Under 2015 har totalt 624 anmälningar enligt LVM (Lag om vård av missbrukare i vissa fall) inkommit, 171 rörande kvinnor och 453 rörande män. Flest anmälningar har inkommit till enheten för hemlösa följt av Enskede-Årsta-Vantör och Hässelby-Vällingby. Flest anmälningar avseende kvinnor har inkommit till Enskede-Årsta-Vantör följt av Bromma. De flesta LVM-anmälningar och utredningar leder inte till ansökan om LVM-vård. I första hand utreds om frivilliga insatser enligt socialtjänstlagen är tillämpliga.

Antal inkomna anmälningar enligt LVM 2015

Stadsdelsnämnd	Kvinnor	Män	Totalt
Bromma	23	23	46
Enskede-Årsta-Vantör	31	55	86
Farsta	4	8	12
Hägersten-Liljeholmen	12	33	45
Hässelby-Vällingby	15	64	79
Kungsholmen	12	19	31
Norrmalm	1	4	5
Rinkeby-Kista	2	22	24
Skarpnäck	15	6	21
Skärholmen	3	3	6
Spånga-Tensta	4	26	30
Södermalm	15	52	67
Älvsjö	6	2	8
Östermalm	16	23	39
Enheten för hemlösa	12	113	125
Totalt	171	453	624

Vård enligt LVM

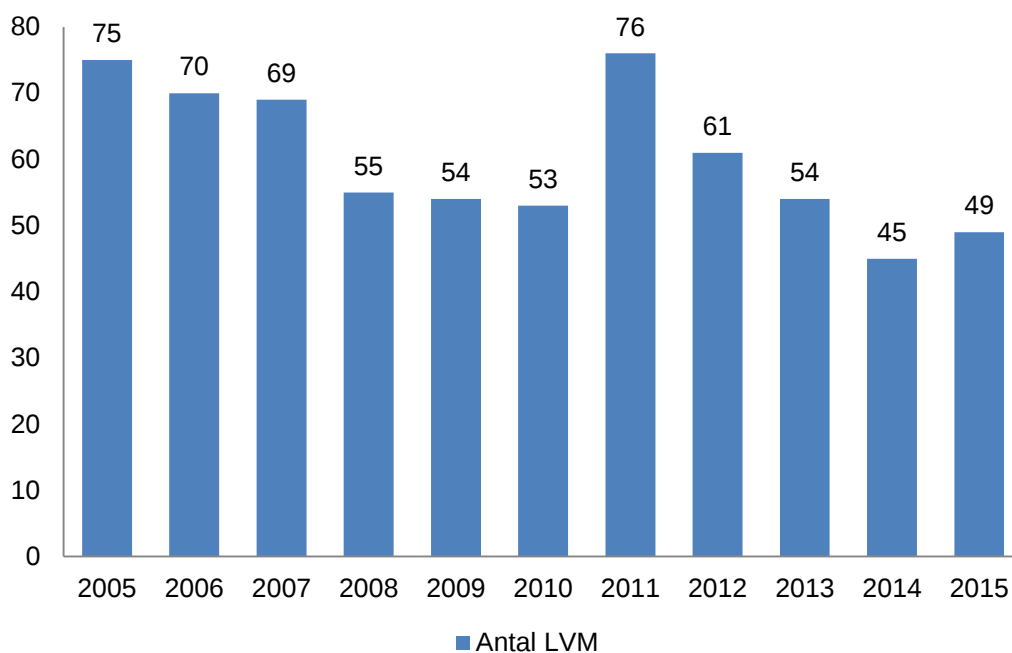
Antalet intagningar i tvångsvård enligt LVM uppgick till 49 personer under 2015. Av dessa rörde 11 kvinnor och 38 män. Antalet intagningar varierar mellan förvaltningarna och flest intagningar under 2015 hade enheten för hemlösa och Södermalm.

Antalet intagningar i tvångsvård enligt LVM 2015

Stadsdelsnämnd	Kvinnor	Män	Totalt
Bromma	2	4	6
Enskede-Årsta-Vantör	0	2	2
Farsta	1	1	2
Hägersten-Liljeholmen	0	1	1
Hässelby-Vällingby	2	3	5
Kungsholmen	0	3	3
Norrmalm	0	3	3
Rinkeby-Kista	0	2	2
Skarpnäck	1	0	1
Skärholmen	1	1	2
Spånga-Tensta	0	2	2
Södermalm	3	4	7
Östermalm	0	2	2
Älvsjö	0	1	1
Enheten för hemlösa	1	9	10
Totalt	11	38	49

Antalet intagningar enligt LVM har ökat sedan 2014 då antalet var 45 personer. Antalet personer som vårdats enligt LVM har varierat genom åren vilket framgår av nedanstående tabell som visar skillnader mellan åren 2005 och 2015.

Antalet personer inskrivna i LVM-vård åren 2005 till 2015

Källa: Statens Institutionsstyrelse.

Staden har en referensgrupp tillsammans med representanter från Statens institutionsstyrelse (SiS). Syftet är att förbättra rutiner och samverkan för att öka förutsättningarna för en god LVM-vård. Under året har en utbildningsdag på temat LVM hållits där utöver stadens handläggare och chefer representanter från både SiS, beroendevård och öppenvård har ingått.

Hemlöshet

Arbetet mot hemlöshet är en prioriterad fråga i Stockholms stad och nya åtgärder vidtas kontinuerligt bland annat utifrån att gruppen av hemlösa personer förändras. Hemlöshet är en fråga som berör samtliga verksamhetsområden inom socialtjänsten inklusive äldreomsorg.

Staden använder följande definition för hemlöshet:

- En hemlös är en person som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande samt är hänvisad till tillfälliga boendalternativ eller är uteliggare.
- Till de hemlösa räknas personer som bor på institutioner eller härbärgen och som inte har någon bostad ordnad vid en eventuell utskrivning.
- Till de hemlösa räknas också personer som tillfälligt bor hos olika kamrater eller bekanta (max 3 månader).

Däremot räknas inte personer som bor i andra hand eller hos någon anhörig som hemlösa. Inte heller personer som bor i en försökslägenhet.

Stockholms stads program för att motverka hemlöshet

Stockholms stads program mot hemlöshet 2014-2019 antogs i kommunfullmäktige i maj 2014. Viktiga komponenter i hemlöshetsprogrammet är att barnperspektivet alltid ska beaktas, det förebyggande arbetet, eget boende alternativt stabilare boendesituationer, sysselsättning i någon form alternativt egen försörjning ska eftersträvas. Staden ska också verka för kunskapsutveckling och att hitta bra metoder som motverkar hemlöshet. Under 2015 antog socialnämnden en genomförandeplan som beskriver hur arbetet med hemlöshetsprogrammet praktiskt ska genomföras och följas upp genom indikatorer i stadens integrerade ledningssystem, ILS. Antalet indikatorer kommer att vara tretton och utgörs av bland annat att antalet personer som blivit hänvisade till akutboende med enbart nattlogi ska minska och att hemlösa personer ska erbjudas minst sex månaders beslut om boende.

Hemlösa personer och barnfamiljer utan stadigvarande boende

Stockholms stad genomför vartannat år en kartläggning av antalet hemlösa personer enligt stadens definition av hemlöshet. Den senaste kartläggningen genomfördes 25/9 2014 och redovisade 2 651 personer vilket var en minskning med 215 personer jämfört med 2012. En ny kartläggning är planerad till 2016.

Under april månad 2015 gjordes en kartläggning av familjer med barn under 18 år som bodde i osäkra boendeförhållanden och som var aktuella inom stadens socialtjänst under denna månad. Kartläggningen genomfördes genom att handläggare vid stadsdelsförvaltningarna fyllde i en särskild webbenkät, en enkät per familj. De uppgifter som inhämtats från samtliga statsdelsförvaltningar är:

- Antalet berörda familjer

- Antalet barn i olika åldersgrupper
- Familjens sammansättning
- De vuxnas ursprungsnationalitet
- Orsak till den osäkra boendesituationen
- Anledningen till avhysningen (vid ev. avhysning)
- Hur länge familjen har saknat stadigvarande boende
- Aktuell boendesituation

Stadens definition av barnfamiljer som saknar stadigvarande bostad lyder:
”Familjer eller ensamstående med hemmavarande barn under 18 år som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande andrahands- eller inneboendekontrakt och därför är hänvisade till tillfälliga boendalternativ. Dessutom familjer eller ensamstående med barn som vistas på institutioner, i familjehem eller annan vårdinrättning och inte har någon ordnad bostad vid utskrivning”

Hemmavarande barn innebär att barnet/barnen bor hos föräldrarna/föräldern helt eller delvis.

Tränings- och försökslägenhet är en bostadssocial resurs som primärt inte ska användas för barnfamiljer men som beviljas i vissa fall när familjen har särskilda behov utöver bostadslöshet som inte kan tillgodoses på annat sätt. Boende i försökslägenhet och inom Stiftelsen hotellhem (SHIS) ingår inte i ovanstående definition men omfattas av kartläggningen då dessa boendeformer inte är permanenta.

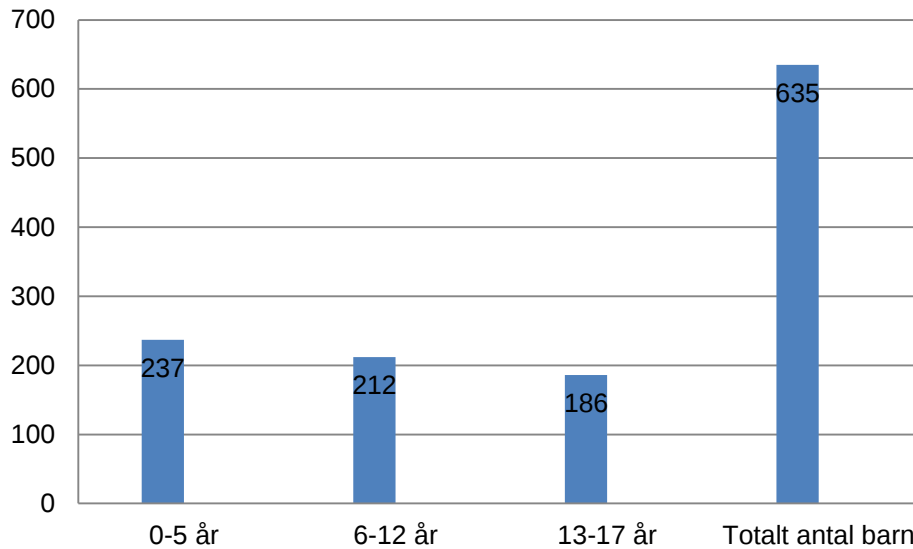
SHIS:s särskilda bostäder för barnfamiljer har funnits sedan 2009 och har ett särskilt uppdrag att ta fram och hyra ut lägenheter till familjer, vilket medför att antalet lägenheter ökar stadigt. Ett boende via SHIS innebär tillgång till en egen lägenhet och vid behov även möjlighet att erhålla visst stöd vid exempelvis myndighetskontakter. Lägenheterna kan vara mellan 2-4 rum- och kök med hyror mellan 7000- 14000 kr/mån. SHIS erbjuder ett genomgångskontrakt med möjlighet att bo i maximalt sju år. Under denna period har familjerna möjlighet att stå i kön hos Bostadsförmedlingen i Stockholm AB.

Antal familjer och- sammansättning

Familjesammansättning	Antal	Andel (%)
Kvinna med barn	212	70
Man med barn	11	4
Par med barn	63	21
Kvinna med umgängesbarn/växelvis boende	6	2
Man med umgängesbarn/växelvis boende	9	3
Summa	301	100

Kartläggningen redovisade att socialtjänsten under april hade kontakt med 301 barnfamiljer som saknade ett stadigvarande boende. Det kan jämföras med 2012 då antalet rapporterade familjer var 212.

Antal barn som saknade stadigvarande boende i april.

Totalt har socialtjänsten i Stockholms stad rapporterat in 635 barn som saknar stadigvarande boende. Det är en ökning med 232 barn jämfört med 2012 då antalet barn var 403.

Av barnfamiljerna hade 74 procent någon förälder i familjen som är född utanför EU. I kartläggningen för 2012 var andelen 72 procent.

Boendesituation april 2015

	Antal	Andel (%)
Stiftelsen hotellhem (SHIS) för barnfamiljer	87	29
Hotellrum	53	17
Tillfälligt inneboende/andrahand, max 3 mån	45	15
Försökslägenhet	8	3
Jourlägenhet	23	8
Träningslägenhet	25	8
Vandrarhem	17	5
Lägenhetshotell	12	4
Skyddat boende (Våld i nära relation)	11	4
Behandlingshem/familjehem/stödboende	8	3
Genomgångsbostad	3	1
Uppgift saknas	9	3
Camping	0	0
Totalt	301	100

Enligt kartläggningen hade 29 procent (87) av barnfamiljerna ett boende via Stiftelsen hotellhem vilket var den vanligaste boendesituationen följt av boende på hotellrum (17 %). Några av boendalternativen som fanns angivna är mer akuta än andra som exempelvis hotellrum och vandrarhem. Boendesituationer som försökslägenhet, träningslägenhet och SHIS är mer stabila och erbjuder familjerna en lägenhet under längre tid. Denna typ av boende fås genom ett biståndsbeslut eller remiss från socialtjänsten.

I kartläggningen rapporterade stadsdelsförvaltningarna in att 87 familjer bodde inom SHIS. Enligt uppgift från SHIS hade ytterligare 165 barnfamiljer tillhörandes Stockholms stad boende via dem vid mättillfället. Motsvarande antal vid 2012 års räkning angavs till totalt 152 barnfamiljer. Orsaken till att de inte rapporterats in av stadsdelsnämnderna kan vara att familjerna blivit självförsörjande och därmed inte längre var aktuella inom socialtjänsten.

Orsak till nuvarande boendesituation

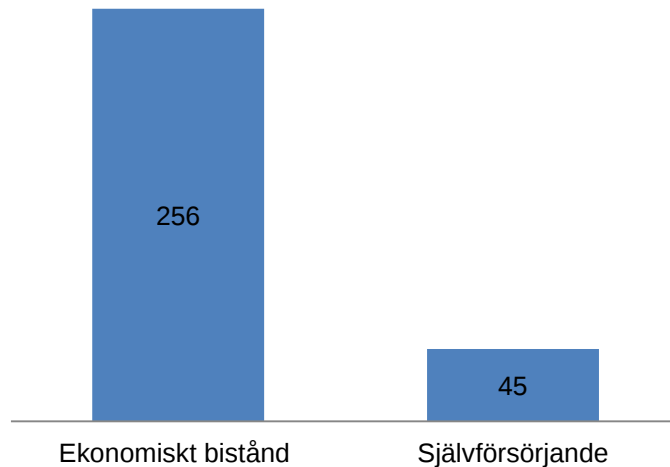
	Antal	Andel (%)
Inneboendekontraktet upphört	70	23
Uppgift saknas	54	18
Våld i nära relation	37	12
Andrahandskontraktet upphört	33	11
Anknytning som kommit till flytning som saknat boende	31	11
Separation/Skilsmässa	27	9
Oplanerad inflyttning i staden	21	7
EBO i staden som inte lett till stadigt boende	10	3
Avhyst från 1:a handskontrakt i Stockholms stad	9	3
Avhyst från försöks/träningslägenhet	6	2
Lämnat/tackat nej till ordnat boende på annan ort	3	1
Avhyst från 1:a handskontrakt i annan kommun	0	0
Totalt	301	100

Tabellen redovisar olika skäl till varför familjerna vid mättillfället hade en osäker boendesituation. Störst andel befann sig i nuvarande boendesituation med anledning av att ”inneboendekontrakt hade upphört” (23 %). För 2012 var denna orsak 16 procent. ”Våld i nära relation” minskade som orsak från 17 procent i 2012 års kartläggning till 12 procent. Orsaken ”anknytning som kommit till flykting som saknat boende” har ökat från sju procent 2012 till elva procent 2015.

Fem procent befann sig i den nuvarande boendesituationen på grund av att man blivit avhyst från ett förstahandskontrakt i Stockholms stad eller från en försöks- och träningslägenhet. Det innebar totalt 15 barnfamiljer. Av de som blivit avhysta var ”hyresskuld” den vanligaste orsaken (12 familjer). I 2012 kartläggning var antalet som hade orsaken ”hyresskuld” 17.

Flertalet av de kartlagda barnfamiljerna (59 %) hade saknat stadigvarande boende längre än ett år vilket var en ökning med fyra procent jämfört med 2012.

Familjernas försörjning

Av de inrapporterande familjerna levde 85 procent på existensminimum i form av ekonomiskt bistånd och 15 procent var självförsörjande. Andelen självförsörjande 2012 var 21 procent.

Socialtjänstens planering och insatser för familjerna

Handläggarna rapporterade in att för 74 procent av de aktuella familjerna planerade socialtjänsten att tillsätta en insats för familjen. ”Råd och stöd” var den vanligaste insatsen som planerades.

Aktuella insatser vid under mätmånaden

Socialtjänstens insatser i familjerna	Antal
Ekonomiskt bistånd	256
Jobbtorg	75
Familjebehandling eller liknande	33
Kontaktfamilj/person	5
Socialpsykiatrisk enhet	21
Vuxen-/missbruksenhet	20
Omhändertagande av barn/ungdom	15
Budget och skuldrådgivning	14
Insatser p.g.a. vuxen med funktionsnedsättning	11
Insatser p.g.a. barn med funktionsnedsättning	7
Övrigt	36

Ekonomiskt bistånd var den vanligaste insatsen när kartläggningen genomfördes under april månad. 256 av de kartlagda barnfamiljerna rapporterades in av en sådan enhet, följt av *Jobbtorg* och *Familjebehandling eller liknande*. Under övrigt finns insatser och kontakter med andra myndigheter, exempelvis psykiatri och BUP, samt stöd på grund av våld i nära relation. Notera att familjerna kan ha flera pågående insatser samtidigt.

Antal familjer anmälda i Stockholms stads bostadskö

Står någon i familjen i Stockholms stads bostadskö?	Antal	Andel
Ja	223	79
Nej	15	5
Vet ej	45	16
Totalt	283	100

79 procent av barnfamiljerna stod i kö hos Bostadsförmedlingen i Stockholm AB, medan fem procent inte gjorde det. För 45 familjer saknas information i denna fråga och avseende 18 familjer (6%) saknas svar.

Inrapporterat antal familjer per stadsdelsnämnd och enheter

Antal inrapporterade familjer per stadsdelsnämnd	Antal
Bromma	25
Enskede-Årsta-Vantör	18
Farsta	5
Hägersten-Liljeholmen	12
Hässelby-Vällingby	13
Kungsholmen	6
Norrmalm	3
Rinkeby-Kista	119
Skarpnäck	35
Skärholmen	22
Spånga-Tensta	32
Södermalm	11
Älvsjö	0
Östermalm	0
Totalt	301

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd har rapporterat in 119 barnfamiljer följt av Skarpnäck (35) Spånga-Tensta (32) och Bromma (25).

Antal familjer per uppgiftslämnande enhet

Uppgiftslämnande enhet	Antal	Andel (%)
Barn- och familj	33	11
Ekonomiskt bistånd	219	72
Funktionsnedsättning	3	1
Mottagningsgrupp	3	1
Socialpsykiatri	12	4
Ungdomsgrupp	5	2
Vuxen/missbruk	19	7
Våld i nära relation	7	2
Totalt	301	100

219 barnfamiljer (72 %) har rapporterats in av enheter som arbetar med ekonomiskt bistånd. Barn- och familjeenheterna har rapporterat in 33 familjer (11 %) och vuxen/missbruk 19 (6 %). Notera att uppgifterna enbart redovisar rapporterade enheter. Barnfamiljen kan vara aktuell på flera enheter samtidigt.

Sammanfattning

Det krävs ett omfattande arbete på flera nivåer både nationellt och regionalt för att antalet barnfamiljer som saknar stadigvarande boende ska minska.

En fungerande bostads- och arbetsmarknad är två viktiga komponenter i det arbetet.

Det är viktigt att stadens socialtjänst följer utvecklingen av antalet barnfamiljer som saknar en stadigvarande boendesituation för att erbjuda åtgärder inom socialtjänstens ansvarsområden.

I Stockholms stad har Stiftelsen hotellhem (SHIS) ett särskilt uppdrag att ta fram lägenheter till familjer. Planeringen är att antalet lägenheter inom SHIS för målgruppen ska öka. Arbete med detta har intensifierats under det senaste året. Det är positivt att antalet familjer som får en lägenhet via SHIS ökar. En lägenhet via SHIS ger en möjlighet till en eget boende och därmed tillfälle till en mer stabil tillvaro i avvaktan på ett eget kontrakt på den ordinarie bostadsmarknaden. Under boendetiden, som kan uppgå till sju år, har familjerna möjlighet att stå i kön hos Bostadsförmedlingen i Stockholm AB.

Äldre hemlösa personer

Under året påbörjade socialförvaltningen tillsammans med äldreförvaltningen på uppdrag av respektive nämnd ett arbete med inriktningen att förbättra situationen för hemlösa personer 65 år och äldre.

Inför utredningen har följande deluppdrag preciserats:

- Kartläggning av stadens arbete med hemlöshet för personer 65 år och äldre.
- Kartläggning av stadens samlade resurser för personer 65 år och äldre i hemlöshet.
- Utredning gällande omfattningen av hemlöshet bland personer 65 år och äldre.
- Presentation av förslag till ansvarsfördelning mellan socialnämnden, äldrenämnden, och stadsdelsnämnderna gällande personer som är 65 år och äldre och som lever i hemlöshet är tydliggjord.
- Översyn av Stockholms stads program mot hemlöshet och om det behöver kompletteras för att motverka hemlöshet hos personer 65 år och äldre.
- Presentation av förslag till hur förebyggande arbete kan bedrivas och hur antalet personer 65 år och äldre i stadigvarande bostad kan öka.

Utredningen beräknas att vara klar under 2016.

Tak-över-huvudet-garantin (TÖG)

Tak-över-huvudet-garantin (TÖG) innebär att personer som omfattas av hemlöshet alltid ska erbjudas TÖG. Staden har under 2015 levt upp till tak-över-huvudet-garantin.

Akutboenden är till för vuxna och par utan barn med missbruk/beroende och/eller en psykisk ohälsa. Det finns totalt sex akutboenden varav tre drivs av staden. Två verksamheter får bidrag från staden och en verksamhet drivs genom entreprenad.

Användandet av stadens akutboenden under 2015

Antalet unika individer som bodde på akutboende under 2015 var 1667. Av dessa var 328 kvinnor (20 %), att jämföra med 2014 då det totala antalet individer var 1934 och antalet kvinnor 365 (19 %).

Antal unika individer på akutboende fördelat på kön

År	Kvinnor	Andel (%)	Män	Andel (%)	Totalt
2015	328	20	1339	80	1 667
2014	365	19	1569	81	1 934

Antal unika individer på akutboende fördelat på kön och ålder

Åldersspann	Kvinnor	Andel (%)	Män	Andel (%)	Total	Andel (%)
Från 19	1	0	0	0	1	0
20-24	11	0	63	3	74	4
25-29	32	1	100	5	132	7
30-34	43	2	127	7	170	10
35-39	32	1	141	8	173	10
40-44	29	1	134	8	163	9
45-49	39	2	142	8	181	10
50-54	40	2	218	13	258	15
55-59	47	2	176	10	223	13
60-64	27	1	136	8	163	9
65-69	16	0	67	4	83	4
70-74	9	0	20	1	29	1
75-79	0	0	10	0	10	0
80 +	2	0	5	0	7	0
Total	328	19	1 339	80	1 667	100

Åldersgruppen 50-54 år har flest personer som har bott på akutboende under 2015. Därefter följer gruppen 55-59 år. Bland män är åldersgruppen 50-54 år också den grupp som använt akutboenden flest nätter medan det hos kvinnorna är åldersgruppen 55-59 år.

Antal använda nätter på akutboende

Stadsdelsförvaltningarna och enheten för hemlösa utnyttjade tillsammans 64 537 nätter för sina hemlösa personer på akutboende under 2015. Enheten för hemlösa använde flest antal nätter, 23 208.

Av stadsdelsförvaltningarna tillhörde flest nätter:

Södermalm

6 724 nätter

Enskede – Årsta – Vantör	5 904 nätter
Farsta	5 231 nätter

Hemlösa personer tillhörande Stockholms stad stod för cirka 98 procent av de utnyttjade nätterna i stadens akutboenden.

Vad gäller kranskommuner har tillhörigheten varit okänd för 273 utnyttjade nätter. Lidingö stad är den kända kranskommun som använt flest nätter av kranskommunerna: 201, följt av Ekerö kommun med 112 utnyttjade nätter.

Beläggning per verksamhet fördelat på tillgängliga platser

Beläggning för män fördelat på verksamhet

Verksamhet	Platser	Tillgängliga platser	Utnyttjade	Andel (%)
Bostället män	20	7 300	6 422	87
Frälsningsarmén	30	10 950	7 297	66
Grimman	22	8 030	8 839	110
Hammarbybacke	32	11 680	10 560	90
Skarpnäck, H- huset	45	16 425	18 487	112
Totalt män	149	54 385	51 605	94

Av de platser som finns tillgängliga för män har de totalt utnyttjats till 94 procent. Några verksamheter har under året tidvis överbelagt sina platser medan andra inte har haft full beläggning.

Beläggning för kvinnor fördelat på verksamhet

Verksamhet	Platser	Tillgängliga platser	Utnyttjade	Andel (%)
Bostället kvinnor	10	3 650	3 518	96
Hvilan	21	7 665	7 506	97
Totalt kvinnor	31	11 315	11 024	97

Kvinnoplatserna har använts till 97 procent.

I stadens akutboenden övernattade 615 unika individer mer än 14 dagar under minst en månad. Flertalet av dessa individer var män (509).

*Unika individer som övernattat mer än 14 dagar
under minst en månad*

Ålder	Kvinnor	Män	Total
20-24	2	16	18
25-29	9	31	40
30-34	9	56	65
35-39	12	51	63
40-44	5	57	62
45-49	16	52	68
50-54	16	90	106
55-59	19	63	82
60-64	9	59	68
65-69	7	24	31
70-74	1	8	9
75-79	0	2	2
80 +	1	0	1
Total	106	509	615

Sammanfattning

När tak-över-huvudet-garantin infördes var det vanligt att den enskilde endast erbjöds boende över natten. Staden har under de senaste åren arbetat för att i akutboendena kunna erbjuda dygnetruntplatser, och antalet sådana platser är numera i majoritet. Det innebär att personer kan få en stabilare tillvaro även om den är tillfällig.

Bostad Först

Projektet Bostad först, som pågått sedan 2010 i samarbete med Stockholms Stadsmission och Svenska Bostäder, kommer efter beslut av socialnämnden 2015-11-24 att från och med 1 juni 2016 ingå i socialförvaltningens boende- och behandlingsenhets ordinarie stödutbud.

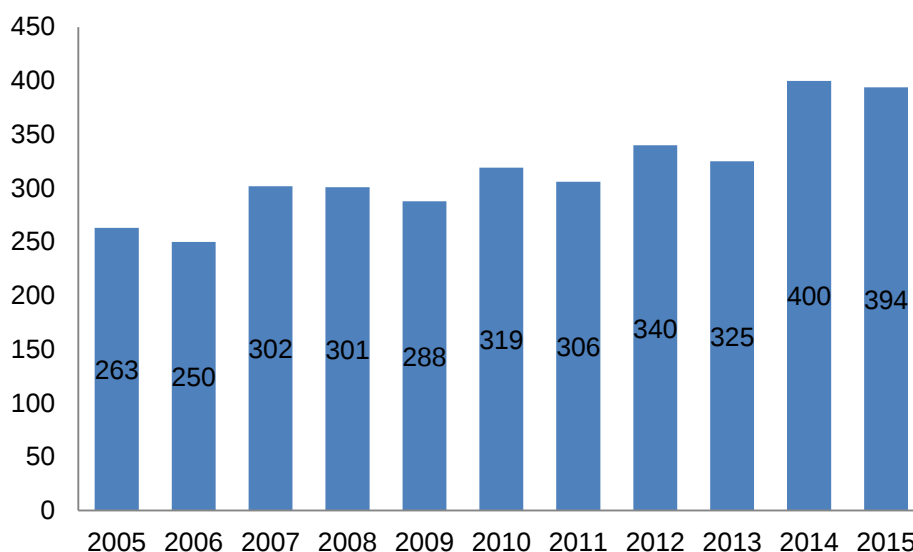
Under 2015 bodde som mest 33 personer samtidigt i lägenhet genom Bostad först, och fick stöd av Stockholms Stadsmissions personal. Könsfördelningen mellan deltagarna var under året relativt jämn, med något fler manliga än kvinnliga deltagare. Tio inflyttningar genomfördes, och sex boendeförsök avbröts. Den vanligaste orsaken till avbrutet boendeförsök var allvarlig och återkommande störning. De erfarenheter som gjorts under projektet ligger till grund för fortsatt metodutveckling av Bostad först i Stockholms stad efter det att insatsen permanentats 1 juni 2016.

Försöks- och träningslägenheter

Målgruppen för insatsen försöks- och träningslägenhet är personer som på grund av missbruks-, psykiatriska, och/eller allvarliga sociala problem behöver stöd från

socialtjänsten för att kunna få, klara och behålla ett eget boende och som på egen hand inte blir godkänd som förstahandshyresgäster. Lägenheterna förmedlas av Bostadsförmedlingen i Stockholm AB efter förfrågan från stadsdelsförvaltningarna eller socialförvaltningens enhet för hemlösa som hyr lägenheterna av bostadsbolagen med förstahandskontrakt och i sin tur hyr ut lägenheterna med andrahandskontrakt till enskilda i målgruppen. Syftet med försökslägenhet är att förstahandskontraktet, under förutsättning att boendet har fungerat, ska kunna överlåtas på den boende efter tidigast ett år. Träningslägenhet är i första hand tänkt att vara en förberedelse inför boende i försökslägenhet eller någon annan mer permanent form av boende. Antalet lägenheter som Bostadsförmedlingen i Stockholm ska förmedla beslutas i budget varje år. Målet för 2015 var 400 lägenheter vilket inte uppfylldes helt då 394 lägenheter förmedlades.

Förmedlade försöks-och träningslägenheter för perioden 2005-2015

Källa: Stockholms stads bostadsförmedling AB

Vräkningsförebyggande arbete

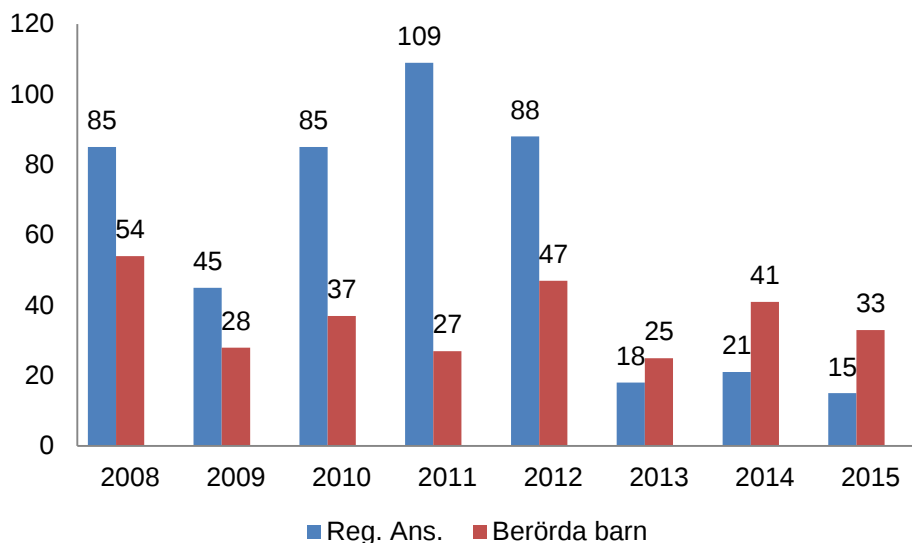
Flertalet stadsdelsnämnder bedriver ett aktivt och strukturerat vräkningsförebyggande arbete och har avsatt särskilda resurser för detta. Kronofogdemyndigheten rapporterade in 401 registrerade ansökningar om vräkning för personer tillhörande Stockholms stad varav 207 verkställdes. Motsvarande siffror för hela landet var 6 684 registrerade ansökningar och 2 224 verkställda avhysningar. Det innebär att personer tillhörande Stockholms stad stod för 9,3 procent av landets samtliga verkställda avhysningar under året.

Avhysningar där barn är berörda i Stockholms stad

Sedan 2008 tar Kronofogdemyndigheten fram statistik över antalet verkställda avhysningar där barn berörs. Med berörd avses att barnet bor stadigvarande, bor växelvis eller har umgänge med en vräkt förälder eller vräkta föräldrar mer än 30

dagar per år. I hela landet påverkades totalt 472 barn av en avhysning och Stockholms stad stod för sju procent (33 barn). Motsvarande uppgifter för 2014 var nio procent (41 barn).

Antal barn i registrerade ansökningar om avhysning samt antal verkställda beslut där barn är berörda i Stockholms stad 2008-2015

Källa: Kronofogdemyndigheten

Fakta från Kronofogdemyndigheten gällande barn som berörs av avhysningar i hela Sverige

De avhysningsärenden som rör en bostad där det bor ett eller flera barn permanent rör i cirka 60 procent av fallen en ensamstående förälder som blir avhyst. Av de ensamstående är cirka 81 procent kvinnor. I 51 procent av de verkställda avhysningarna är sökande allmännytta/kommunalt bostadsbolag. I 45 procent är sökande en privat hyresvärd och i fyra procent är sökande en bostadsrättsförening. Hyresskuld är den överlägset vanligaste orsaken och är grund för avhysningen i cirka 87 procent av fallen.

När Kronofogdemyndigheten verkställer en avhysning är det inte ovanligt att man kommer till en övergiven lägenhet. Detta gäller även när barn är berörda. Under 2015 var cirka 22 procent av de verkställda avhysningarna mot barnfamiljer en sådan där det konstaterades att hyresgästen redan hade lämnat lägenheten men inte återlämnat den till hyresvärd.

I Sverige har 53 barn varit närvarande vid själva avhysningstillfället under 2015. Vid åtta av dessa avhysningar har socialtjänsten inte varit närvarande. Det är en förbättring jämfört med 2013 då det förekom vid 16 avhysningar och ett oförändrat antal jämfört med 2014.

I de fall en ensamstående person står på förstahandskontraktet men hyr ut till en barnfamilj i andrahand känner socialtjänsten inte alltid till att det finns barnfamiljer på adressen.

Utsatta EU-medborgare

Förvaltningen har under 2015 i samarbete med Frälsningsarmén, Stockholms Stadsmission, Föreningen Convictus samt Filadelfiaförsamlingen i Stockholm tillhandahållit natthärbärgesplatser för målgruppen utsatta EU-medborgare inom projekten ”Vinternatt” respektive ”Sommarnatt”. Insatsen innebär erbjudande om fem natters sammanhängande vila, enklare kvällsmål och frukost samt möjlighet till dusch och tvätt av kläder.

Inom projekt Vinternatt (1/11 2014 till 30/4 2015, respektive 1/11 2015 till 30/4 2016) har cirka 130 platser tillhandahållits. Av dessa har nära hälften varit avsedda för dem som vill söka logi familjevis. Det har också funnits ett natthärbärge med 20 platser enbart avsedda för kvinnor. Inom projekt Sommarnatt (1/5 till 31/10 2015) har 102 platser tillhandahållits. Av dessa har majoriteten varit familjeplatser, det vill säga platser avsedda för vuxna personer i familjekonstellationer. Personer som blivit avhysta eller avvisade från olagliga boplatser har prioriterats vid intag.

Såväl för Vinternatt som Sommarnatt har gällt att majoriteten av familjeplatsernas besökare kommit från Rumänien, medan singelplatserna företrädesvis använts av personer med permanent uppehållstillstånd i annat EU-land, så kallade tredjelandsmedborgare.

Socialpsykiatri

En person har enligt nationell psykiatrisamordning en psykisk funktionsnedsättning om ”han eller hon har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter inom viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning”.

Inom socialpsykiatri kan personer med psykisk funktionsnedsättning få stöd med att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. I socialnämndernas ansvar för målgruppen ingår att medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd. Nämnderna ska även samverka med landstingets psykiatri för att på bästa sätt tillgodose den enskildes behov av stöd och insatser.

Målgruppsbeskrivning

Under 2015 har 3 829 personer med psykisk funktionsnedsättning haft någon form av socialpsykiatrisk insats. Dessa utgör 0,6 procent av befolkningen mellan 20 och 64 år i Stockholms stad 2015. Andelen aktuella inom socialpsykiatri var densamma vid kartläggning respektive inventering som gjordes 1994 respektive 2006. Antalet aktuella personer har dock ökat från 3 000 personer år 2006 till 3 829 år 2015.

Flest aktuella inom socialpsykiatri under 2015 hade stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Farsta. I förhållande till befolkningen inom respektive stadsdelsnämnd hade Farsta, Skarpnäck och Rinkeby-Kista flest ärenden inom socialpsykiatri. I Farsta var 1,1 procent av befolkningen aktuella inom socialpsykiatri under 2015 jämfört med Kungsholmen där 0,3 procent var aktuella.

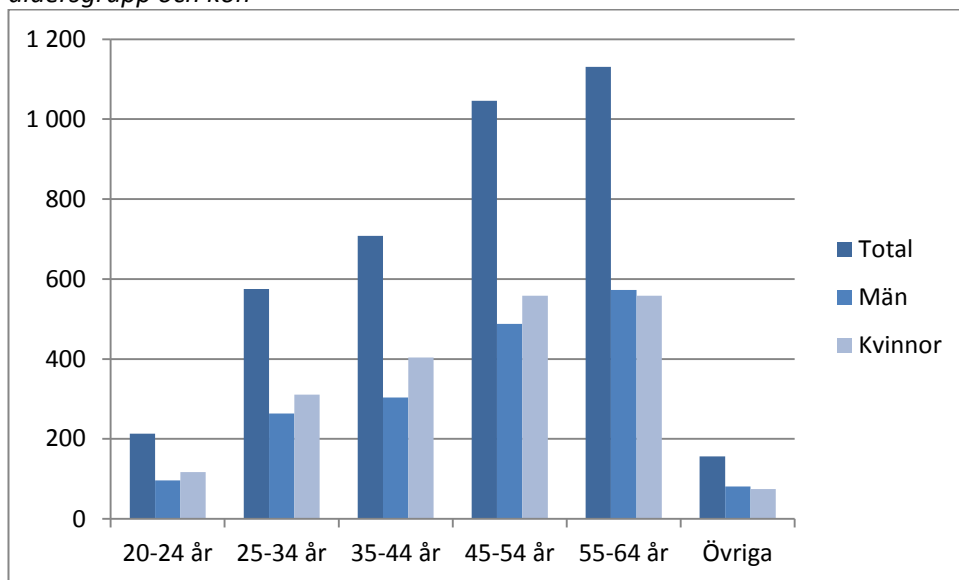
Av de som var aktuella inom socialpsykiatri i Stockholms stad under 2015 var 53 procent kvinnor och 47 procent män. Vid kartläggningen 2006 var i stort sett lika många män som kvinnor aktuella inom socialpsykiatri, de senaste åren har dock trenden gått mot en större andel kvinnor. Av stadsdelsnämnderna var det endast Kungsholmen som under 2015 hade något fler aktuella män än kvinnor. För enheten för hemlösa är situationen en annan, under 2015 var 74 procent av de aktuella ärendena inom socialpsykiatri män. Fördelningen kvinnor och män skiljer sig dock överlag mellan enheten för hemlösa och stadsdelsnämnderna, då enheten för hemlösa har fler manliga klienter.

Antal och andel ärenden inom socialpsykiatrin under 2015, fördelat utifrån kön och stadsdelsnämnd

Stadsdelsnämnd	Antal ärenden	Antal kvinnor	Antal män	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)
Bromma	280	171	109	61	39
Enskede-Årsta-Vantör	488	259	229	53	47
Farsta	378	203	175	54	46
Hägersten-Liljeholmen	341	185	156	54	46
Hässelby-Vällingby	372	200	172	54	46
Kungsholmen	146	67	79	46	54
Norrmalm	200	112	88	56	44
Rinkeby-Kista	304	161	143	53	47
Skarpnäck	275	143	132	52	48
Skärholmen	157	84	73	54	46
Socialförvaltningen	132	34	98	26	74
Spånga-Tensta	151	80	71	53	47
Södermalm	324	162	162	50	50
Älvsjö	97	49	48	51	49
Östermalm	184	113	71	61	39
Totalt	3 829	2 023	1 806	53	47

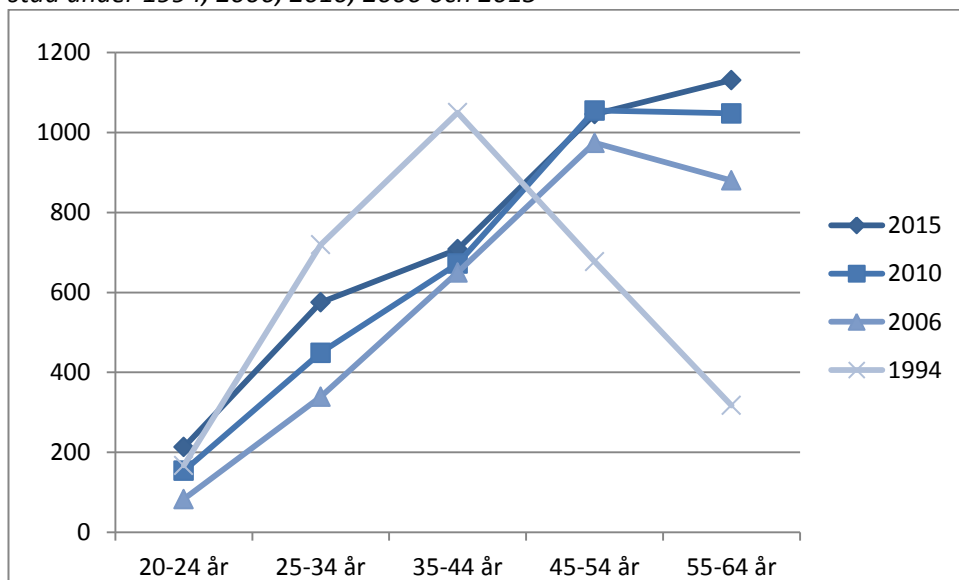
57 procent av personerna som hade en insats inom socialpsykiatrin under 2015 var mellan 45 och 64 år gamla. Andelen mellan 20 och 24 år var sex procent och andelen mellan 25 och 44 år var 33 procent. Andelen unga har ökat med en procentenhet jämfört med de tre föregående åren. År 2012 var det en stor könsskillnad inom gruppen 20 till 24 år då 63 procent var kvinnor jämfört med 58 procent 2011. Under 2013 hade den stora könsskillnaden i den yngsta gruppen som rapporterades 2012 minskat och gruppen bestod då av 56 procent kvinnor. Under 2014 har könsskillnaden i den yngsta målgruppen fortsatt att minska något till 55 procent kvinnor och 45 procent män. Siffran är oförändrad under 2015.

Antal personer med insats inom socialpsykiatrin i Stockholms stad under 2015, utifrån åldersgrupp och kön

Vid inventeringen 1994 var åldersfördelningen den motsatta, två tredjedelar var mellan 18 och 44 år gamla och en tredjedel var mellan 45 och 64 år gamla.

Antal personer, per åldersgrupp, som var aktuella inom socialpsykiatrin i Stockholms stad under 1994, 2006, 2010, 2006 och 2015

Årligen samlas målgruppsstatistik för socialpsykiatrin in via handläggarnas DUR-utredningar. Under våren och sommaren 2013 genomfördes även en totalinventering av målgruppen. Via handläggarna samlades uppgifter om 3 600 personer in. Inventeringen och DUR-statistiken visar att drygt 80 procent av målgruppen bor ensam, sju procent bor tillsammans med en partner, tre procent bor hos sina föräldrar och fem procent bor tillsammans med annan/andra vuxna personer.

Tio procent av målgruppen har hemmaboende biologiska barn under 18 år. Att ha hemmaboende barn är mer vanligt bland kvinnorna än bland männen. I åldersgruppen 35-44 år har närmare 20 procent hemmaboende biologiska barn under 18 år. Totalt rör det sig om minst 500 barn som har en förälder med en socialpsykiatrisk insats. Vid den förra kartläggningen som genomfördes 2006/2007 framkom att drygt 300 barn hade en förälder med en socialpsykiatrisk insats vilket då motsvarade sex procent av personerna i kartläggningen.

Att antalet individer med hemmaboende barn har ökat inom målgruppen ställer krav på en utveckling av barnperspektivet i handläggningen av ärenden och utförandet av insatser.

Ungefär hälften av de som hade en socialpsykiatrisk insats i samband med inventeringen hade en psykossjukdom där schizofreni var den vanligaste formen. Av männen hade 43 procent diagnosen schizofreni jämfört med 24 procent av kvinnorna. Den vanligaste diagnosen bland kvinnorna var depression, vilket 25 procent hade jämfört med 15 procent av männen. 17 procent av målgruppen hade neuropsykiatrisk funktionsnedsättning såsom ADHD (13 procent), ADD (1 procent) och Aspergers syndrom (3 procent). Vid tidigare inventering 2006 var det i stort sett ingen inom socialpsykiatrin som hade någon neuropsykiatrisk diagnos. Diagnoserna skiljer sig även åt i olika åldersgrupper. Schizofreni är mest förekommande i de äldre åldersgrupperna och vanligast i åldern 55-64 år. Diagnosen ADHD var vanligare i de yngre åldersgrupperna. Att antalet personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har ökat markant kan innebära att andra kunskapskrav ställs på beställare och utförare inom socialpsykiatris verksamhetsområde.

Vid inventeringen uppgav handläggarna att 44 procent av målgruppen även hade problem med somatiska sjukdomar. Andelen är något högre bland kvinnor där 47 procent uppgavs ha problem med somatisk sjukdom. Motsvarande siffra för männen var 40 procent. För resterande 13 procent var det okänt för handläggaren om det fanns några somatiska sjukdomar.

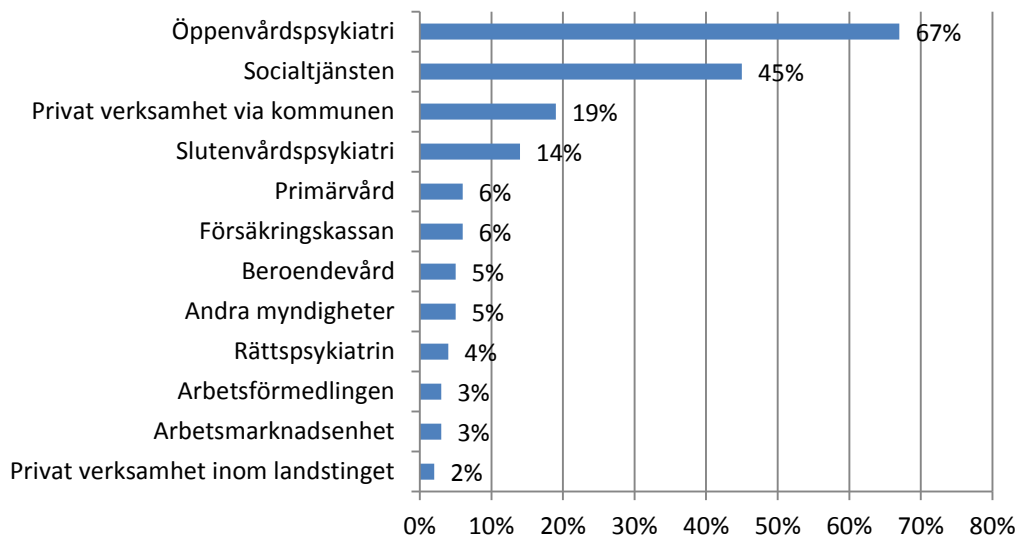
Enligt handläggarna har tolv procent av målgruppen även någon typ av missbruksproblematik. Vid kartläggningen 2006/2007 bedömdes elva procent ha ett missbruksproblem. Vanligast var ett alkoholmissbruk, följt av narkotika eller ett blandmissbruk.

Majoriteten av målgruppen, 67 procent, har sjuk- eller aktivitetsersättning från Försäkringskassan. Den näst vanligaste försörjningsformen var vid inventeringstillfället ekonomiskt bistånd från socialtjänsten, vilket 17 procent av målgruppen hade. I inventeringen uppgav handläggarna även att sju procent hade haft ett arbete med lön under de senaste 12 månaderna.

Samverkan och regeringens PRIO-satsning

I samband med inventeringen 2013 uppgav handläggarna att de samverkar med andra myndigheter/verksamheter i drygt hälften av sina ärenden. Vanligast var samverkan med öppenvårdspsykiatrin följt av annat verksamhetsområde inom socialtjänsten.

Organisation eller myndighet som handläggaren samverkat med under 2013

Om en person är i behov av insatser från både hälso- och sjukvården och socialtjänsten kan en samordnad individuell plan (SIP) upprättas. Planen ska upprättas om landstinget eller kommunen bedömer att den behövs för att personen ska få sina behov tillgodosedda. I samband med inventeringen uppgav handläggarna att det fanns en SIP upprättad i 21 procent (731 personer) av ärendena inom stadens socialpsykiatri. Något fler män än kvinnor hade en SIP. I september 2015 uppgav stadsdelsförvaltningarna att en SIP finns upprättad för 941 personer och att en SIP håller på att upprättas för ytterligare 160 personer. 66 procent av det uppskattade behovet har i nuläget en SIP vilket är en klar förbättring jämfört med 50 procent 2014. Det är något fler män än kvinnor (506 män jämfört med 435 kvinnor) som har en SIP upprättad.

År 2013 gjordes en totalinventering av socialpsykiatrins målgrupp. Med inventeringen som grund togs en handlingsplan fram samma år i samverkan med stadsdelsnämnderna och brukarorganisationer. Handlingsplanen reviderades under både 2014 och 2015. Den innehåller åtta områden som Stockholms stad behöver se över för att säkerställa en positiv utveckling av socialpsykiatri. De åtta områden som tas upp är boenden, sysselsättning, hälsa, barn, anhöriga, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, samordnade individuella planer och uppsökande arbete. Stockholms stad har mellan åren 2012- 2015 erhållit statsbidrag för riktade insatser inom området psykisk ohälsa (PRIO-medel). PRIO-medlen för vuxna har varit riktade till målgruppen personer med omfattande eller komplicerad psykiatrisk problematik. Medlen har använts till

både lokala och centrala satsningar. Under 2015 gjordes bland annat riktade utlysningar av PRIO-medel till stadsdelsförvaltningarna och brukarorganisationer för att öka arbetet med delaktighet och brukarinflytande på boenden och i sysselsättningar.

Från och med 2016 gäller en ny överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om stöd till riktade insatser inom området psykisk ohälsa. Den nya överenskommelsen har ett brett perspektiv på psykisk hälsa och ohälsa och ska riktas mot följande fem fokusområden: förebyggande och främjande arbete, tillgängliga tidiga insatser, enskildas delaktighet och rättigheter, utsatta grupper och lednings, styrning och organisation.

Valfrihet och uppföljning

Valfrihet för insatserna bostad med särskild service, stödboende, boendestöd och sysselsättning trädde ikraft 1 januari 2010 med kommunala verksamheter. 1 oktober 2011 tecknades de första avtalen med privata utförare enligt lagen om valfrihet. Fyra upphandlingar har gjorts årligen sedan dess och i december 2015 var, förutom kommunala verksamheter, nio utförare av sysselsättning och nitton av boendestöd upphandlade. Ingen privat utförare har ansökt om att få vara med som utförare av boende.

I samband med valfrihetens införande 2010 togs ett uppföljningssystem fram. Systemet mäter bland annat den enskildes uppnådda mål och delmål. Efter varje uppföljning registrerar biståndsbedömaren brukarens måluppfyllelse i ett statistikdokument. I dokumentet registreras bland annat om den enskilde brukarens funktionsförmåga ökat. För att ett delmål ska räknas som uppnått ska den enskilde kunna utföra en aktivitet avsevärt mer självständigt. Ett delmål uppnås till exempel genom att den enskilde går från att alltid behöva stöd för att genomföra en aktivitet till att enbart behöva stöd vid svackor eller i form av påminnelser. Den enskildes funktionsförmåga kan således öka utan att det i sin tur innebär att delmålet uppnås. Uppföljning av delmål registreras för alla ärenden som rör boendestöd, sysselsättning, stödboenden, bostad med särskild service och hem för vård och boende (HVB).

Under 2014 registrerade biståndsbedömarna 1 754 uppföljningar för 1 340 personer inom socialpsykiatri. Socialförvaltningens rekommendation är att varje ärende ska följas upp var sjätte månad. Statistiken visar att ärenden inte följs upp i den utsträckningen alternativt att uppföljningarna inte registreras. Hur stor andel av uppföljningarna som biståndshandläggarna registrerar statistik från varierar från stadsdel till stadsdel då systemet används i varierande grad på stadsdelsförvaltningarna. Under 2015 bedömde handläggarna att 3 368 delmål hade uppnåtts, det vill säga handläggarna bedömde att 3 368 aktiviteter kunde utföras mer självständigt av klienterna efter det att stödsats beviljats. Andelen uppnådda delmål varierar kraftigt mellan stadsdelarna, som lägst 28 procent uppnådda delmål till 93 procent. Variationen kan till stor del antas bero på att

handläggarna i olika stadsdelsförvaltningar bedömer och registrerar olika. Det saknas bland annat tydliga kriterier för när ett delmål är uppfyllt vilket avspeglar sig i variationen i antal uppnådda delmål. Att variationen är så stor pekar på att det är svårt att dra slutsatser utifrån statistiken över antal uppnådda delmål. Socialförvaltningen ser för närvarande över möjligheter att förändra vilken statistik som fortsättningsvis ska föras.

Brukarundersökning

Brukarundersökningar avseende insatserna boendestöd, stödboende, gruppboende och sysselsättning har genomförts centralt för staden varje år sedan 2011. Brukarenkäten för 2015 innehöll 16-17 frågor beroende på insats. Frågorna var utformade i form av påståenden, exempelvis ”Jag blir bemött med respekt av personalen”, ”Jag litar på personalen” och ”Jag vet vart jag ska vända mig om jag vill lämna synpunkter och klagomål”. Brukarna svarade på enkäten genom att instämma i eller ta avstånd från de olika påståendena.

Boendestöd

Svarsfrekvensen för insatsen boendestöd i årets brukarenkät var 43 procent vilket är en minskning med tre procentenheter sedan 2014. Av de svarande var 59 procent kvinnor och 41 procent män. 84 procent hade svarat på enkäten själv, 15 procent hade gjort det tillsammans med anhörig, vän eller annan person och en procent av de svarande var någon annan än brukaren.

Av de svarande instämmer 94 procent med påståendet att man blir bemött med respekt av sin boendestödare vilket är oförändrat från 2014. Lägst andel instämmer i påståendet ”Jag har själv valt min utförare” där 49 procent instämde, vilket är en ökning med sex procent jämfört med 2014. I påståendet ”Jag har fått information om möjligheten att välja utförare” instämde 52 procent, vilket är en ökning med nio procentenheter.

Stödboende

Svarsfrekvensen för insatsen stödboende var 36 procent vilket är en minskning med sex procentenheter sedan 2014. Av de svarande var 34 procent kvinnor och 66 procent män. 72 procent hade besvarat enkäten själv, 27 procent tillsammans med någon annan och en procent av de svarande var någon annan än den enskilde.

Graden av nöjdhet har ökat jämfört med 2014 för i stort sett alla påståenden. Jämfört med personer som har boendestöd i sitt eget hem är personerna som bor i stödboende överlag mindre nöjda med sin insats. 85 procent av de som svarat på enkäten för stödboende uppger att de är nöjda med sitt boende. Det är en ökning med tio procentenheter sedan 2014. Lägst andel instämmer i påståendet ”Jag har fått information om möjligheten att välja utförare” där 57 procent instämmer, vilket dock är en ökning med sju procentenheter. I påståendet ”Jag har själv valt min utförare” instämde 58 procent. En anledning till att påståenden om möjligheten att välja utförare är lågt kan bero på att det är vanligt förekommande

att köpa platser på stödboenden som inte ingår i valfriheten då antalet platser inom valfriheten är begränsat.

Sysselsättning

Svarsfrekvensen avseende sysselsättning var 47 procent, att jämföra med 54 procent 2014. Av de svarande var 61 procent kvinnor och 39 procent män. 89 procent har svarat själva på enkäten och elva procent tillsammans med anhörig, vän eller annan person. 89 procent uppgav att de var nöjda med sin sysselsättning. Högst resultat fick påståendet ”Jag blir väl bemött av personalen” där 95 procent av de som svarat på enkäten instämde i påståendet. Lägst resultat fick påståendet ”Personalen frågar på vilket sätt jag vill ha stöd” där 75 procent instämde.

Gruppboendestad

Svarsfrekvensen avseende insatsen gruppboendestad var 45 procent 2015, vilket är en ökning med tio procentenheter jämfört med 2014. En bidragande orsak till att svarsfrekvensen ökat i så stor utstäckning kan vara att stadsledningskontoret har anlitat brukarstödare från NSPH (nationell samverkan för psykisk hälsa) som har stöttat de boende på gruppboendestaderna att fylla i brukarenkäten. 51 procent av de svarande var kvinnor och 49 procent var män. 50 procent hade besvarat enkäten själva, 46 procent hade gjort det tillsammans med anhörig, vän eller annan person och för fyra procent var det någon annan som hade fyllt i enkäten. 74 procent av de svarande var nöjda med sitt boende vilket är en minskning med tre procentenheter jämfört med 2014. 60 procent av de svarande instämmer i påståendet ”Jag har själv haft möjlighet att välja vilket boende jag ska bo på” vilket är en ökning med 13 procentenheter. Lägst resultat får påståendet ”Jag har fått information om möjligheten att välja utförare” som 57 procent av de svarande instämmer i, vilket är en höjning med tolv procentenheter. Generellt sett har nöjdheten ökat jämfört med år 2014.

Sysselsättning

I kartläggningen 2006 upptäcktes att mindre än hälften av de personer som haft kontakt med socialpsykiatri hade någon form av sysselsättning. Sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning var och är ett prioriterat område i budgeten för Stockholms stad.

Samtliga stadsdelsförvaltningar ingick från maj 2009 till december 2013 i EU-finansierade projektet Alfa (alternativ förmedling av sysselsättning, studier, praktik och arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning). En förmedling öppnade i september 2009 dit målgruppen kunde vända sig för att få stöd kring sysselsättning, praktik, studier och arbete. Projektet avslutades vid nyår 2013 och då hade 678 personer fått stöd av Alfa. I maj 2012 startade Stockholms stad ett projekt som testar en form av ”supported employment” kallad ”individual placement and support” (IPS) för att stötta personer med psykisk funktionsnedsättning att få och behålla ett arbete. Från och med första januari

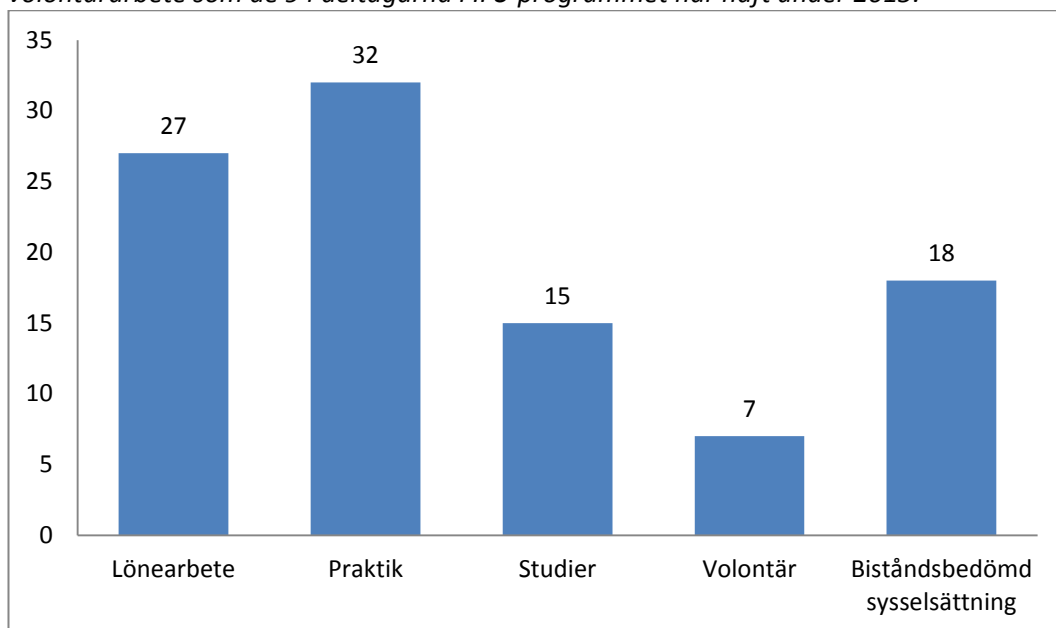
2014 slogs Alfa och IPS-projekten ihop till en gemensam verksamhet och blev en ordinarie verksamhet inför 2015.

Genom Alfas vägledningsfunktion erbjuds personer med psykisk funktionsnedsättning information om vägar till sysselsättning, studier, praktik eller arbete. Vägledningen underlättar för både brukare och professionella och ger snabb, aktuell information om den enskildes möjligheter att hitta önskad form av sysselsättning utifrån olika myndigheters uppdrag.

Under 2015 fick 268 personer stöd att hitta önskat arbete, praktik, studier eller sysselsättning via Alfas ”drop in-vägledning”. Under 2015 träffade Alfas vägledare 268 personer individuellt eller i grupp och hade kontakt med ytterligare 571 personer via telefon eller e-post.

Under 2015 deltog 94 personer med psykisk funktionsnedsättning i Alfas IPS-program för att hitta, få och behålla ett arbete eller studier. Psykos (inklusive schizofreni) var den vanligaste diagnosen för deltagarna i IPS-programmet.

I diagrammet framgår antal platser i lönearbete, praktik, studier, sysselsättning och volontärarbete som de 94 deltagarna i IPS-programmet har haft under 2015.

Källa: ALFA

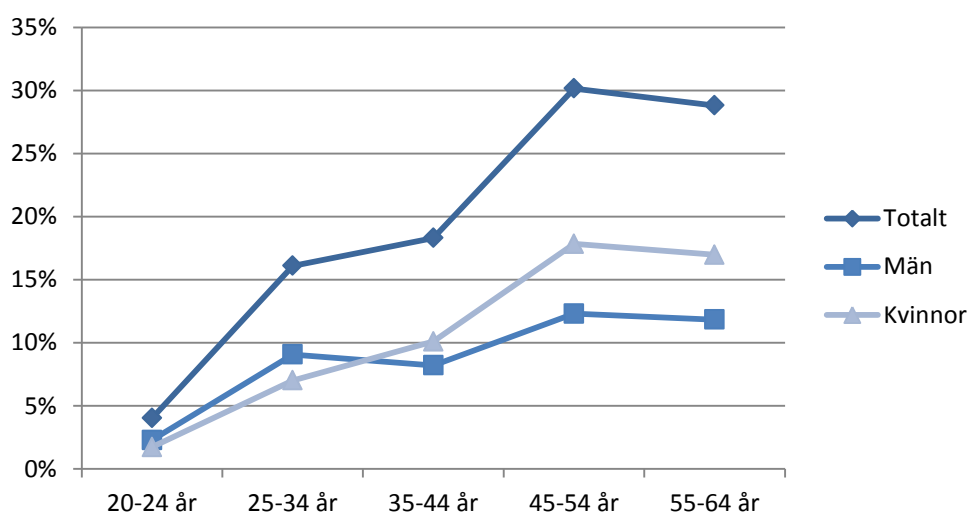
Andelen med biståndsbedömd sysselsättning inom socialpsykiatri i Stockholms stad har minskat något sedan 2006. För målgruppen som helhet hade 33 procent, 1 267 personer en biståndsbedömd sysselsättning under 2015. Det skiljer sig dock mycket mellan stadsdelsförvaltningarna, exempelvis har Bromma 45 procent av målgruppen i biståndsbedömd sysselsättning jämfört med Skärholmen som har 19 procent.

Andel av totalt antal aktuella inom socialpsykiatrin under 2015 som beviljats biståndsbedömd sysselsättning.

	2006	2009	2010	2011	2012	2014	2015
Andel med biståndsbedömd sysselsättning (%)	38	36	37	37	35	34	33

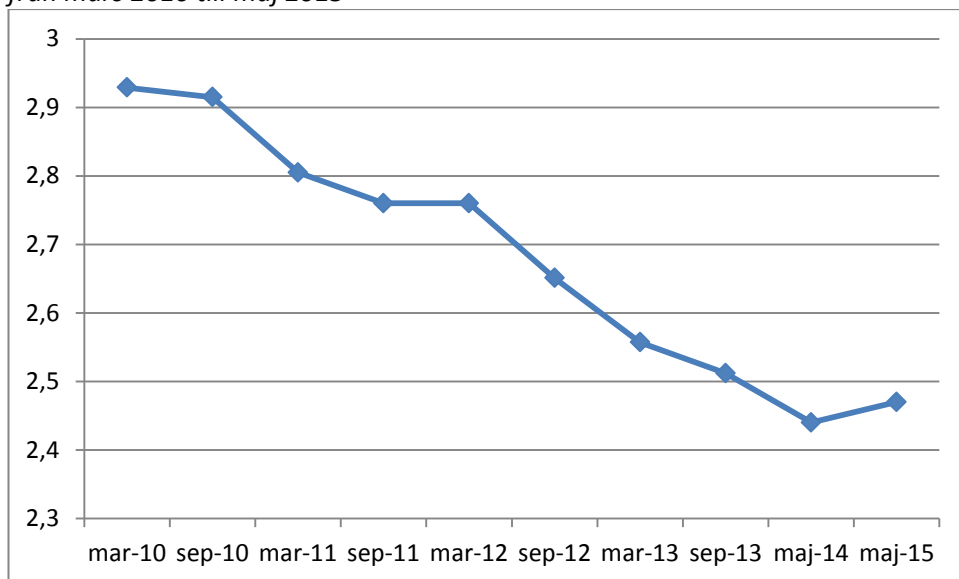
Av dem som hade biståndsbedömd sysselsättning 2015 var 55 procent kvinnor och 45 procent män. 30 procent av deltagarna i biståndsbedömd sysselsättning var mellan 45 och 54 år. I åldersgruppen 35-44 år var könsskillnaden som störst, åtta procentenheter fler kvinnor hade sysselsättning jämfört med män.

Antal personer med biståndsbedömd sysselsättning under 2015 totalt samt fördelat utifrån kön och ålder.

Sedan valfriheten infördes 2010 har trenden varit att antalet biståndsbedömda sysselsättningspass per klient och vecka minskat. Under 2015 skedde dock en viss ökning av antalet beviljade pass. Den nedåtgående trenden beror sannolikt på att gamla brukare med högre bistånds nivå sakta byts ut mot nya brukare med snävrare bistånd.

Genomsnittligt antal pass per vecka på biståndsbedömd sysselsättning inom valfriheten från mars 2010 till maj 2015

2,47 pass i veckan under maj 2015 innebär att personer inom socialpsykiatri i snitt deltar i en biståndsbedömd sysselsättning 7,4 timmar per vecka. Statistiken visar dock inte om personer utöver den biståndsbedömda tiden deltar i till exempel öppen verksamhet eller studiecirkel. Snittet skiljer sig åt mellan stadsdelsförvaltningarna. Skärholmen hade högst snitt i maj 2015 med 3,06 pass per vecka och Normalm hade lägst snitt med 2,08 pass per vecka. I samband med införandet av valfrihet inom socialpsykiatri togs ett ersättningssystem fram. Ersättningssystemet består av tre olika nivåer där utföraren får betalt utifrån hur mycket resurser de avsätter i det aktuella ärendet. Handläggaren genomför resursmätningen och beslutar om vilken ersättningsnivå som ska gälla i respektive ärende.

Maj 2015 – Biståndsbedömd sysselsättning inom valfriheten. Andel klienter inom respektive ersättningsnivå (totalt 800 personer hade sysselsättning inom valfrihetssystemet under maj 2015)

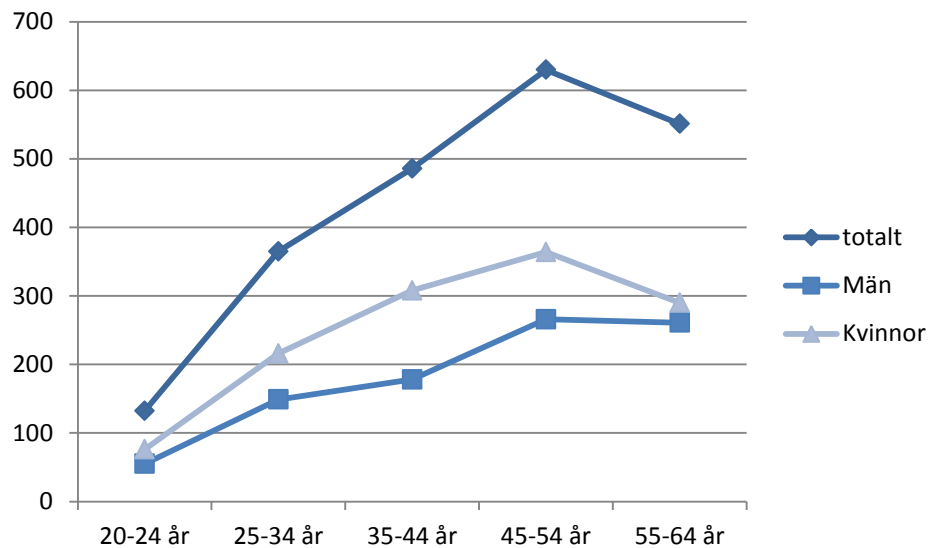
Stadsdelsnämnd	Antal personer	Andel personer i nivå 1 (%)	Andel personer i nivå 2 (%)	Andel personer i nivå 3 (%)
Bromma	87	84	9	7
Enskede-Årsta-Vantör	88	50	41	9
Farsta	83	65	30	5
Hägersten-Liljeholmen	64	36	47	17
Hässelby-Vällingby	113	82	17	1
Kungsholmen	25	76	20	4
Norrmalm	40	83	15	3
Rinkeby-Kista	55	65	35	0
Skarpnäck	45	38	56	7
Skärholmen	16	44	44	13
Spånga-Tensta	47	15	66	19
Södermalm	69	71	26	3
Älvsjö	13	77	23	0
Östermalm	49	47	49	4
Enheten för hemlösa	6	33	50	17
Total	800	61	32	6

Bromma, Hässelby-Vällingby och Norrmalm har resursmätt en klar majoritet av sina ärenden till nivå 1. Spånga-Tensta, Skarpnäck och socialnämnden har en majoritet av ärendena i nivå 2. Just nu pågår en översyn av ersättningssystemet för sysselsättning.

Boendestöd

Boendestöd är den vanligaste insatsen inom socialpsykiatri. Under 2015 var det 2 206 personer som hade boendestöd vilket motsvarar 58 procent av målgruppen. Av personerna med boendestöd under 2014 var 58 procent kvinnor och 42 procent män. 29 procent var mellan 45 och 54 år.

Antal personer med boendestöd under 2014 fördelat utifrån kön och ålder

Antalet personer med boendestöd inom socialpsykiatrin har ökat med 789 personer sedan 2006. Orsaken till ökningen kan delvis förklaras av att antalet aktuella personer inom socialpsykiatrin har ökat med drygt 800 personer under samma period. Att det stora flertalet av dessa har insatsen boendestöd är troligt då det är den vanligast förekommande insatsen inom verksamhetsområdet.

Maj 2015, boendestöd inom valfrihetssystemet, andel personer i respektive ersättningsnivå

Stadsdelsnämnd	Totalt antal personer	Andel i nivå 1 (%)	Andel i nivå 2 (%)	Andel i nivå 3 (%)
Bromma	121	61	36	3
Enskede-Årsta-Vantör	247	38	60	2
Farsta	179	54	44	3
Hägersten-Liljeholmen	159	38	57	6
Hässelby-Vällingby	154	63	34	3
Kungsholmen	54	56	43	2
Norrmalm	86	47	52	1
Rinkeby-Kista	148	37	55	7
Skarpnäck	157	42	51	7
Skärholmen	72	58	42	0
Socialförvaltningen	11	18	55	27
Spånga-Tensta	37	43	54	3
Södermalm	99	44	52	4
Älvsjö	51	31	67	2
Östermalm	83	48	49	2
Total	1 658	45	50	5

Skillnaderna är stora mellan stadsdelsnämnderna. Hässelby-Vällingby har bedömt att 63 procent av boendestödsärendena tillhör nivå 1 jämfört med socialnämnden (enheten för hemlösa) som har bedömt att 18 procent av ärendena ingår i nivå 1 och Älvsjö som har bedömt att 31 procent ingår i nivå 1. Eftersom socialnämnden endast har elva ärenden påverkar enskilda ärenden andelarna kraftigt och det är i det här sammanhanget en enhet som är svår att jämföra med stadsdelsnämnderna.

Till varje ersättningsnivå finns ett antal timmar kopplade, 1-7 timmar i nivå 1, 8-18 timmar i nivå 2 samt 19 timmar och däröver i nivå 3. Ersättningssystemet för boendestöd är för närvarande under översyn.

Maj 2015, antal personer i respektive ersättningsnivå samt antal timmar i snitt som beviljades inom varje nivå

Stadsdelsnämnd	Antal personer	Antal i nivå 1	Antal i nivå 2	Antal i nivå 3	Timmar i snitt nivå 1	Timmar i snitt nivå 2	Timmar i snitt nivå 3
Bromma	121	74	44	3	4,9	11,4	22,7
Enskede-Årsta-Vantör	247	94	148	5	5,7	12,2	27,2
Farsta	199	107	87	5	5,9	13,1	31,8
Hägersten-Liljeholmen	159	60	90	9	6	11,9	31,1
Hässelby-Vällingby	154	97	52	5	5,4	10,1	19,6
Kungsholmen	54	30	23	1	3,6	10,3	20
Norrmalm	86	40	45	1	5,7	12,1	19
Rinkeby-Kista	148	55	82	11	5,5	12,1	23,5
Skarpnäck	157	66	80	11	4,7	12,4	37,2
Skärholmen	72	42	30	0	5,1	11,1	0
Spånga-Tensta	37	16	20	1	5,1	11,3	22
Södermalm	99	44	51	4	5,6	13	17,5
Älvsjö	51	16	34	1	6,2	12,6	19
Östermalm	83	40	41	2	5,5	12,6	57
Socialförvaltningen	11	2	6	3	7	14,3	26,3
Totalt	1 678	783	833	62	5,5	12	24,9

Älvsjö stadsdelsnämnd har högst antal timmar (6,2) i snitt i nivå 1 (socialnämndens underlag för nivå 1 avser endast 11 personer varvid det är svårt att dra några generella slutsatser).

Boenden

Antal personer i olika boendeformer 2006 till 2015

Boendeformer	2006	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HVB	366	370	374	371	359	338	308
Stödboende	223	346	357	359	376	390	408
Bostad med särskild service SoL	249	196	204	189	190	200	208
Bostad med särskild service LSS	25	10	11	9	10	8	4
Försöks/tränings-lägenheter	175	235	277	317	330	387	452

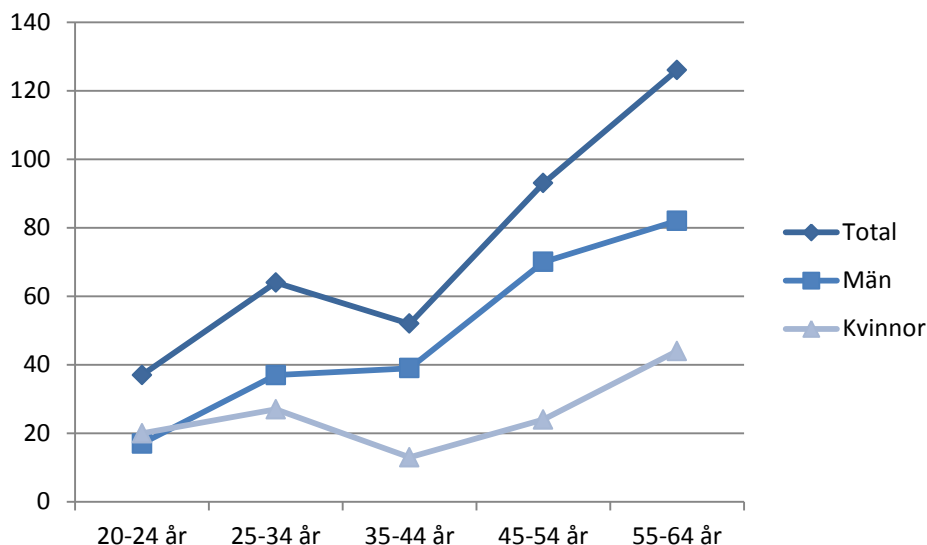
Hem för vård och boende

Under 2015 bodde 308 personer på HVB, det är en minskning med 30 personer sedan 2014 och det lägsta antalet sedan mätningarna påbörjades 2006. Av de boende på HVB var 65 procent män och 35 procent kvinnor och 39 procent var mellan 55 och 64 år gamla, vilket är en ökning med en procentenhet sedan 2014. Tre procent var mellan 20 och 24 år vilket är samma andel som under 2014.

Stödboende

Under 2015 hade 408 personer insatsen stödboende, det är en ökning med 18 personer sedan 2014. Av de som bodde på stödboende var 65 procent män och 35 procent var kvinnor. 31 procent av de boende var mellan 55 och 64 år, nio procent var mellan 20 och 24 år. Av de boende bodde 165 personer av 408 på ett stödboende som ingick i valfriheten. Efterfrågan är större än utbudet vilket innebär att stadsdelsförvaltningarna måste köpa platser utanför valfriheten för att tillgodose behoven. Av de 165 personer som bodde på ett stödboende som ingick i valfriheten så bedömdes 30 procent omfattas av ersättningsnivå 1, 55 procent nivå 2 och 15 procent i nivå 3.

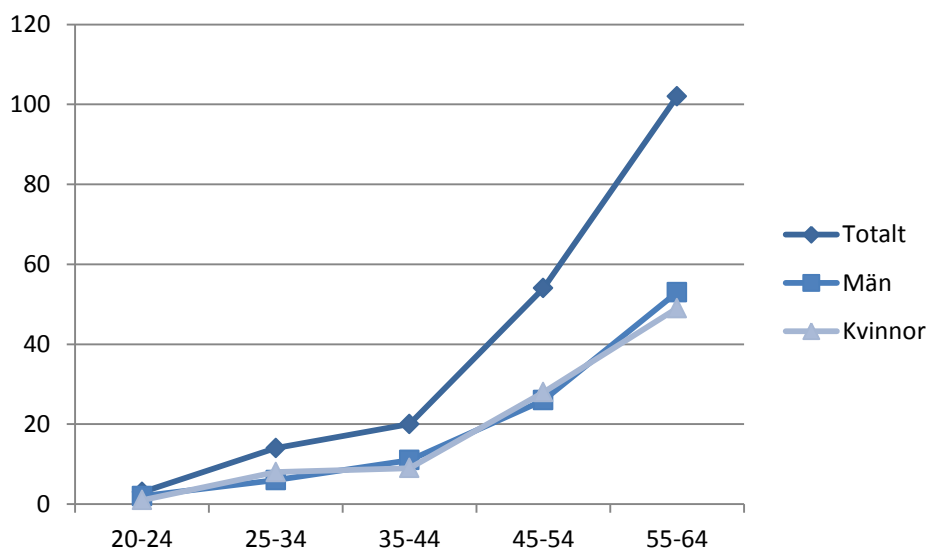
Antal personer på stödboende 2015 fördelat utifrån ålder och kön

Bostad med särskild service

Under 2015 bodde 212 personer i bostad med särskild service (SoL och LSS sammanlagt), varav 52 procent män och 48 procent kvinnor. Av dessa fick fyra personer sitt stöd enligt LSS. Av de olika boendeformerna är bostad med särskild service den enda som har i stort sett jämn könsfördelning. 48 procent av de som bodde i bostad med särskild service under året var mellan 55 och 64 år. För flertalet av verksamheterna som erbjuder bostad med särskild service till personer med psykisk funktionsnedsättning gäller att majoriteten av de boende redan är eller närmar sig 65 år. Det innebär bland annat krav på högre omvårdnad och att en annan kompetens hos personalen efterfrågas.

Antal personer i bostad med särskild service 2015 fördelat utifrån ålder och kön

Då efterfrågan på bostad med särskild service är större än antalet platser som ingår i valfriheten köper stadsdelsförvaltningarna även platser utanför systemet. Av de

77 personer som bodde i en bostad med särskild service som ingick i valfriheten under maj 2015 så bedömdes 8 procent omfattas av ersättningsnivå 1, 65 procent nivå 2 och 27 procent i nivå 3. Det ligger nära resultatet från provmätningarna i samband med att ersättningssystemet togs fram då 8 procent bedömdes ingå i nivå 1, 64 procent i nivå 2 och 28 procent i nivå 3.

Försöks- och träningslägenheter

452 personer hade försöks- eller träningslägenhet via socialpsykiatrin under 2015. Under 2014 rapporterades att 387 personer hade en försöks- eller träningslägenhet. Orsaken till ökningen beror på att lägenheterna i två stadsdelsförvaltningar inte har framgått i Paraplyrapporterna på grund av felregistreringar (de har registrerats som övrigt beslut). 408 lägenheter hade registrerats som försöks- och träningslägenheter. 53 procent av de som bodde i dessa under 2015 var män. Sju procent var mellan 20 och 25 år gamla.

Genomgående för boendeinsatser är att fler män än kvinnor beviljas insats i form av boende. Särskilt tydlig är tendensen vad gäller insatserna stödboende och försöks- och träningslägenhet.

Förmedling av boenden

På stadens hemsida under rubriken Jämför service har man möjlighet att jämföra boenden och välja utförare. Under 2015 fanns tolv utförare för bostad med särskild service inom valfriheten och 17 utförare för stödboende. Vid årets slut hade 66 personer gjort en intresseanmälan avseende bostad med särskild service och 47 avseende stödboende. Under hela 2015 förmedlades 15 lägenheter i bostad med särskild service och 23 lägenheter i stödboende. Antalet förmedlade lägenheter för bostad med särskild service ökade med sex platser under 2015 jämfört med 2014. Det beror på att en stadsdelsförvaltning har utökat antalet platser. Det sammalagda antalet personer i kö till bostad med särskild service eller stödboende är på samma nivå som i slutet av 2014.

Funktionsnedsättning

Stockholms stad ger individuellt stöd och service till barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning genom insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL). Staden har även ett basansvar för personlig assistans till personer som av Försäkringskassan beviljats statlig assistansersättning enligt 51 kap socialförsäkringsbalken (SFB).

I den nationella strategin för svensk funktionshinderspolitisk anges följande funktionshinderspolitiska mål:

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund
- att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män

Bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning infördes 1 januari 2015 som en ny form av diskriminering i diskrimineringslagen. Bristande tillgänglighet betyder att en person med funktionsnedsättning missgynnas därför att man inte har gjort skäliga tillgänglighetsåtgärder för att personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning.

För att nå de funktionshinderpolitiska målen och leva upp till lagen ska arbetet särskilt inriktas på att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället, förebygga diskriminering och ge barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning förutsättningar för självständighet och självbestämmande. När de generella åtgärderna inte räcker till behöver kommunen ge kompletterande individuellt stöd enligt SoL och LSS.

LSS är en utpräglad rättighetslag som har tillkommit som ett komplement till socialtjänstlagen och annan lagstiftning. Lagen gäller för personer som omfattas av LSS personkrets, som har behov av lagens insatser och om behovet inte tillgodoses på annat sätt. Andra individuella behov måste prövas med stöd av socialtjänstlagen, även om personen omfattas av LSS. De tre personkretsarna enligt 1 § LSS är följande:

- Personkrets 1: utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd
- Personkrets 2: betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom
- Personkrets 3: andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service

Det övergripande syftet med insatser enligt LSS är att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Målet är att människor med stora och varaktiga funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra och genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Enskilda ska ges största möjliga inflytande över hur insatserna ges.

Enligt socialtjänstlagen ska socialtjänsten verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialtjänsten ska även medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter sina behov av särskilt stöd. Socialtjänstlagen är en ramlag. Genom bistånd enligt lagen ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet har också en rehabiliterande komponent genom att de insatser som ges ska stärka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Målgruppen för LSS - riket

Uppgifter om målgruppen för LSS i Stockholms stad kan jämföras med Socialstyrelsens officiella LSS-statistik för landets samtliga kommuner. I oktober 2015 hade 69 500 personer i riket en eller flera insatser enligt LSS, exklusive insatsen råd och stöd som är landstingets ansvar. Det är 2 100 personer fler jämfört med 2014 och en ökning med tre procent. Av det totala antalet personer år 2015 var 41 procent kvinnor och 59 procent män.

Av dessa tillhörde 87 procent personkrets 1 (41 procent kvinnor och 59 procent män), tre procent personkrets 2 (38 procent kvinnor och 62 procent män) och tio procent personkrets 3 (48 procent kvinnor och 52 procent män).

Den vanligaste insatsen var daglig verksamhet som beviljats 35 340 personer år 2015, varav 42 procent kvinnor och 58 procent män. Antal personer som hade insatsen bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna var 26 484 år 2015. Av dessa var 42 procent kvinnor och 58 procent män. Antal personer med insatsen kontaktperson var 19 494, varav 45 procent var kvinnor och 55 procent var män. Insatserna familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar hade beviljats till 1 048 personer. Av dessa bodde 70 i familjehem och övriga i bostad med särskild service. Av de 4 295 personer som hade personlig assistans enligt LSS var 46 procent kvinnor och 54 procent män.

Enligt Socialstyrelsens artikel *Insatser till kvinnor och män med funktionsnedsättning-Kartläggning och analys av könsskillnader inom LSS och SoL* från 2011 så anges att orsaken till att fler män än kvinnor beviljas insatser totalt sett är att antalet män som har fått dessa diagnoser är fler än antalet kvinnor. Artikeln lyfter fram att forskning tyder på att flickor underdiagnostiserats när det gäller autism och autismliknande tillstånd. En orsak som nämns är att studier om autism huvudsakligen har gjorts på pojkar och att de diagnoskriterier som används

har utformats utifrån hur problemen yttrar sig hos pojkar. Artikeln visar dock att kvinnor och män som har diagnoser inom utvecklingsstörning, autism och autismliknande tillstånd, Cerebral Pares, ryggmärgsbråck eller Downs syndrom får insatser i lika hög utsträckning.

Målgruppen – Stockholms stad

Målgruppen i Stockholms stad omfattar barn och vuxna personer med funktionsnedsättning som den 1 oktober 2015 hade en eller flera insatser enligt LSS och/eller SoL. Dels ingår barn och vuxna med LSS-insatser oavsett ålder, dels barn och vuxna personer med funktionsnedsättning upp till 65 år med insatser enligt SoL. Personer med funktionsnedsättning kan ha insatser enligt både LSS och SoL. När en person som endast har SoL-insatser fyller 65 år övergår ansvaret för dennes stödbehov som huvudregel till äldreomsorgen. Personer med psykisk funktionsnedsättning betraktas i staden som en egen målgrupp och redovisas i ett särskilt avsnitt i socialtjänstrapporten.

Det totala antalet personer med beslut enligt LSS var 4 384 personer (exklusive insatsen råd och stöd som landstinget ansvarar för), vilket motsvarar 0,47 procent av stadens befolkning och var en ökning med 0,01 procentenheter från förra året. Antalet personer med beslut enligt LSS i staden utgjorde sex procent av det totala antalet LSS-beslut i riket år 2015. Antalet personer med beslut enligt SoL var 3 031 personer och enligt socialförsäkringsbalken (SFB) 1 255. Beslut enligt SFB gäller assistansersättning och fattas av Försäkringskassan. Kommunen är dock kostnadsansvarig för de 20 första timmarna per vecka för varje enskilt beslut om assistansersättning. Fördelningen av beslut mellan män och kvinnor för respektive lag var följande:

Beslut enligt LSS, SoL och SFB i antal samt andel fördelat på kön, procent.

Lagrum	Antal beslut	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)
LSS	4 384	39,8	60,2
SoL	3 031	52,6	47,4
SFB	1 255	45,4	54,6

I de följande tabellerna redovisas antal personer med beslut enligt LSS, SoL och Socialförsäkringsbalken (SFB) fördelat på åldersgrupp och kön. Uppgifterna avser mätdatum den 1 oktober 2015.

Antal personer med insats enligt LSS den 1 oktober 2015

Åldersgrupp	Kvinnor	Män	Totalt
0-6 år	31	72	103
7-12 år	115	296	411
13-22 år	372	690	1 062
23-29 år	324	455	779
30-64 år	748	991	1 739
65-	151	139	290
Totalt	1 741	2 643	4 384

Av antalet personer med beslut enligt LSS i åldersgruppen 13-22 år är 65 procent män och 35 procent kvinnor, att jämföra med könsfördelningen avseende personer med beslut enligt SoL för samma åldergrupp där det är 49,4 procent män och 50,6 procent kvinnor. I samtliga åldersgrupper har fler män än kvinnor beslut enligt LSS med undantag för gruppen 65 år och äldre då antalet kvinnor är fler än män.

Antal personer med insats enligt SoL den 1 oktober 2015

Åldersgrupp	Kvinnor	Män	Totalt
0-6 år	2	11	13
7-12 år	9	13	22
13-22 år	44	53	97
23-29 år	122	137	259
30-64 år	1 374	1 165	2 539
65-	44	57	101
Totalt	1 595	1 436	3 031

Antal personer med assistansersättning från Försäkringskassan den 1 oktober 2015

Åldersgrupp	Kvinnor	Män	Totalt
0-17 år	101	163	264
18-64 år	359	435	794
65 -	110	87	197
Totalt	570	685	1 255

Källa: Försäkringskassan. Beslut om assistansersättning tas av Försäkringskassan enligt 51 kap socialförsäkringsbalken (SFB). Kommunen är dock kostnadsansvarig för de 20 första timmarna per vecka för varje enskilt beslut om assistansersättning.

Det totala antalet personer 2015 som hade antingen assistansersättning från Försäkringskassan eller personlig assistans enligt LSS från kommunen var 1 505 personer, varav personlig assistans enligt LSS utgjorde 16,6 procent.

Om man ser på hur antalet beslut i staden enligt LSS, SoL och SFB är fördelade mellan kvinnor och män är andelen män som får stöd enligt LSS betydligt högre än andelen kvinnor. En av orsakerna till den ojämna fördelningen mellan kvinnor och män när det kommer till beslut enligt LSS finner man om man tittar på åldersgruppen 0-22 år. I denna åldersgrupp är det 65 procent pojkar/män och

endast 35 procent flickor/kvinnor som ges stöd. Tittar man på det totala antalet personer som får stöd enligt samtliga lagrum är fördelningen mellan könen, 45 procent kvinnor och 55 procent män.

Insatser enligt LSS

LSS har tio definierade insatser av vilka landstinget ansvarar för den första, rådgivning och annat personligt stöd, och kommunen för de nio övriga. Ansvaret för beslut om personlig assistans delas med Försäkringskassan och regleras i såväl LSS som i socialförsäkringsbalken (SFB). Insatser enligt LSS förbehålls personer som har stora och varaktiga funktionsnedsättningar och därmed ett omfattande behov av stöd.

Tabellen nedan visar antalet personer med beslut enligt LSS uppdelat på respektive LSS-insats, den 1 oktober de senaste tre åren. I redovisningen för barnboende enligt 9 § 8 LSS ingår även i familjehem (fyra barn och ungdomar 2013 och 2014 samt fem barn och ungdomar år 2015). Siffrorna är hämtade ur Socialstyrelsens statistik om insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade med mätdatum den 1 oktober. Samma mätdatum har använts när socialförvaltningen beställt statistik från Paraplysystemet till socialtjänstrapporten. Uppgifter om en och samma insats för den 1 oktober 2015 har inhämtats vid två olika tidpunkter, först till Socialstyrelsens LSS-statistik och därefter till socialtjänstrapporten. Källmaterialet kan däremellan ha uppdaterats och av den anledningen skilja sig åt. I nedanstående tabell redovisas Socialstyrelsens statistik, som utgör underlag för utjämningsystemet av LSS-kostnader mellan kommuner.

Antal personer med respektive LSS-insats i staden den 1 oktober 2013-2015

Insats	2013	2014	2015
Personlig assistans	243	212	250
Ledsagarservice	578	586	612
Kontaktperson*	636	581	546
Avlösarservice	404	413	428
Korttidsvistelse	654	716	705
Korttidstillsyn	355	415	394
Barnboende	101	91	88
Vuxenboende	1 318	1 370	1 427
Daglig verksamhet	2 269	2 395	2 511
Totalt	6 558	6 779	6 961

**Siffrorna för kontaktperson är beställda direkt från Tieto ur Paraplysystemet och redovisas längre ner per stadsdelsnämnd*

Mellan åren 2014 och 2015 har antalet personer som beviljats insatsen korttidstillsyn minskat med fem procent och antalet personer med beslut om insatsen bostad med särskild service för barn och ungdom minskat med mer än tre procent. På ett år har antalet personer med följande insatser ökat: personlig assistans med 18 procent, ledsagarservice med drygt fyra procent, avlösarservice

med över tre procent, korttidsvistelse med 1,5 procent, bostad med särskild service för vuxna med fyra procent och daglig verksamhet med cirka fem procent.

All redovisning av LSS-insatser avser verkställda beslut, vilket innebär att det kan ha funnits ytterligare personer med gynnande beslut om insatser enligt LSS som inte hade verkställts den 1 oktober 2015. En och samma person kan ha beslut om flera olika insatser enligt LSS och redovisas av den anledningen flera gånger.

Antal personer med LSS-insatsen kontaktperson per stadsdelsnämnd 2013-2015, mätdatum 1 oktober samtliga år

Stadsdelsnämnd	2013	2014	2015
Bromma	32	36	46
Enskede-Årsta-Vantör	55	53	53
Farsta	40	36	38
Hägersten-Liljeholmen	45	48	42
Hässelby-Vällingby	51	52	61
Kungsholmen	71	65	61
Norrmalm	28	23	22
Rinkeby-Kista	25	14	16
Skarpnäck	46	40	29
Skärholmen	62	64	64
Socialförvaltningen	7	10	10
Spånga-Tensta	36	19	17
Södermalm	93	71	44
Älvsjö	25	29	27
Östermalm	20	21	16
Totalt	636	581	546

Antalet personer med beslut om kontaktperson enligt LSS har sedan 2013 minskat med 14 procent i staden totalt. I Skarpnäcks och Södermalms stadsdelsnämnder är minskningen av antalet personer betydande, medan antalet personer med insatsen samtidigt har ökat i framför allt Bromma och Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnder.

Antal personer med insatsen daglig verksamhet uppdelad på personkrets 1 och 2, kön samt ålder

Åldersgrupp	Pk 1 Kvinnor	Pk 1 Män	Pk 2 Kvinnor	Pk 2 Män	Totalt
16*-22	99	169	0	0	268
23-29	285	416	2	2	705
30-66	537	740	60	102	1 439
67-	37	37	11	6	91
Totalt	958	1 362	73	110	2 503

**Insatsen kan beviljas tidigast efter avslutad grundskola, från 16 år*

Av det totala antalet personer som hade insatsen daglig verksamhet den 1 oktober 2015 var 59 procent män och 41 procent kvinnor. Antalet personer som är 67 år och äldre har minskat med åtta procent från föregående år.

Av det totala antalet insatser enligt LSS är de insatser där man ser störst skillnader mellan riket och staden kontaktperson och daglig verksamhet. Av det totala antalet beslut om LSS insatser i riket utgör beslut om kontaktperson 17,3 procent att jämföra med 7,8 procent för staden. För daglig verksamhet är siffran 31,3 procent i riket och 36 procent för staden. Påverkansfaktorer för daglig verksamhet kan vara arbetsmarknadsmässiga, övriga myndigheters insatser såsom Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens samt stadens resursfördelningssystem som ersätter stadsdelsnämnderna för den faktiska kostnaden för insatsen daglig verksamhet. Angående kontaktperson så visar statistiken att vissa stadsdelsnämnder har minskat antalen beslut vilket påverkar statistiken för staden som helhet. Att det tar tid att rekrytera kontaktperson efter att insatsen har beviljats och att det är fler personer som har beslut om insatsen än vad som var verkställda vid tiden för mätningen är viktiga aspekter i sammanhanget.

Insatser enligt SoL

Antal personer med respektive SoL insats den 1 oktober 2013-2015

Insats	2013	2014	2015
Avlösning	61	69	71
Boendestöd	689	821	922
Bostad med särskild service	43	56	67
Dagverksamhet	48	39	41
Hemtjänst	1 899	1 995	2 040
Korttidsboende/korttidsvård	25	24	32
Ledsagning	414	471	465
Trygghetslarm	285	316	334
Totalt	3 464	3 791	3 972

Samtliga insatser enligt SoL fortsätter att öka med undantag för ledsagningen som har minskat något. Den stora ökningen återfinns inom boendestöd. Antalet personer med beslut om boendestöd har på två år ökat med 34 procent. Av 922 personer med beslut om boendestöd år 2015 utgör 55 procent män och 45 procent kvinnor.

Insatsen boendestöd enligt SoL fortsätter att öka stort, på endast två år har insatsen ökat med 34 procent. Detta visar på att det är en insats som är oerhört viktig att följa och också utveckla då behovet är stort. En tänkbar förklaring till en viss del av den stora ökningen av boendestödet kan vara att personer som tidigare ansökte om bostad med särskild service och beviljades insatsen i stället beviljas boendestöd i det egna hemmet i allt högre grad. En annan orsak till ökningen av boendestöd skulle också kunna vara att insatsen i viss utsträckning beviljas

personer som avvaktar att deras beslut om bostad med särskild service ska verkställas som följd av bristen på gruppboendestäder och serviceboendestäder. För svar på detta kan orsakerna behöva utredas närmare.

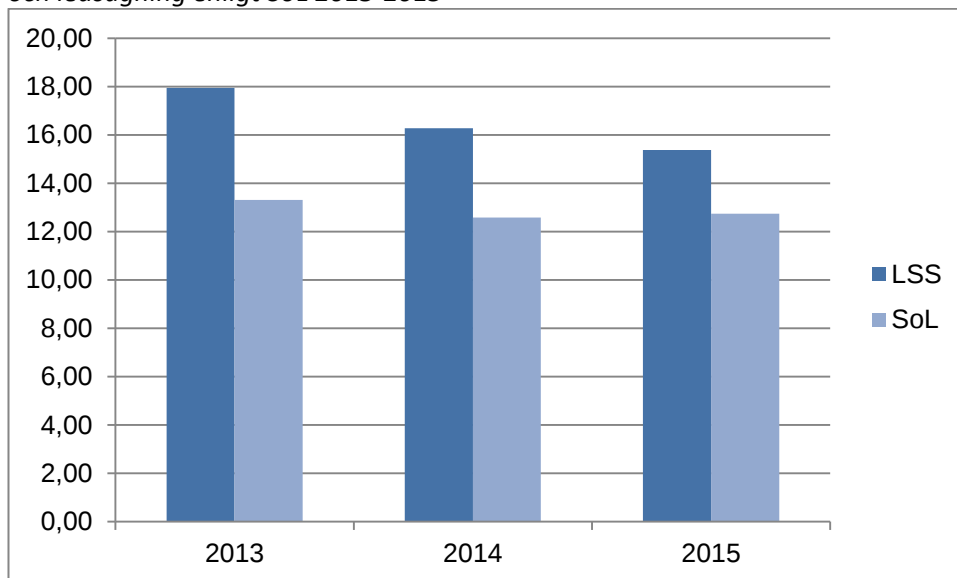
I dagsläget ges en schablon till stadsdelsnämnderna med 73 238 kr per år för personer som har boendestöd och bor i eget boende med kontrakt, har boendestöd minst tre timmar per vecka och tillhör personkrets 1 eller 2. Denna schablon ges också för personer som har personlig assistans eller hemtjänst i assistansliknande form enligt SoL med minst 3 timmar per vecka och tillhör LSS personkrets 1 eller 2. Denna schablon kan tänkas påverka omfattningen på det boendestöd som beviljas till personer som omfattas av personkrets 1 eller 2 och det vore intressant att framöver undersöka hur många timmar per vecka som beviljas per beslut. Det är även av intresse att se över upphandlingen av boendestöd för att säkerställa att personalen har rätt kompetens för att ge stöd till personer som omfattas av personkrets 1 och 2.

Ledsagarservice enligt LSS och ledsagning enligt SoL

År 2011-2012 genomförde socialnämnden en omfattande granskning av insatserna ledsagarservice enligt LSS och ledsagning enligt SoL med syftet att samla in kunskap om hur stadens arbete med att handlägga ansökningar och genomföra gynnande beslut om insatserna fungerar. Bland annat framkom det stora skillnader mellan stadsdelsnämnderna när det gäller antal timmar per månad i genomsnitt som ledsagarservice och ledsagning beviljades.

I socialtjänstrapporten har socialnämnden därefter fortsatt att följa utvecklingen av omfattningen på ledsagarservice och ledsagning som beviljas per månad samt förhållandet mellan beviljade och utförda timmar.

Antal beviljade timmar i genomsnitt per person med beslut om ledsagarservice enligt LSS och ledsagning enligt SoL 2013-2015

Antalet beviljade timmar i genomsnitt per beslut om ledsagarservice har sedan 2013 minskat från 18 timmar i månaden till 15,4 timmar i månaden år 2015. Minskningen av antalet timmar ledsagning enligt SoL är betydligt lägre. På två år har antalet timmar i månaden minskat från 13,3 till 12,7. Fler personer har beviljats insatsen enligt LSS än enligt SoL, 612 personer respektive 465 personer år 2015.

Antal beviljade och utförda timmar för ledsagarservice enligt LSS 2008-2015

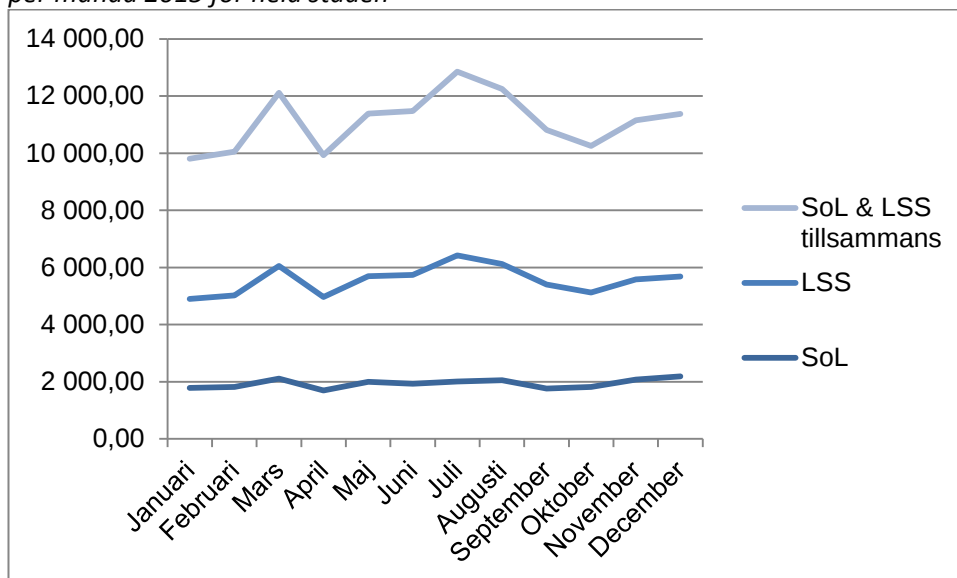
År	Beviljade timmar	Utförda timmar	Differens
2008	11 006	5 160	5 846
2009	10 753	5 969	4 783
2010	10 776	7 034	3 742
2011	9 829	6 408	3 420
2012	9 280	6 222	3 057
2013	10 057	6 117	3 939
2014	9 591	6 516	3 074
2015	9 238	5 928	3 310

Antalet beviljade timmar ledsagarservice enligt LSS och ledsagning enligt SoL minskade mellan 2011-2012, för att sedan öka något mellan 2012-2013. År 2015 utfördes 64 procent av beviljad ledsagarservice enligt LSS och 36 procent av timmarna utfördes inte, att jämföra med 68 procent utförda beviljade ledsagningstimmar enligt SoL och 32 procent av timmarna som inte utfördes. Andelen icke utförda timmar av ledsagarservice enligt LSS respektive ledsagning enligt SoL har överlag minskat, med viss fluktuation över åren, sedan 2008. Idag är andelen icke utförda timmar enligt LSS 36% jämfört med 53% år 2008, och enligt SoL 32% jämfört med 49% år 2008. Att andelen icke utförda timmar minskar beror på att antalet beviljade timmar för ledsagarservice enligt LSS och ledsagning enligt SoL under åren minskat samtidigt som antalet utförda timmar överlag har ökat sedan 2008.

Antalet beviljade och utförda timmar för ledsagning enligt SoL 2008-2015

År	Beviljade timmar	Utförda timmar	Differens
2008	6 533	3 333	3 199
2009	6 558	3 871	2 687
2010	6 125	4 085	2 040
2011	5 994	3 685	2 308
2012	5 413	3 685	1 727
2013	5 512	3 618	1 893
2014	5 926	3 773	2 153
2015	5 688	3 872	1 815

Antalet timmar ledsagning enligt SoL och ledsagarservice enligt LSS som inte har utförts per månad 2015 för hela staden

Antalet icke utförda timmar av beviljad ledsagarservice enligt LSS toppar i mars-april samt juni-augusti. Antalet icke utförda timmar av beviljad ledsagning enligt SoL är betydligt lägre och jämnare än enligt LSS men stiger marginellt under mars, november och december.

Grunden för beslut om ledsagarservice och ledsagning är den enskildes behov. I det system som finns idag, där tid beviljas på månadsbasis och icke utnyttjade timmar anses förbrukade om de inte används under innevarande månad, är det därför logiskt att det blir ett visst antal timmar som inte utnyttjas. Detta eftersom den enskilde under vissa perioder kan ha mindre behov av ledsagning, exempelvis under semesterperioder då personen har ett större umgänge med anhöriga eller om personen är tillfälligt sjuk och därför inte går ut i samma utsträckning. Att antalet icke utnyttjade timmar har koppling till bl a semesterperioder bekräftas också av statistiken. Antalet icke utförda timmar toppar regel under månader då anhöriga och bekanta har semester och i större utsträckning har utrymme att umgås och genomföra aktiviteter tillsammans med den enskilde, samt under de månader då väglaget kan vara halt.

Det stora antalet timmar ledsagning enligt SoL och ledsagarservice enligt LSS som inte utnyttjas och i dagsläget anses som förbrukade om de inte används innevarande månad, i kombination med många personers upplevelse av att beviljade timmar och möjligheten till omkostnadsersättning inte räcker till, kommer att uppmärksammas i den riktlinjeröversyn som planeras framöver. En rimlig lösning kan vara att öppna upp för en mer flexibel användning av ledsagning och ledsagarservice för dem som har rätt till insatsen.

En viktig förutsättning för att stadens ledsagarservice ska uppfattas som flexibel ur ett brukarperspektiv, är att enskilda upplever att deras beslut om ledsagning är rimliga, korrekta och räcker till.

Den enskilde bör kunna få sin ledsagning utförd på de tider och för de aktiviteter som denne själv önskar samt kunna använda de timmar som beviljats under hela beslutets giltighetstid. Utifrån att antalet icke utförda timmar 2015 enligt LSS motsvarar 5,4 timmar per beslut i genomsnitt och 3,9 timmar per beslut enligt SoL kan ett mer flexibelt användande av beviljad tid ha effekt på brukarens upplevelse av inflytande och självbestämmande gällande denna insats. Vidare bör behov av kontinuitet och förutsägbarhet tillmätas stor betydelse och här kan även beslutens längd ha betydelse.

KBH

Kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning, KBH, har beviljats för sammanlagt 839 personer under 2015. Det är en ökning med 15 procent från förra året.

Antal personer med KBH 2013-2015

Stadsdelsnämnd	Antal personer 2013	Antal personer 2014	Antal personer 2015
Bromma	53	57	56
Enskede-Årsta-Vantör	99	99	95
Farsta	32	31	36
Hägersten-Liljeholmen	51	54	61
Hässelby-Vällingby	64	62	67
Kungsholmen	33	32	77
Norrmalm	36	40	48
Rinkeby-Kista	16	27	34
Skarpnäck	51	45	42
Skärholmen	31	36	35
Spånga-Tensta	36	33	36
Södermalm	118	133	161
Älvsjö	39	39	37
Östermalm	51	39	54
Totalt	710	727	839

Kostnaderna uppgår 2015 till totalt 12,3 miljoner kronor. Det är en ökning med sex procent från år 2014, se tabell nedan.

Kostnader KBH 2013-2015

Stadsdelsnämnd	2013	2014	2015
Bromma	802 898	768 540	941 232
Enskede-Årsta-Vantör	1 297 037	1 311 715	1 223 319
Farsta	363 644	305 594	294 235
Hägersten-Liljeholmen	751 699	962 767	943 871
Hässelby-Vällingby	936 182	795 132	745 145
Kungsholmen	1 692 762	1 419 403	1 660 169
Norrmalm	891 932	866 308	1 018 734
Rinkeby-Kista	398 632	347 576	450 564
Skarpnäck	428 940	325 757	294 804
Skärholmen	532 342	470 922	428 320
Spånga-Tensta	331 887	269 779	261 642
Södermalm	2 583 493	2 407 555	2 384 288
Älvsjö	501 121	431 106	528 950
Östermalm	805 167	910 075	1 162 211
Totalt	12 317 736	11 592 229	12 337 485

För hela staden var den genomsnittliga kostnaden 14 705 kronor per person år 2015. Kungsholmens stadsdelsnämnds tidigare mycket höga genomsnittliga kostnad (44 356 kronor 2014) minskade 2015 till 21 561 kronor. Framför allt är det antalet personer med KBH i stadsdelsnämnden som har förändrats och mer än fördubblats år 2015 jämfört med både 2013 och 2014, vilket behöver utredas närmare.

Framöver kan skillnader i boendekostnader som beror på geografiskt läge och att fler nyproducerade lägenheter tillkommer få betydelse för enskilda stadsdelsnämnders utbetalningar av KBH. Stadsdelsnämnder har på senare år uttryckt en oro över de kostnadsökningar för KBH som kan förväntas i takt med att nyproducerade bostäder med höga hyresnivåer färdigställs inom det ordinarie bostadsbeståndet och i bostäder med särskild service. Hyresnivåerna i nyproduktionen kan också få till följd att fler personer framöver kommer att tacka nej till erbjudanden om plats i nybyggda gruppboendestäder och servicebostäder med hänvisning till att de inte har råd, trots att de har rätt till KBH. Det finns en risk för att allt fler enskilda inte kommer att ha tillräckligt utrymme för sina boendekostnader och övriga levnadsomkostnader, trots både statligt bostadstillägg och kommunalt bostadsbidrag.

Ej verkställda beslut enligt LSS och SoL 2015

Till socialnämnden redovisas varje kvartal en sammanställning över stadens gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader, eller som avbrutits och inte verkställts på nytt inom tre månader. Siffrorna rapporteras även till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Ett och samma beslut kan rapporteras flera gånger, tills att det har verkställts.

Under år 2015 pendlade antalet ej verkställda beslut enligt LSS mellan som lägst 70 (kvartal 2) och som högst 94 (kvartal 1). Det är en ökning från som lägst 59 till högst 87 år 2014. Störst antal ej verkställda beslut förekom inom insatsen bostad med särskild service för vuxna. De utgör 52 procent av alla ej verkställda beslut, det är dock en minskning i andel från 66 procent år 2014. I antal har de minskat från 191 år 2014 till 180 år 2015. För daglig verksamhet och kontaktperson ses en ökning från år 2014 till år 2015.

Ej verkställda beslut LSS 2015

Typ av insats	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4
Avlösarservice	7	3	2	4
Boende för barn och ungdom	0	0	0	0
Bostad för vuxna	46	41	47	46
Daglig verksamhet	12	10	17	17
Kontaktperson	12	5	13	10
Korttidstillsyn	0	1	0	0
Korttidsvistelse	8	6	7	8
Ledsagarservice	9	4	5	5
Annat	0	0	1	2
Summa	94	70	92	92

Annat skäl är den vanligaste orsaken som anges i rapporteringen om ej verkställda beslut enligt LSS till socialnämnden. En orsak bakom begreppet annat skäl kan vara att den enskilde inte valt utförare. Det kan vara svårt att välja utförare trots att det finns ickevalsalternativ inom valfrihetsystemen. Att till exempel välja rätt boende kan vara att föredra än att verkställa så fort som möjligt.

Stadsrevisionen har under år 2015 sammanställt projektrapporten *Bostäder för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning*. En slutsats i rapporten är att det inte har byggts tillräckligt med bostäder de senaste åren och att samverkan för planering och byggande av bostäder med särskild service inte är tillräcklig, något som leder till att staden inte säkerställer att uppskattade behov tillgodoses. Det i sin tur leder till att brukare inte får den bostad de har rätt till inom rimliga tidsramar. I rapporten betonas att staden behöver säkerställa att det finns en samlad och aktuell kunskap om behovet av bostäder med särskild service enligt LSS och SoL, också när det gäller behovet av specifika inriktningar för olika grupper. Utbyggnaden är ett stadsgemensamt ansvar och stadsdelsnämnderna ska säkerställa att målet klaras. Enligt stadens budget ska detta ske i samverkan med bostadsbolagen, stadsbyggnadsnämnden och fastighetsnämnden.

Antalet ej verkställda beslut enligt SoL inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning pendlar mellan 21 (kvartal 2) och 27 (kvartal 3). Det totala antalet har ökat från 39 år 2014 till 92 år 2015. Det gäller främst annat bistånd, där har till exempel trygghetslarm rapporterats.

Ej verkställda beslut SoL 2015

Typ av insats	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4
Avlösning	0	0	0	0
Boendestöd	0	0	0	0
Permanent bostad	4	5	6	1
Bostad IFO	3	2	2	3
Dagverksamhet/sysselsättning	2	3	3	1
Hemtjänst	2	3	5	4
Korttidsboende	0	0	0	0
Kontaktperson	0	1	1	1
Stödboende	1	1	1	0
Ledsagning	3	0	1	1
Annat bistånd	9	6	8	9
Summa	24	21	27	20

Orsaker till att beslut enligt SoL inte har verkställts uppgavs främst vara annat skäl. Det kan handla om att den enskilde inte valt utförare, att det tar tid att rekrytera utförare eller att den enskilde vill avvakta med insatsen.

Valfrihet, LOV

Under ett år finns det fyra tillfällen för privata utförare av LSS-verksamheter att ansöka om att ansluta sig till stadens valfrihetssystem, enligt lagen om valfrihetssystem (LOV). Insatserna som är aktuella presenteras i tabellen nedan. Antal enheter är fler än antal utförare eftersom en utförare kan ha flera enheter anslutna.

Totalt har antalet enheter ökat med 14 procent under åren 2013 till 2015. Liksom tidigare finns det år 2015 flest antal utförare och enheter inom ledsagarservice och avlösarservice. Sedan 2013 har antalet enheter ökat med 28 procent. Många av dessa utförare har inga eller få uppdrag i staden. Vissa utförare har hemtjänst eller personlig assistans som sin huvudsakliga verksamhet. För insatsen daglig verksamhet har antalet enheter ökat med elva procent under samma period. För insatsen bostad med särskild service för vuxna finns inga privata utförare anslutna, det har inte heller kommit in några ansökningar under år 2015.

Antal privata utförare och enheter den 1 oktober 2013-2015 godkända genom upphandling enligt LOV

Verksamhet	Antal utförare 2013	Antal enheter 2013	Antal utförare 2014	Antal enheter 2014	Antal utförare 2015	Antal enheter 2015
Barnboende	6	10	6	10	6	10
Vuxenboende	1	1	0	0	0	0
Daglig verksamhet	31	82	31	81	36	91
Korttidshem	20	39	22	42	23	41
Ledsagarservice / avlösarservice	76	76	90	90	93	97
Totalt	134	209	149	223	158	239

Av nedanstående tabell framgår att 37 procent av samtliga brukare med beslut om LSS-insats som omfattas av stadens valfrihetssystem får sin insats av en privat utförare med LOV-avtal. Det är en ökning jämfört med de 32 procent som redovisades i förra årets socialtjänstrapport. Mellan kommunal regi och entreprenad har skillnaderna ökat från att fördelningen var jämn, det vill säga 25 procent vardera till 27 procent i stadens egen kommunala regi och 20 procent i entreprenad. Flera stadsdelsnämnder har under år 2015 tagit tillbaka verksamheter i egen regi när entreprenadavtalen löpt ut. Störst andel brukare som får sin beviljade insats utförd av en privat utförare med LOV-avtal, 78 procent, finns inom insatsen korttidsvistelse i korttidshem för barn och ungdomar.

En stor andel brukare får sina beviljade LSS-insatser verkställda av utförare utanför stadens valfrihetssystem. Det gäller i första hand boendeinsatser. Allra störst är andelen brukare med beslut om bostad med särskild service för barn och ungdomar, där 73 procent får insatsen verkställd av en utförare som staden tecknat individuellt avtal med. I dessa fall verkställs en beviljad insats av en utförare som staden inte har upphandlat på entreprenad enligt LOU eller enligt LOV. Innehåll, kvalitetskrav och pris får i stället förhandlas med varje enskild utförare. Det är endast möjligt att göra avsteg från valfrihetssystem om det finns särskilda skäl. I praktiken har bristen på boendeformer enligt LSS kommit att utgöra ett sådant särskilt skäl för staden.

Antal unika personer med beslut den 1 oktober 2015 inom respektive insats och verksamhetens regiform

LSS-insats	Kommunal regi	Entreprenad	LOV-avtal	Enskilda avtal	Totalt
Korttidshem för barn och ungdomar	28	41	445	54	568
Korttidshem för vuxna	30	30	15	8	83
Bostad med särskild service barn och ungdom	0	0	22	59	81
Bostad med särskild service vuxna	551	456	0	341	1 348
Daglig verksamhet	630	399	1 215	227	2 471
Totalt	1 239	926	1 697	689	4 551

I budget år 2015 fick socialnämnden i uppdrag att införa valfrihetsystem enligt LOV och därmed upphandla insatsen korttidstillsyn för skolungdom enligt LSS. Valfrihetsystemet kommer att börja gälla från den 1 juli år 2016. Stadens kommunala utförare omfattas automatiskt. En upphandling medför ett gemensamt avtal som innehåller kvalitetskrav samt ersättningsnivåer med syfte att öka kvaliteten och säkerställa en jämnare prisnivå av insatsen. En inventering från januari 2015 genom stadsdelsnämndernas beställarenheter visar att korttidstillsyn vid det tillfället utfördes av:

- 27 kommunala utförare i Stockholms stad
- 22 privata utförare
- 14 kommunala utförare i annan kommun i länet
- 1 statlig (specialpedagogiska skolmyndigheten)

De allra flesta utförare av korttidstillsyn är skolor men ett fåtal utförare är fristående. Utförarna omfattar skolor på både grund- och gymnasienivå.

Omfattning och kostnader för verksamheterna

Här redovisas kostnader för verksamhetsområdet som ingår i det prestationsrelaterade anslaget, respektive övriga kostnader. Det totala antalet beslut och kostnader har ökat mellan år 2013 och 2015. Antal beslut om barnboende minskar något det senaste året men kostnaden ökar. Statistiken i tabellerna ovan och nedan skiljer sig åt på grund av olika mätdatum och att familjehem inte räknas med i insatsen bostad med särskild service för barn och ungdom i den övre tabellen.

Prestationsrelaterat anslag, antal beslut och kostnader, den 27 augusti 2015

Verksamhet	Antal beslut 2013	Kostnader mnkr 2013	Antal beslut 2014	Kostnader mnkr 2014	Antal beslut 2015	Kostnader mnkr 2015
Gruppboestad	923	957,8	958	1 102	977	1 181,6
Serviceboestad	328	179,7	357	199	377	221,0
Boendestöd i eget boende	515	36,5	587	40,8	645	46,3
Daglig verksamhet	2 214	565,3	2 343	594,2	2 467	655,6
Barnboende	99	115,4	99	122,3	94	126,1
Korttidshem	584	147,9	635	163,5	669	181,7
Totalt	4 663	2 002,60	4 979	2 221,80	5 229	2 412,3

Övriga kostnader, ej prestationsrelaterade

Övriga kostnader	Kostnader i mnkr 2013	Kostnader i mnkr 2014	Kostnader i mnkr 2015
Fast anslag	635,5	646,3	679,2
Assistansersättning de 20 första timmarna	354,8	373	382,2
Kommunövergripande verksamhet, KÖV	17,7	19,8	19,8
Intäkter KÖV	-2	-2	-2
Totalt	1 006	1 037,10	1 079,20

Brukarundersökning

Varje år genomför stadsledningskontoret en brukarundersökning. Enkäten kan besvaras i pappersformat via post eller via webben. Inom området funktionsnedsättning redovisas här resultaten för vuxna som bor i bostad med särskild service respektive daglig verksamhet. Procentandelarna i tabellen för varje vald fråga avser de som svarat ”stämmer helt” eller ”stämmer ganska bra”.

Bostad med särskild service enligt LSS

Från brukare i gruppboestad och serviceboestad för vuxna kom det totalt in 830 svar, vilket ger en svarsprocent på 57 procent. Bland de svarande var 55 procent män och 45 procent kvinnor. Av dessa uppgav 33 procent att de svarat på frågorna själva, 39 procent att de fått hjälp att besvara frågorna och 27 procent att någon annan besvarat frågorna åt dem. Resultatet visar ett positivt eller oförändrat resultat för jämförda frågor i tabellen nedan. Det förekommer dock stora förändringar mellan stadsdelsförvaltningarna. På frågan om jag själv varit med och planerat mitt stöd får Älvsjö lägst andel nöjda brukare med 52 procent av de svarande och Östermalm högst andel nöjda med 84 procent av de svarande. Den enskildes förmåga att själv kunna medverka i sin planering kan skilja sig mellan de som bor i olika stadsdelar.

Andel (i procent) nöjda brukare i bostad med särskild service, vuxna

Urval av frågor	2013	2014	2015	Förändring i procentenheter 2014/2015
Jag har själv varit med och planerat det stöd jag får	60	74	76	2
Jag får det stöd jag behöver i mitt boende	78	86	87	1
Jag trivs med personalen	84	89	89	0
Jag känner mig trygg i min egen lägenhet	88	91	92	1

Daglig verksamhet

År 2015 inkom det 1 315 svar vilket ger en svarsprocent på 56 procent.

Fördelningen mellan könen var 43 procent kvinnor och 57 procent män.

Av de svarande har 43 procent har svarat på frågorna själva, 34 procent har fått hjälp med att svara och för 23 procent har någon annan besvarat frågorna. Även här visar statistiken en svagt positiv trend för de flesta av frågorna som jämförts i tabellen nedan.

Andel (i procent) nöjda brukare i daglig verksamhet

Urval av frågor	2013	2014	2015	Förändring i procentenheter 2014/2015
Jag har själv varit med och planerat min dagliga verksamhet	70	77	80	3
Jag kan prova nya aktiviteter och arbetsuppgifter om jag vill	73	79	81	2
Jag får det stöd jag behöver	81	88	88	0
Jag trivs med personalen	89	92	93	1
Jag känner mig trygg i min dagliga verksamhet	87	90	89	-1

Regiform

Brukare som deltar i daglig verksamhet i privat regi är generellt något nöjdare än de som deltagit i stadens egen regi. Av de som deltar i privat regi instämmer 77 procent helt eller delvis i att de själv valt den dagliga verksamhet som de går på, medan 73 procent av dem som deltar i stadens egen regi instämmer. Generellt kan nämnas att svarsresultatet avseende bostad med särskild service för vuxna är jämnt mellan regiformerna. På vissa frågor har privat regi mer nöjda brukare medan på andra frågor har egen regi större andel positiva svar. Av de som bor i privat regi instämmer 63 procent helt eller delvis i att de själv valt det boende som de har, medan av de som bor i stadens egen regi instämmer 65 procent. Som privat regi räknas regiformen entreprenad samt privat/övrig, i stadens utförare ingår regiformen egen regi i staden.

Svarsfrekvensen på denna brukarundersökning är relativt låg. Det kan delvis förklaras med de kognitiva svårigheter som många personer inom målgruppen för LSS-insatser kan ha och som begränsar deras möjlighet att delta i enkäten. I budget för år 2016 har kommunstyrelsen och socialnämnden i uppdrag att pröva Pict-o-stat. Det är ett digitalt enkätverktyg som kan underlätta för fler att förstå och fylla i enkäten.

Hälso- och sjukvård i vissa verksamheter enligt LSS

Stockholms stad övertog den 1 oktober 2015 ansvaret för hälso- och sjukvårdsinsatser i bostäder med särskild service och dagliga verksamheter enligt LSS, vilka tidigare utfördes av landstinget. Socialnämnden fick i uppdrag att via LSS-hälsan bedriva hälso- och sjukvård för personer med beslut från Stockholms stad, där verksamheten drivs i egen regi, på entreprenad eller av utförare som upphandlats enligt LOV. Verksamheten är permanent men drivs under två år i projektform, med syfte att utforma en optimal organisation. Insatser utförs enbart i enheter belägna inom stadens geografiska område, vilket innebär 193 boenden och över 100 dagliga verksamheter. Antalet patienter varierar av naturliga skäl men ligger runt 700 per månad. LSS-hälsans mål är att ge en vård som är tillgänglig, trygg och säker för brukarna, där enhetliga rutiner och arbetssätt ger förutsättningar för lika behandling över staden.

LSS-hälsan startade med 15 sjuksköterskor, fyra arbetsterapeuter och fyra sjukgymnaster, en verksamhetschef och en medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS). Alla insatser sker i brukarnas boende eller dagliga verksamhet.

LSS-hälsans sjuksköterskor ansvarar för läkemedelshantering i verksamheterna, samordnar vårdkontakter, ger råd till patienter, personal och närstående och genomför delegeringsutbildning till personal. Andra insatser kan vara insulinbehandling och såromläggning. Arbetsterapeuter och sjukgymnaster provar ut och förskriver hjälpmedel och arbetar såväl rehabiliterande som förebyggande.

LSS-hälsan har noterat att kostnaderna för hjälpmedel har blivit högre än förväntat och att det föreligger oklarheter i ansvarsfördelningen mellan LSS-hälsan och landstingets habilitering. De administrativa uppgifterna ökar kontinuerligt och kräver mer resurser. Även stadsdelsförvaltningarna berörs av ökad administration vad gäller avtal och fakturering.

Kvalitet i handläggningsprocessen

Det är svårt att försöka illustrera handläggarnas arbetsmängd. En handläggares ärendeansvar kan omfatta antingen vuxna eller barn med funktionsnedsättning, alternativt både vuxna och barn. Därutöver kan det tillkomma ansvar för KBH, riksfärdtjänst och färdtjänstutredningar samt beslut om assistansersättning från Försäkringskassan vad gäller sjuklön vid ordinarie assistents sjukdom, administration av kommunens kostnadsansvar för de 20 första timmarna och fakturahantering. Stadsdelsnämndernas beställarenheter lyder under

olika avdelningar och kan även vara uppdelade på fler än en enhet, vilket bidrar till stora skillnader i organisatoriska förutsättningar.

Det finns ett behov av stabilitet inom verksamhetsområdet för att trygga och utveckla kvaliteten i handläggningen. Här avses rättstillämpning, rättssäkerhet, likvärdighet, kontinuitet och delaktighet för brukarna samt att barnperspektivet beaktas i alla ärenden som rör eller berör barn. Likaså behöver handläggarna ges förutsättningar för att klara av ökade nationella krav på handläggning, dokumentation och uppföljning samt den nya beställarstruktur med fokus på delaktighet för brukarna genom individuella mål som staden implementerade under 2014. I slutet av 2015 infördes gemensamma mallar i DUR för att öka kvaliteten och likställigheten på utredningar enligt SoL och LSS i staden. Frågan om ärendenorm är en angelägen fråga för verksamhetsområdet. Kommunstyrelsen tog under 2015 i samråd tillsammans med socialnämnden fram förslag på introduktionsprogram för socialsekreterare och biståndsbedömare, handledning/mentorskap för medarbetare med kort erfarenhet och stadsövergripande ledarutvecklingsprogram. En stadsövergripande handlingsplan för att förbättra arbetsvillkoren inom socialtjänsten upprättades och ska nu implementeras.

Lex Sarah

Bestämmelserna om lex Sarah innebär att var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller i verksamhet enligt LSS samt vid Statens institutionsstyrelse ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. I ansvaret ingår även en skyldighet att rapportera missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden i verksamheten som den som fullgör uppgifter uppmärksammar eller får kännedom om.

Om ett missförhållande eller risk för missförhållande är allvarligt ska ansvarig nämnd eller den som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet (entreprenader och privat verksamhet) snarast anmäla det till tillsynsmyndigheten Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Verksamhet i enskild regi är dessutom skyldig att informera berörd nämnd om missförhållanden som rapporteras i den egna verksamheten och om anmälningar till IVO.

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har i en enkät till samtliga berörda nämnder följt upp rapporterade missförhållanden i staden under 2015. I följande tabell redovisas samtliga inkomna lex Sarah-rapporter till stadens nämnder och hur många av dessa som har anmälts till IVO. Redovisningen omfattar även information om rapporter från verksamheter i enskild regi och från en annan kommun.

Antal inkomna lex Sarah-rapporter samt information om rapporter från verksamhet i enskild regi 2015

Ansvarig nämnd	Egen verksamhet	Till IVO	Enskild regi	Till IVO	Annan kommun	Till IVO
Bromma	14	5	1			
Enskede-Årsta-Vantör	22	5	11	6		
Farsta	34	1	6	2		
Hägersten-Liljeholmen	18	2	7	1		
Hässelby-Vällingby	9	7	7	4		
Kungsholmen	9	5	5	4		
Norrmalm	8	6	2	1		
Rinkeby-Kista	6	1	1	1	1	
Skarpnäck	6		4	1		
Skärholmen	11	4	1			
Spånga-Tensta	21		1			
Södermalm	30	4	31	6		
Älvsjö	4		6	2		
Östermalm	6	1	16	8		
Socialnämnden	19	1				
Äldrenämnden	2	1				
Arbetsmarknadsnämnden	3	1				
Totalt	222	44	99	36	1	

Totalt har 222 missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden rapporterats till stadens nämnder 2015. Av dessa har 44 (20 procent) ansetts så allvarliga att de har anmälts till IVO. Från verksamhet i enskild regi och från en kommun som på uppdrag av staden utfört insatser enligt SoL och LSS har nämnderna fått information om sammanlagt 99 rapporterade missförhållanden/påtaglig risk för missförhållanden. Av dessa har 36 ansetts så allvarliga att de har anmälts till IVO.

I följande tabell visas fördelningen av rapporterade missförhållanden mellan olika verksamhetsområden 2015 jämfört med 2014.

Antal inkomna lex Sarah-rapporter och information om rapporter från enskild regi och annan kommun 2014 och 2015, indelade efter verksamhetsområde

Verksamhets- område	Egen verksamhet		Varav till IVO		Enskild regi		Varav till IVO		Annan kommun	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Äldreomsorg	56	89	21	20	57	64	29	28		
Funktionsned- sättning	59	50	12	7	18	31	6	7		
Socialpsykiatri	8	9		2		3		1		
Vuxen/ missbruk	16	16	3	2	1		1			
Barn och ungdom	24	42	7	12	2	1	1		1	
Ekonomiskt bistånd	13	10	1							
Kvinnojour, härberge	1	3	1							1
Jobbtorg		3		1						
Totalt	177	222	45	44	78	99	37	36	1	1

Jämfört med 2014 har det totala antalet rapporterade missförhållanden ökat något, både i verksamhet i stadens egen regi och i enskild regi. Det är främst inom äldreomsorgen och inom verksamhetsområde barn och ungdom som ökningen har skett. Rapporterna inom barn och ungdom har ökat från 24 rapporter 2014 till 42 rapporter 2015. Den övervägande delen (35 st) är inom myndighetsutövning.

En ökning bör betraktas som positivt eftersom avvikelser som rör verksamhetens kvalitet därmed kan tas om hand, utredas och åtgärdas, vilket även gör det möjligt att kunna rätta till processer och rutiner i verksamheten som eventuellt brustit.

Antalet anmälningar till IVO är i stort sett samma som föregående år. I förhållande till antalet rapporter har dock andelen anmälningar till IVO minskat något.

Av de missförhållanden som rapporterats i staden dominerar brister i utförandet av insatser, vilket framgår av nästa tabell.

Typer av missförhållanden som rapporterades 2015

Typ av missförhållande	Antal lex Sarah-rapporter 2014	Antal lex Sarah-rapporter 2015
Psykiska övergrepp	9	4
Fysiska övergrepp	34	29
Brister i bemötande	11	21
Brister i rättsäkerhet i handläggning och genomförande	54	72
Brister i utförandet av insatser	113	121
Sexuella övergrepp	0	8
Ekonomiska övergrepp	18	18
Brister i fysisk miljö, utrustning och teknik	8	12
Annat, nämligen	20	36

En lex Sarah-rapport kan avse fler än en typ av missförhållande. En rapport om fysiska eller psykiska övergrepp kan exempelvis även omfatta brister i utförandet av insatser. Jämförelsevis rapporteras många brister i rättsäkerhet i handläggningen och genomförande har rapporterats, liksom brister i bemötande.

En mer utförlig redovisning av lex Sarah 2015 kommer att föreläggas social- och äldreutskottet våren 2016 samt därefter kommunfullmäktige.